

Bp.
A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK

BUDAPESTI FŐGIMNÁZIUMÁNAK

ÉRTESITŐJE

AZ 1913—1914. ISKOLAÉVRŐL

BUDAPEST

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

1914.

1897

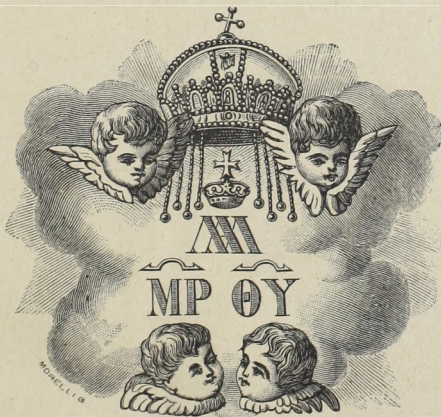
3/20/20

Bp.
A KEGYES-TANÍTÓRENDEK

BUDAPESTI FŐGIMNÁZIUMÁNAK

ÉRTESITŐJE

AZ 1913—1914. ISKOLAÉVRŐL

BUDAPEST

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

1914.

1976

1985

$\frac{13373}{13875}$ 20

A BUDAPESTI PIARISTA TELEK
TÖRTÉNETE

IRTA

FRIEDREICH ENDRE

BEVEZETÉS.

A múlt év augusztus havában csákány alá került Pest egyik legrégebbi épülete, a piaristák városház-téri háza. Leszedték a nagy fehérzsalus ablakokat, kiemelték a boltok vaspántos ajtóit, majd a tetőre került a sor. Három-négy tót munkás néhány nap alatt leeregette a sok ezer cserepet és ott meredezett a fedélszék lekopasztott váza, közepén a vörösrézrel borított kis harangtoronnyal. Nemsokára a kalapács, meg a véső is megcsendült a palóc napszámosok izmos kezében és verejtékes munkával kezdtek szétbontogatni az évszázados falakat. Öreg urak, az iskola egykori diákjai, megilletődve állottak meg a rombolás láttára. Sokan örömmel nézték, mint fogyatkozik s tűnik el lassan-lassan, a világvárosi fejlődésbe nem illő ódon épület, de akadtak olyanok is, akik a halálra szánt ház vonalaiban fölfedezték a stílust, az antik karaktert és méltatlankodva emlegették a közönyt, mely emlékeinket pusztulni engedi.

A régi városház helyén is megindul a munka és ásni kezdik az új épület alapjait. A csákány nyomán előtűnik a városház alagsora, a pincék és börtönök alapfalai. Vén emberek, akiknél az emlékezet fogyatkozásait a fantázia bőségesen kipótolja, rémséges történetekről regélnek, melyek állítólag e pincebörtönökben játszódtak volna le.

Jámbor hívők az élet nehéz fáradalmi után az ősrégi templom árnyékában tértek pihenőre. Lelkük megtalálta az örök békességet, de porladozó csontjaik nem leltek nyugodalmat. A szentély mögött százával kerülnek napvilágra a csontdarabok, de talán egy sem az eredeti helyén, hanem zagyva össze-visszaságban, ami arra mutat, hogy a sokszázados temetkezés miatt túlszűfolt cinteremben az új halottak a régieket kiszorították helyükből. Sehol sincs nyoma ékszernek vagy más apróságnak, amit a halottak magukkal szoktak vinni a sírba. A sokszoros építkezés közben megbolygatott sírokat rendre kifosztották, a bennük nyugvó csontokat szétdobálták.

Az új építkezés ásatásai több nemzedék kezemunkáját tárják elénk. A Galamb- és Kötő-utca sarkán épülő tornacsarnok alatt 4—6 méter mélységben egy-két ölnyi szélességű alapfalakra bukkannak, melyek középkori eredetre vallanak. Időnkint római feliratos kövek és domborművek töredékeire is akadnak. Ezeket barbár kezek hurcolták ide és rakták be olyan alapfalakba, melyeknek irányát és rendeltetését már nem tudjuk kinyomozni. A középkori maradványok fölött a török hódító is építkezett, majd e rétegeken a XVIII. század elején épült Glöckelsberg-palota foglal helyet.

A bontással és az új építkezéssel kapcsolatban a telek és közel jövőben lerombolásra szánt többi épület multja is fölkelte érdeklődésünket. A terület, hol épületeink emelkednek, a XVIII. század első felében gyakran cserélt gazdát, míg végre a piaristák sok nehézség árán megvásárolták és régi lakóhelyüket, a mostani Görögudvart, elhagyva ide költöztek át. Szerzeményüket idővel nagyobbították, kollégiumukat és iskolájukat fölépítették. A telek megtartása sem volt könnyű, mert nagysága és központi fekvése miatt gyakran szerepelt a városzabályozás terveiben. II. József óta többször foglalkoztak a piaristák áttelepítésének kérdésével, majd legújabban a Belváros szabályozása tartotta hosszú ideig függőben az évtizedeken át tervezett építkezést.

A telek és az épületek története a főváros legrégebb, csaknem kétszázados középiskolájának multjához szolgáltat adalékot, viszont azt is érdemes figyelemmel kísérnünk, hogy miféle változásokon ment át a telek szabályozásának sokáig vajudó ügye, míg végre az érdekelt felek megegyezése következtében a Városház-téren és a Glöckelsberg-palota helyén megkezdődött a most folyó építkezés.

A környék helyrajzi történetét már többen tüzetesen tanulmányozták. Rupp,¹ Rómer,² Némethy³ és Schmall⁴ topografiai munkái részletesen foglalkoznak e területtel, majd Takáts Sándor a kollégium multját tárgyaló nagyszabású munkájában,⁵ mely-

¹ Rupp Jakab: Buda-Pest és környékének helyrajzi története. Pest, 1868.

² Rómer Flóris: A régi Pest. Budapest, 1873.

³ Némethy Lajos: A pesti főtemplom története. Budapest, 1890.

⁴ Schmall Lajos: Adalékok Budapest történetéhez. Budapest, 1899. A pesti régi városház története. Budapest, 1899.

⁵ Takáts Sándor: A főváros alapította budapesti piarista kollégium története. Budapest, 1895.

ben az intézet belső életének és kulturális hatásnak eleven és hű képét adja, a telek és az épület változásaira is kiterjeszkedik. Részben önálló kutatások alapján, részben az említett szerzők, főként Takáts Sándor munkájának felhasználásával közöljük lerombolt és a közel jövőben bontásra szánt épületeink krónikáját.¹

¹ A helyrajzi adatokat Rómer, Takáts és Schmall munkáin kívül a fővárosi levéltár következő régi belvárosi telekkönyveiből vettem: 1. *Protocollum conventiones quoad fundos continens 1694—1718.* (Örökbevallások). 2. U. a. 1718—1750. 3. Zaiger (Régi becslési lajstrom a 3—273. sz. telkekről). 4. *Telekadományozások és bevallások (1687—1696).* 5. *Telekmutató az 1—590. sz. telkekről.* 6. *Grundbuch über die Häuser a. 1733.* (Az 1—694. sz. telkekről.)

I.

A piaristák első telke.

(A Görög-udvar.)

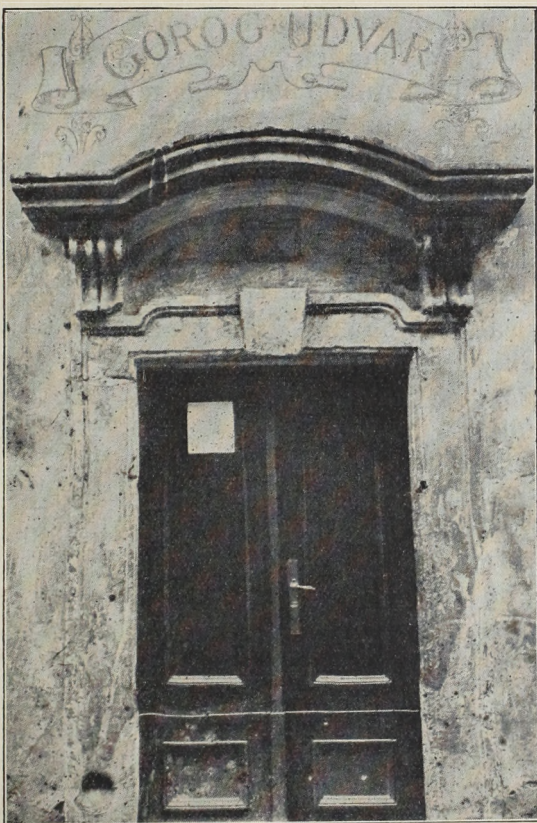
A Galamb-utcában egy ódon ház áll, kortársa a városház-
téri Glöckelsberg-palotának, melyet tavaly lebontottak, hogy
helyet adjon az új építkezésnek. Hosszú, vedlett vakolatú falá-
val végignyúlik a szűk utcán. Vasrácsos ablakaival, kőpárkányos
kapujával, boltozatos lépcsőházával ugyancsak kikíváncoznék
a környezetből, ha nem egy hozzá illő ütött-kopott házzal nézne
farkasszemet. Földszintjén boltíves raktárak és műhelyek van-
nak, az emeleten cellákból átalakított lakások, melyek az utcára
néző folyosóra nyílnak. A gyepes udvar közepén a görögök
temploma áll, a falába illesztett sírkövek egykori papjainak
s kalmár szellemű hiveinek emlékét őrzik.

A régi házat az évek súlya is pusztulásra szánta, de a szabá-
lyozás sem kegyelmez neki, mert a görögök telke körülbelül
egy öllel fog hozzájárulni a Galamb-utca kiszélesítéséhez. Így
tehát néhány év múlva el fog tűnni a jezsuiták egykori rezi-
denciája, melyet 1702-ben kezdtek építeni, majd mielőtt még
befejezhatték volna, eladták a városnak, ez pedig 1718-ban
a piaristáknak adományozta.

Buda visszafoglalása után a régi szerzetesrendek vissza-
tértek, majd újabbak is telepedtek le, hogy résztvegyenek a leha-
nyatlott hitélet föllendítésében. Így a jezsuiták, akik Budán már
1686 óta működtek, Pesten is akartak házat és iskolát alapí-
tani. Széchenyi György esztergomi érsek, a budai kollégium
alapítója, arra kötelezte őket, hogy idővel akadémiát állítsanak
föl, de a terv megvalósítása egyelőre nehéznek látszott, azért
1701-ben gr. Kollonics Lipóthoz folyamodtak, hogy a Széchenyi-
féle alapítvány súlyos kötelezettségein enyhítsen. A jezsuiták
azzal érveltek, hogy a budai vár a közlekedés, élelmezés nehéz-
ségei és a lakáshiány miatt népesebb főiskolának nem való,
azonkívül a katonai hatóság sem tűrhetne meg a várban nagyobb-

számú ifjúságot. Kollonics igazat adott nekik és megengedte, hogy Budán a filozófia és teológia helyett egyelőre csak dialektikát és *theologia moralis* tanítsanak,¹ az alsóbb osztályokat pedig Pesten állítsák föl. Az alapítványt megoszthatják a budai és pesti ház között, amíg a Gondviselés a pesti háznak is támaszt alapítót.²

A jezsuiták az akkori szűkös időkben is találtak mecénást Dvornikovics Mihály váci püspök személyében, akit arra kértek, hogy pesti iskolájuk megalapításában támogassa őket.³ A püspök régi pártfogójuk volt, de azért is érdeklődött a dolog iránt, mert a pesti plébánia joghatóságára igényt tartott. 2000 forintot ajánlott fel az építkezésre, Kollonics pedig nekik adta a pesti plébániát a tizeddel együtt.⁴ Ekkor már telkük is volt, mert 1702 márc. 28-án megvásárolták a Schweidler-féle telket. Jún. 22-én az építkezést is meg-

Lenz József VII. o. t. fölvétele.

1. A Görög-udvar galamb-utcai kapuja.

¹ Itt a *theologia moralis* alatt rövidebb (1—2 éves) teológiai tanfolyamot kell érteni, melynek végeztével a klerikusokat fölszentelték. Több szerzetesrendben — így a piaristáknál is — azokat, akiket teológiai vagy filozófiai tanárnak szántak, a fölszentelés után még egy magasabb színvonalú hittudományi tanfolyamon képezték tovább.

² Bécs, 1702. jan. 1. *Historia Collegii Budensis* S. I. 41. l. Múzeumi levéltár, fol. lat. 3440.

³ Geöde Péter jezsuita lev. fogalmazványa (1702). *Acta irregistrata Collegii Budensis* S. I. Orsz. lt.

⁴ Némethy Lajos: *A pesti főtemplom története*. 195. l.

kezdték a provinciális 500 és Dvornikovics 1000 frt-nyi segélyével,¹ dec. 30-án pedig a plébániába is beiktatták őket és egyelőre a régi, rozszant lelkészlakásban telepedtek le.² 1703-ban egész éven át építkeztek és a munkálatok 5000 frt.-nál többre kerültek.³ Az év végére a középső részt felépítették, sőt be is fedték.⁴ 1704 dec. 10-én, amikor már három szoba lakható állapotban volt, beköltöztek.⁵

A jezsuita telek történetét 1695-től kezdve ismerjük, amikor Schweidler Antal főhadbiztos a 753 négyszögölnyi területet, melyet régi falak omladékai borítottak, 75 forintért megvette.⁶ 1702 márc. 28-án a jezsuiták a budai kamarai adminisztráció jóváhagyásával megvásárolták, hogy ott rezidenciát alapítsanak.⁷ A régi telekkönyvekbe 188. szám alatt bejegyzett telek három oldalról szabadon állott, t. i. a Dunapart (Petőfi-tér), Rondella-utca (Régiposta-utca) és a Kis-utca (Szinház-, jelenleg Galamb-utca) határolták. A Römer-féle térképen ugyancsak a régi telekkönyvi szám (188.) alatt található, míg a Balla-féle térkép a 43. számnál tünteti föl.⁸ A trapézalakú terület méretei 1702-ben, mikor a jezsuiták megvették, a következők voltak: a régi rondellára néző (régiposta-utcai) oldal $11\frac{4}{6}$ öl, a kis-utcai (Galamb-utca) $48\frac{3}{6}$; a dunaparti nincs külön feltüntetve, tehát ez is körülbelül 48 öl lehetett. A déli, a Taschner- (189. sz.) és Pistori-házzal (190. sz.) érintkező oldal 21 öl.⁹

¹ Historia Collegii Budensis S. I. 40. l.

² Némethy i. m. 197. l.

³ Rationes fabricae residentiae Pestiensis 1703. Acta irregistrata Coll. Bud. S. I.

⁴ Hist. Coll. Bud. S. I. 43. l.

⁵ Némethy i. m. 197. l.

⁶ Römer: A régi Pest. 124. l.

⁷ Acta irregistrata Coll. Bud. S. I. 1703. ápr. 10.

⁸ Römer térképét a fővárosi múzeumban (II. 1.) őrzött rajz után állította össze. Ezt 1720 körül készítették és vagy negyven éven át folytonosan bővítették. Balla térképe (Fővárosi Múzeum II. 7.) II. József korából való. Sokkal pontosabb, mert a telkek méreteit is közli, de csak az előbbivel együtt használható, mert nem a telekkönyvi számokat adja, hanem önálló számozást követ, melynek kulcsa nem található föl. A közölt részletből (3. kép) figyelemreméltó a kötő-utcai és a halpiaci vízlejáró. Minthogy alig remélhetjük, hogy olyan térkép kerül elő, mely a XVIII. századi állapotot pontosabban tüntetné föl, kívánatos volna, hogy az egyes részleteknek a periratokban és másutt található helyszínrajzai közöltessenek.

⁹ Acta irregistrata Coll. Bud. S. I. 1703. ápr. 10. A Balla-féle térképen a Taschner-háznak a 39. sz., a Pistori-háznak pedig a 40—41. sz. telek felel meg.

E két szomszédos telken már 1696-ban volt valamiféle épület.¹ A jezsuiták idejében mindkettőn sarokház állott. Taschner Tamásé a Kis-utcára (Galamb-utca) és a plébániatemplomra nézett, mert a mostani piarista (akkor Glöckelsberg-féle) teleknek csak a városház-téri része volt beépítve, Pistori Jánosé pedig a Dunapartra és a templomtérré. Később a Pistori-ház és a Dunapart közt lévő üres közterületből az 590. számú telek keletkezett,² melynek első ismert tulajdonosa Hager János volt 1733-ban. A Pistori-ház egyik későbbi tulajdonosa telkének az 590. sz. felé eső részét 1759-ben eladta Wittmässer Fülöpnek és ez új házhely 658. számot nyert.³

Az építkezés, bár a jezsuiták nagy igyekezettel fogtak hozzá, nagyon lassan haladt előre. Mikor már néhány szobát lakhatóvá tettek, a munka elakadt, mert a Rákóczi-fölkelés miatt a rend válságos helyzetbe jutott és pénzforrásai kiapadtak. Azelőtt a budai ház törökbálinti jobbágysai szolgáltatták a fuvar- és napszámot, de ezeket most nem merték berendelni, mivel nem tudhatták, hogy honnan terem elő egy portyázó csapat, mely igávonó állatjaikat elhajtja.

A háború következtében az élet és vagyon biztonsága megszűnt. Amit a felkelő hadak megkíméltek, a garázda német zsoldosok harácsolták szét. A jezsuiták a jövőben bizakodva várták helyzetük jobbrafordulását, de mikor ez a szabadságharc hanyatlásával bekövetkezett volna, egy váratlan esemény meg-hiusította reménységüket.

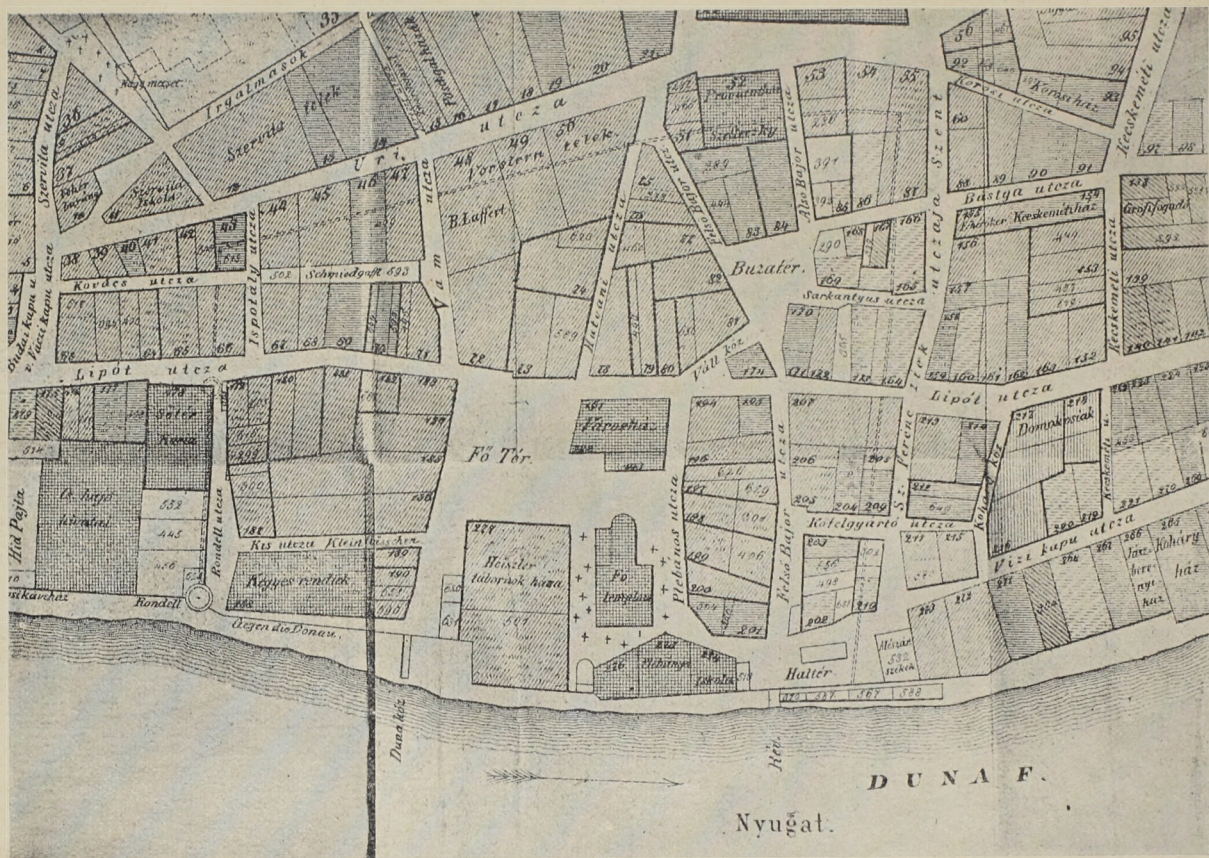
1710-ben Szász Keresztély herceg, esztergomi érsek visszavette tőlük a dézsmát, melyet Kollonics jóvoltából már nyolc év óta élveztek és minthogy Ambler Tamás házfőnök ellenszegült, aug. 25-én kelt rendeletében eltiltotta a plébánosi ténykedéstől, nov. 2-án pedig elrendelte Cini Pál óbudai plebános beiktatását és tudatta, hogy azon esetben, ha az installációt akadályoznák, Pfeffershoven báró budai parancsnok katonai karhatalommal fog segédkezni.⁴

¹ Schmall: Adalékok I. 9. 1.

² A Balla-féle térképen 42. sz.

³ A Balla-féle térképen 41. sz. A Taschner-ház helyén most a Kötő-utca 8. sz. Hadinger-ház áll, a Pistori-telek a Szerb-bank részvénytársaságé (Kötő-utca 6.). A Wittmässer és Hager-házak helyén a Pucher-ház épült (Kötő-utca 2.).

⁴ Acta irreg. coll. Bud. S. J. Némethy i. m. 235—241. — Takáts i. m. 98—101.

2. Részlet Rómer Flóris térképéből.

A jezsuiták meghajoltak a parancs előtt és nov. 17-én elhagyták a plebániát.

Erdős István, a pesti piarista ház első krónikása 1722-ben, amikor itt tanított, Kácsor Mihály sekrestyéstől hallotta az esetet. Kácsor szerint a dolog abból indult ki, hogy Ambler Tamás eisenthalmi Eisenrich Sámuel városi tanácsos és kereskedő boltjában¹ szóbeszéd közben összeszólalkozott Eisenrichhel és Neander János városi kapitánnyal. Ezek kiutasították, minthogy azonban Ambler ellenkezett, Neander kitudszkolta a boltból. Neander később, kénytelen-kelletlen, elégtételt adott és megkövette a durván megsértett plebánost. Szinleg megbékültek, de Neander bosszúból felbízta Amblert, hogy a dézsma-ügyben ne engedjen, ami által rájuk zúditotta az érsek haragját. Azt is Kácsortól hallotta a krónikás, hogy a jezsuiták az erőszakos eltávolítástól tartva, egy este két halászbárcára rakták fel ingóságukat s elszállították Budára.²

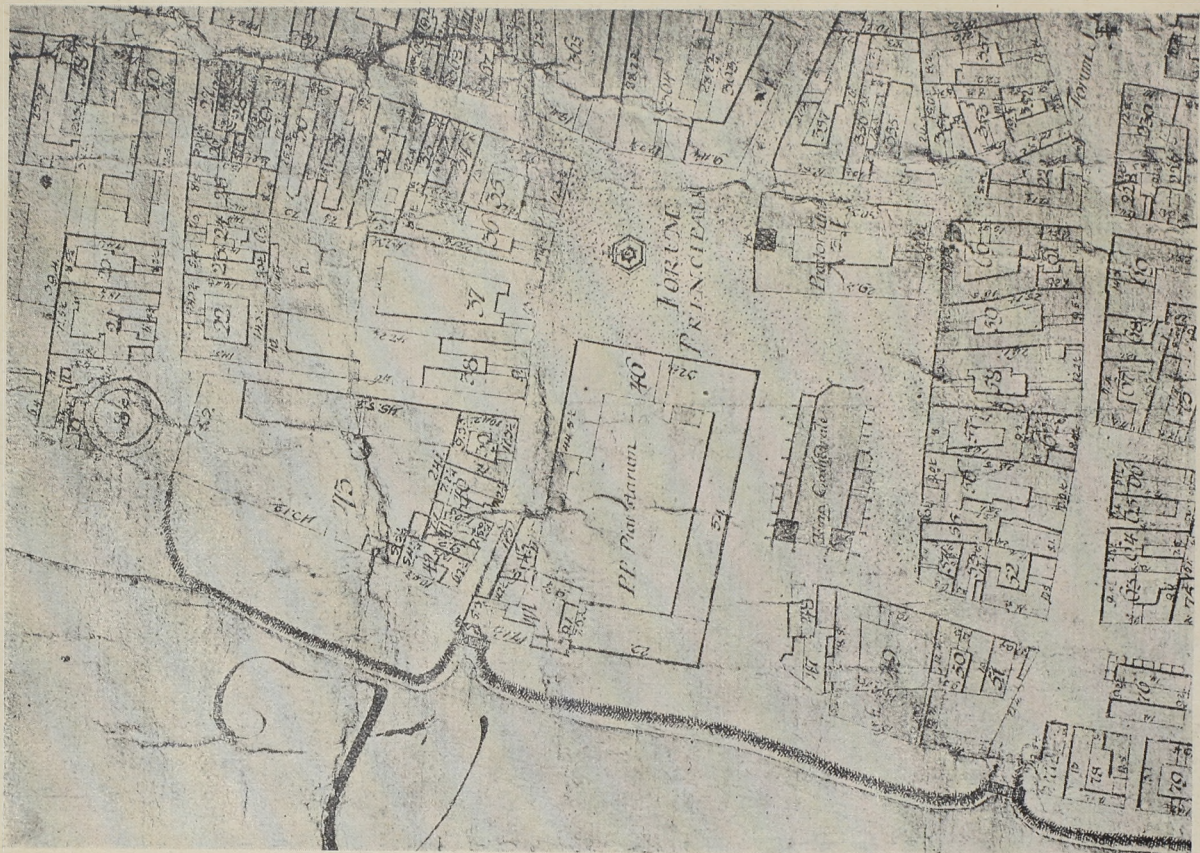
A jezsuiták érthető szomorúsággal távoztak el Pestről, ahol nyolc évig nehéz viszonyok között odaadó buzgósággal működtek és ahol iskolát is akartak alapítani. A város meglehangú nyilatkozatban ismerte el lelkipásztori érdemeiket.³ Távozásuk a hitélet szempontjából nagy veszteséget jelentett, mert a helyükbe lépő világi plebános egymaga nem tudta ellátni azt a sokféle egyházi funkciót, melyet ők meghonosítottak. Különösen a magyar hívek zúgolódtak, mivel a három jezsuita közül az egyik magyar hitszónok volt, ezt pedig most nélkülözniök kellett.⁴ Méginkább sajnálták, hogy egy olyan rendet veszítettek el, mely előbb-utóbb bizonyosan iskolát nyitott volna. A szat-

¹ Eisenrich házát (jelenleg Párisi-utca 1.) Rómernél a 72., Ballánál pedig a 365. szám alatt találjuk.

² *Historia domus Pesthiensis* S. P. 4—5. Budapesti k. r. levéltár. — Az *Acta irreg.* egyik jegyzete (1710. nov. 20.) Neandert is azok között említi, akiknek áskálódásai miatt a pesti plebániát elveszítették. Ebből az látszik, hogy Kácsor elbeszélésének van valami alapja, de abban bizonyára téved, hogy még 1710-ben is a sekrestyéházban laktak és innét hurcolkodtak volna át Budára. A sekrestyéház a plebániatemplom előtti téren állott, az eskü-téri hidfő helyén. Lehet, hogy eleinte itt is laktak, de 1704 dec. 10-én már átköltöztek a Schweidler-telken épült rezidenciába. A Budára szállított csekély értékű ingóságok leltára megvan az *Acta irreg.* között.

³ 1710. nov. 15. *Acta irreg. coll. Bud. S. I.*

⁴ «*Fremebat interea populus maxime Hungaricus iam pastore destitutus et bonis omnibus deplorantibus.*» *Hist. coll. Bud. S. I.* 82. l.

3. Részlet Balla Antal 1790 körül készült térképéből. — Föv. Múz. II. 7.

mári béke után következő nyugalmas időszakban gyors egymásutánban alakultak az új iskolák, így a piarista gimnáziumok is ezen években terjedtek el a magyar vidékeken. A városi hatóság a történetek után a jezsuitákra nem számíthatott, azért a dominikánusokra gondolt és a királyhoz s az érsekhez is folyamodott, hogy engedje meg nekik az iskolanyitást.¹ Később a piaristákkal kezdett tárgyalni és sikerült is őket 1717-ben megtelepíteni.

Az első piaristák 1717 okt. 28-án jelentek meg Pesten. Ideiglenes lakóhelyül a városház mellett jelöltek ki nekik egy kis házat, de mivel ez még nem volt berendezve, néhány napig a Glöckelsberg-palotában levő vendégfogadóban laktak. November 5-én átköltöztek ideiglenes házukba. Ez — mint mondtuk — a városház mellett állott. Kicsiny L alakú épület volt, szűk, kocsibejárónak nem való kapuval. Volt benne egy bolthelyiség vagy műhely, amely a piacra nézett. Itt rendezték be a grammatikai osztályt, az udvarból keskeny bejáró vezetett a konyhába. Mellette volt egy szoba, melyet ebédlőnek szántak, ezentúl egy másik szoba: a grammatika és parva tanítóinak közös lakószobája. A házfőnök szobájának ablaka a templom felé nyílt, egy másik szobát a parva osztálya foglalt le. Ebben a szűk házikóban nyitották meg iskolájukat 1717 nov. 6-án.

Az épület az 1696. évi telekkönyvi adatok szerint Riedt János asztalosmesteré volt, de később a város birtokába jutott. A telekkönyvek és a Römer-féle térkép a 193. számmal jelölik, de Balla térképén már hiányzik, mert 1767/68-ban, mikor a városházát átépítették, lebontották, hogy a városházát szabaddá tegyék és a nyert építési anyagot az emelet építésénél használják föl.²

Schmall szerint hozzá volt építve a városházhoz, kapuja és homlokzata a Plébánia-utcára (Eskü-út), hosszabb oldala a templom szentélyére, hátsó része a Városház-térre nézett. Körülbelül az új piarista telek eskü-úti sarkán lehetett, a templom szentélyével szemben.

¹ 1715. nov. 4. Acta irreg. coll. Bud. S. J. Az érsek időközben már megbékült a jezsuitákkal és a budai rektortól kért véleményt a város folyamodványáról.

² Schmall: A pesti régi városház története 23—26, 55. l. 1753-ban, Erdős István második házfőnöksége idején, még a német iskola s a tanító lakása volt benne. Historia collegii Pesthiensis S. P. 17. l. Budapesti k. r. házi l. t.

A szűk és alkalmatlan helyiség természetesen nem felelt meg a piaristák és az iskola igényeinek, ezért a városi hatóság végleges elhelyezésükről kezdett gondolkodni. Mosel szindikus, Lenner bíró és Sauttermeister tanácsos azt a területet szemelték ki, ahol később a plebánia, az iskolaház és a Schwarz-féle ház fölépült.¹ Ez az egykori prépostság telke volt a régi építmény omladékaival borítva. A hatóság elrendelte, hogy a még főnnálló falromokat bontsák le, a köveket ássák ki és a tervezett épület helyét tisztítsák ki. A munkát végrehajtották, az omladékokból 70 öl követ raktak össze, majd kőművest hívtak, kimérték a házhelyet és minden előkészületet megtettek az építkezésre. Eközben Mosel a jezsuita épületre vetette szemét. Itt már felerészben kész épülethez juthatnának, de csak akkor, ha a jezsuiták nem sejtik meg, hogy házuk versenytársaik birtokába kerül. A tervet Lenner és Sauttermeister is helyeselte.

A jezsuiták a ház után, amely különben 20 forintot sem jövedelmezett, már 300 forint adóval (?) voltak hátralékban. Most ezt a hátralékot kezdték szorgalmazni, de a budai rektor azzal utasította el az adószedőt, hogy inkább eladják, mintsem hogy ilyen nagy összeget fizessenek érte. Lenner valami ürügy alatt átrándult a rektorhoz, aki a beszélgetés során panaszkodni kezdett az adó miatt. A bíró ajánlkozott, hogy a választott polgárságnál valami könnyítést eszközöl ki, de a rektor kijelentette, hogy szivesebben eladná, bár 14.000 forintot költöttek rá, mintsem hogy nagy adót fizessen utána. Lenner azt válaszolta, hogy ő esetleg megvinné, mert az ő közeli telke nem elég nagy.

Visszatérve, közölte társaival a történeteket. Ettől kezdve a régi prépostság helyén a munkát annál serényebben folytatták, méregettek, a piaristákat gyakran odahívták és megkérték őket, hogy ügyeljenek fel a munkára, mert hiszen nekik építenek. Mindezt azért tették, hogy a jezsuiták ne sejtsék meg, hogy Lenner az ő házukat a piaristáknak akarja megvenni.

Eközben a rektor megszerezte a rendfőnök engedélyét, hogy a házat minden elfogadható áron eladhassa és áthívatta Lennert. Hosszas alkudozás után 4000 forintban egyeztek meg, úgy hogy az összeg felét még aznap, másik felét pedig egy év alatt kell kifizetni. Lenner hazatérve beszámolt Neandernek és Moselnak a szerencsés vásárról. Még aznap (aug. 24.) átküldtek 2000 forin-

¹ Ez utóbbi a Halpiaecon állott, a Rómer-féle térképen 513. sz.

tot, másnap pedig a másik felét is megfizették, mert attól féltek, hogy a jezsuiták megneszelik tervüket és felbontják az alkut.

Mikor már a város ily módon birtokába jutott a háznak, Mosel magához hívatta Goldberger Lipót piarista házfőnököt és tudatta, hogy a város az imént megvett házba kívánja őket elhelyezni, azért minél előbb költözködjenek át. A házfőnök hazament és az előadásvégeztével néhány szegegyebbnél diákkal átvitelt a jezsuitaházba néhány darab bútort, fazekakat, konyhaeszközöket, hogy a birtokbavétel minél előbb megtörténjék.

A lakatlan ház földszintjén volt egy szoba, melyet arra használtak, hogy a vásár idején összevett holmit ide rakták be. Ekkor éppen János-napi vásár volt. — A jezsuitaház frátere abban a hitben, hogy a ház Lenneré, két kocsis holmit akart lerakni a kamrába. A kamra nyitva volt, ott állott a közepén Demka Sándor piarista, körülötte

4. Részlet a Görög-udvar galamb-utcai folyosójából.

a földön fazekak, meg egyéb lim-lom, amit az imént cipeltek át.

— Itt van-e Lenner uram embere? — kérdezte a fráter.

— Miért?

— Szeretném ide berakni a vásárolt holmit.

Demka megengedte: «Csak rakodjék le, mert hiszen a mi holmink ebben a szögletben is elfér.»

— Atyaságtok bizonyára meg akarják venni a házat.

— A város már megvette — felelte Demka — nekünk is adta, sőt már birtokban is vagyunk.

A fráter hazament és megvitte a hirt, hogy házuk már gazdát cserélt. Az óvatos piaristák pedig odaküldöttek egy pátert néhány diákkal, hogy ott aludjék és ezáltal a birtoklást megerősítsék. A jezsuiták másnap kora reggel elszállították a lerakott holmit, de a piaristákat birtokukban nem háborgatták.¹

A jezsuitaház megszerzésének körülményeit — úgy ahogy — elmondottuk. Erdős István írta le a piarista krónikában. Meg kell jegyeznünk, hogy az adás-vételi szerződést nem aug. 24-én, hanem máj. 21-én kötötték, a tanács utólagos jóváhagyásával (máj. 27.) és az elbeszélés más részletei sem egészen megbízhatók. A budai jezsuita krónika csak ennyit ír az eladásról: «1718-ban eladtuk pesti házunkat, mert sokat költöttünk rá, de semmi hasznát sem láttuk; hogy még nagyobb kár ne származzék belőle, eladtuk 4000 forintért.»²

Erdős szerint a ház a következő állapotban jutott a piaristák kezére. A főfalak csak tíz ablaknyi hosszúságban voltak emeletmagasságra fölépitve. A kilencedik a lépcsőház ablaka volt. Az épületet cseréptető fedte, az emeleten három stukaturos szoba már készen volt, mindegyiknek mennyezetén ott ékeskedett a Jézus-társaság IHS betűkből álló cimere. Ezt a három szobát még a jezsuiták látták el ajtóval és ablakkal. Ezen három szobán túl a Rondella felé a középső főfal (a folyosó fala) és a lépcsőház oldalfalai csak földszinti magasságban voltak kiépítve. A tízablakos építményen túl csak a földszinti főfalak voltak kiépítve. A földszinten, a lépcső mellett levő fráter-szobán túl, még semmiféle helyiség sem volt készen, de az épület ezen részében még hét szobát terveztek. A lépcső alatt már megvolt a pincelejáró, de maga a pince még nem készült el (?). A földszintes, félbenmaradt rész természetesen tető nélkül állott. Az építkezés folytatására a jezsuiták elegendő mennyiségű gerendát s deszkát szereztek be és ezt fedett helyen tartották.

A telket a Duna felől sárfal vette körül, de ezt az árvíz nagyon megrongálta. A Duna sokkal közelebb folyhatott, mint most, mert a sárfalon kívül a parton nem volt hely kocsiútnak, hanem csak egy keskeny gyalogút futott végig.

Ha az udvarról a Régiposta-utca felől végigtekintünk a házon, az első és második ablak között a meredek cseréptetőn egy

¹ Erdős István feljegyzései a *Historia Domus Pesthiensis S. P. c.* kötetben. 24—26. l.

² *Hist. coll. Bud. S. J.* 100 l.

vakolatsávot látunk. Ez jelzi a tűzfalat. Az épület itt kezdődött és a Kötő-utca sarkán álló Taschner-háznál (189. sz.) végződött.¹ A régiposta-utcai sarkot — mint a Balla-féle térképen is látszik — üresen hagyták; ezt már a görögök építették be, de a régi épülettel egyöntetű stílusban, úgy hogy a Galamb-utcaról nem lehet megkülönböztetni a kétféle építkezést.

A jezsuitaház ugyan nem sorozható a műemlékek közé, csak kapujának izléses barokkstilű kőpárkánya érdemel figyelmet, de tisztos — immár kétszázötvenkét éves — kora arra kényszerített, hogy meghatározásával az olvasót untassuk.

A városi magisztrátus eleinte nagy igyekezettel hozzáállt a szükséges átalakításokhoz és Mosel János Antalszindikust bízta meg a munka vezetésével. Mosel az épületnek a Rondella felé eső földszintes részen egy kétablakos helyiséget jelölt ki, egy-egy háromablakosát a grammatikának és a parvának. Fölhuzatta a közfalakat, bevakoltatta és kitegláztatta az iskolatermeket, padokat és katedrákat, ablakokat készített, kályhákat rakatott. Az őszi vakáció alatt a legszükségesebb munkát elvégezvén, úgy hogy 1718 okt. 31-én már át is költözhetek.

Mosel gondoskodása még tovább is terjedt.

¹ A Taschner- (később Resch-féle) ház felé eső rész emeletét csak 1741-ben építették ki 470 forint költséggel. (Vár. jk. 1741. aug. 1.)

5. A Görög-udvar galamb-utcai szárnya a Régiposta-utca felől.

A piarista iskolát akkor el sem lehetett képzelni színház nélkül. Ez vitt elevenséget az egyhangú iskolai munkába, ez kapcsolta össze az iskolát a külvilággal, ez volt a gyermek számára a nyilvános szereplés gyakorlótere.

Még a legszegényebb helyeken is rekesztettek el egy termet a színház részére, összekéregtetett vagy maguk gyártotta díszletekkel eljátszottak évenként négy-öt darabot. Itt volt elég hely, a város nem kímélte a költséget, Mosel pedig nem sajnálta a fáradságot. A városi tanács 1719 márc. 10-iki ülésében elhatározta a színház építését.¹ Mosel az emeleten egy négyablakos helyiséget szemelt ki a színház részére. Hogy elég tágas legyen, a folyosó belső falát is lebonttatta. Ő maga jelölte ki a színpad, a kar, a szenátorok és a közönség helyét, melyen a padokat lépcsőzetesen állították föl; ő gondoskodott a kőműves, asztalos és lakatosmunkáról, a festésről. 1719 július közepén föl is avatták Puchóczy Márton retorika tanár *Zokomus* című darabjával.²

Pest e legrégebb színházában, mely 1745-ig állott fenn, nagyobbára magyar nyelvű darabokat adtak elő.³

A ház teljes kiépítése nagyon lassan haladt előre, mert a város áldozatkészsége csakhamar megfogyatkozott. Évről-évre kopogtattak a városházán, de csak annyit kaptak, amennyi a kisebb toldozgatásokra is alig volt elegendő. 1730-ban az ablakok egy része még deszkával volt berakva, a ház nem volt bevakolva,⁴ 1738-ban az emelet még nem volt egészen kiépítve.⁵

A város az alapítólevélben kötelezte magát, hogy templom-építésre telket adományoz. A piaristák ez ügyben többször folyamodtak, de a város, úgy látszik, elég nagyinak találta a jezsuita telket és újabb terület adományozásáról nem igen akart hallani, sőt 1734-ben azt is megakadályozta, hogy a szemközt fekvő Vizay-házat e célra megvegyék és csak azon föltétel alatt engedte volna meg, hogy a rend 6200 forintot fizet és lemond az alapítólevélben ígért templomtélek követeléséről.⁶

¹ Schmall: A pesti régi városház története. 39. l.

² Prónai Antal: Pest legrégebb színháza. Élet, 1907. évf. jan. 17. sz.

³ Régebben az elemi iskolai tanítók is rendeztek színelőadást. Így 1707. febr. 20-án egy darabot adtak elő, melynek tárgya *Cosmophil megterése* volt. Némethy i. m. 201. l.

⁴ Takáts i. m. 43. l.

⁵ Városi jegyzőkönyv 1738 márc. 21.

⁶ Takáts i. m. 58—59. l.

A tanács nem akarta engedni, hogy a nagy és értékes telek holtkézre jusson és a ház után járó adót sem akarta elveszíteni. Ugyanaz volt a nehézség, mint később az Esterházy-(Glöckelsberg) palota megszerzésénél.

A piaristák nem fogadták el a város föltételeit s egy időre lemondtak a ház megvételéről, míg végre a város urainak véleménye megváltozott és 1745-ben ők maguk jártak a piaristák kezére, hogy a házat megvásárolhassák.¹ Más irányban is kezdtek terjeszkedni, 1751-ben megvásárolták a már említett Pistori-féle (190. sz.) házat, majd a Taschner-házat (189. sz.), mely ekkor Resch Antalé volt. Céljuk az volt, hogy a telektömböt kikerekítsék és elegendő helyet nyerjenek a templom fölépítésére.

A kollégium és a rendtartomány főnökei gyakran váltakoztak, velük a tervek is megváltoztak. Sajátságos, hogy mikor már jókora területhez jutottak, ahol mindaz elfért volna, amire szükségük volt, ismét a Glöckelsberg-palotára vetették szemüket. Ennek megvásárlásával már többször megpróbálkoztak. Végre 1755-ben megvették, 1758-ban megkezdték a plébániatemplomra néző új szárny építését és 1762-ben ide költöztek át. Ezután a régi galamb-utcai rezidencia elárvult. Az 1756. ápr. 19. királyi rezolúció ugyan megerősítette a piaristákat a Glöckelsberg (Esterházy) palota birtokában, de kötelezte őket, hogy a régi rezidenciát nyolc év alatt adják el.

Szívesen eladták volna, de senki sem ajánlott elfogadható árt. 1755-ben hozzáértő emberek 21.769 forintra becsülték, de hiába kínálgatták. 1763-ban hat évre bérbeadták özv. gróf Szirmay Tamásné szül. Barkóczy Klárának, de egyúttal eladásra is hirdették. Kétszeres bajuk támadt: a grófnő azért méltatlankodott, hogy a hat évre bérbevett házat kicédulázták, a város pedig azért, hogy bérbeadták, ahelyett, hogy eladták volna. 1769-ben a grófné a régi áron újra bérbevette. 1775-ben Papics György szenátor megvette gróf Apponyi György részére 18.000 forintért, de a vásárból nem lett semmi. 1776-ban a Caramelli-ezred egy fél divízióját az ezredtörzsszel együtt Pestre rendelték. Az ezredes a régi piarista rezidenciát kívánta szállásul, de a város a piaristák kérésére a hercegprimásnak ajánlotta megvételre,

¹ Szlopnjai Elek piarista rendfőnök lev. 1745. ápr. 6. Missiles A. a. nr. 938. Fővár. lt. A Vizay-ház (a mostani Kriszt-féle ház, Kötő-utca 10.) a régi telekkönyvekben és a Rómer-féle térképen a 186. Ballánál pedig a 18. sz. a. található.

azonban Batthyány kitérő választ adott.¹ 1778-ban Valero István és Tamás selyemgyárosok bérelték ki 600 forintért.

II. József alatt a város katonai szállássá alakította, a kvártélypénzt fölszedte, de mikor leszámolásra került a sor, a piaristák alig kaptak valamit, mert a város a régi adóhátrálékokat levonta és az átalakítás költségeit is beszámította. 1789-ben a *Magyar Kurir*-ban és bécsi német ujságokban is hirdették eladásra, de nem akadt rá vevő.

6. A görög templom és a plébánia templom környéke 1800 körül.
Részlet Wonsidler rajzából. — Főv. múz. X. 5.

Ugyanezen évben a város a helytartótanácshoz folyamodott azon a címen, hogy a piaristák már nem ingyen tanítanak, mint azelőtt, hanem tandíjat szednek, ami a város szegényebb lakosságát érzékenyen sújtja, kárpótlásul visszakövetelte a régi rezidenciát, de a helytartótanács aug. 21-én k. (32.149. sz.) intimátumával elutasította a jogtalan kívánságot azon indokolással, hogy a tandíjat nem a piaristák élvezik, hanem a kormány azt ösztöndíj-alapra szánta.² Végre 1789 aug. 29-én árverésen 20.150

¹ Missiles A. a. 5724. Fővár. lt.

² Budapesti k. r. házi lt.

forintért eladták egy Argiri Demeter nevű gazdag görög bórkereskedőnek. Argiri 1791 jan. 4-én ugyanazon áron eladta a görög hitközségnek, ez pedig Tallherr József építésszel templomot építtetett a dunaparti részen. A munkát még 1791-ben elkezdték. Amíg ez tartott, ideiglenesen a régi piarista rezidenciában tartottak istentiszteletet a helytartótanács engedélyével.¹

Most a ház földszintjén műhelyek vannak. Néhol még föl lehet ismerni a régi festés nyomait. Ahol most Topor Endre asztalosműhelye van, ott lehetett a refektórium; ennek faldiszei még elég jó állapotban vannak. Az emeleten a görög pap lakása és bérlakások vannak.

II.

Glöckelsberg tábornok.

A piarista-ház városház-téri részét, bár többször cserélt gazdát, a XVIII. század első felében építőjéről Glöckelsberg (Kliegelsberg, Klegelsberg, Kleckelsberg) háznak nevezték, de azóta, hogy 1752-ben Esterházy Ferenc gróf tárnokmester megvette, Esterházy-palotának szokták emlegetni és a Glöckelsberg név feledésbe merült.

Glöckelsberg nemcsak mint a Belváros egyik legrégebbi házának építője, hanem mint a törökkel, franciával és kurucokkal hadakozó császári armádiának egyik vitéz katonája és jeles tisztje is megérdemli, hogy emlékezetét föllevenítsük.

Tulajdonképen Dietrich János Henrik volt a neve, de úgy az egykorú krónikákban, mint a hivatalos iratokban predikátuma után Glöckelsberg néven szerepel s ő maga is gyakran csak ezt a nevet használta. 1669-ben mint közkatona lépett be egyik császári lovas ezredbe.² II. Rákóczi Ferenc is megemlíti, hogy közkatonából küzdötte föl magát a tábournoki rangra.³ 1685-ben Caprara-féle vértés ezredben szolgált mint kapitány, a következő évben pedig Caprara segédtsíztje lett. Mint Caprara segédtsíztje kapta a parancsot, hogy Ottlyk Györgyöt elfogja

¹ 1791. nov. 7. 20073. Fővárosi lt. Int. A. m. 3466., 4294., 4394., 4628.

² A szolgálati viszonyaira vonatkozó adatokat a bécsi hadilevéltár igazgatósága volt szives közölni.

³ II. Rákóczi Ferenc emlékiratai a magyar háborúról. Ford. Thaly K. Pest, 1872. 45. l.

és az eperjesi vérbíróság elé hurcolja.¹ Úgy látszik, az ilyen szomorú funkciókban kifejtett buzgósága kedveltette meg Caraffával, mert 1688-ban maga mellé vette segédtsztnak és elvitte Erdélybe. Kiséretében volt akkor is, amikor Caraffa Szeben közelében Teleki Mihály hódolatát fogadta. Caraffa őt küldötte elébe hintajával és két lovaskomániával. Glöckelsberg leszállván a hintóból, «eleibe futa nagy reverenciával Teleki Mihálynak s így köszönté: Gratus adventus Excellentissime Domine Generalis.» E szavakkal megnyugtatta Telekit, mert az életéért remegett, félve, hogy Caraffa megöleti.²

Caraffa oldala mellől a Cavriani-féle horvát dragonyos ezredbe került és résztvett a Nissa körül folyó török harcokban, ahol 1689-ben vagy 1690-ben minden szerzeményét elvesztette. Vitézsége jutalmául 1690-ben birodalmi lovagi rangot nyert, 1693-ban alezredesi minőségben átvette a Cavriani ezred parancsnokságát, majd ugyanazon év júl. 3-án az ezred tulajdonosává lett. A hős Veterani vezérkarában vett részt a szerencsétlen lugosi ütközetben (1695. szept. 21.), tanuja volt Veterani halált megvető vitézkedésének.³ Minthogy a törökök a tábornokot kifosztották, most ismét elvesztette minden ingóságát. 1697-ben a hegyaljai zendülés idején Vaudemont herceg seregében szolgált. Júl. 16-án Tokaj alatt meg is sebesült.⁴ Kitüntette magát a zentai ütközetben is, a csata után következő napon pedig (1697. szept. 12.), hatszáz horvát dragonyosával utána iramodott a menekülő ellenségnek és az Aranka vizén keresztül Temesvár felé kergette őket. Gazdag zsákmánnyal tért vissza és azzal a hírrel, ami a zsákmánynál is többet ért, hogy a török sereg teljesen fölbomlott.⁵ 1700 jan. 15-én ezredét föloszlatták, őt pedig néhány nap mulva tábornokká nevezték ki. Mint ilyen Erdélyben működött.

¹ «Anno 1687. Die 19 Marty, midön gondoltam, hogy már ennyi bujdosásom és veszedelmes hadakozásom után házamnál csendesen és békességben élhetek: ekkor insperate, Kohanóczon létemben, Ditrick nevű, General Kaprara adjutánsa negyven rajterrel reggel reámgyűvén, engem fogságban vitt, jelentvén, hogy ő Felsege parancsolatjával Eperjesre ad Delegatum Judicium Karaffaianum el köll mennem.» Ottlyk György önéletírása M. H. H. II. o. 27 k. 51. l.

² Cserei Mihály históriája. Újabb Nemzeti könyvtár I. 181.

³ «Hittel mondotta azután generál Klöckesperg, mindenütt Veteráni mellett lévén a harcon, kilenc törököt látta, hogy Veterani megölt azon a harcon.» Cserei M. históriája 243. l.

⁴ Die Feldzüge des Prinzen Eugen v. Savoyen I. o. II. 95. l.

⁵ U. o. 157. l.

1703-ban Rákóczi szabadságharcának kitörésekor Szavójai Jenő herceg Glöckelsberget Erdélyből, ahova még nem jutottak el a mozgalom hullámai, Magyarország északkeleti részeibe akarta küldeni és azt a feladatot szánta neki, hogy a gyalogos csapatoktól támogatott lovashadaival állja útját a fölkelőknek.¹ Glöckelsberg Somlyón foglalt állást, hogy onnét szükség esetén

7. Háry Gyula képe (1905.) a Glöckelsberg palotáról. — Föv. múz. XI. 36.

Nagyváradot és Szatmárt megsegitesse. Rákóczi Szöcs Jánost, Thököly egykori ezredesét küldötte ellene, mire Glöckelsberg egy kis csapat hátrahagyásával serege javával Szatmár felé indult és sikerült is neki az üldöző kurucok elől elzárkózni a várba.² Ha a Montecucoli-ezreddel egyesülhetett volna, a szervezeten, harchoz nem értő kuruchadat könnyen szétverhette és

¹ U. a. V. 603.

² Rákóczi emlékiratai. 46. l.

a mozgalmat csirájában elfojthatta volna, de még Szatmárban körülrárván is veszedelmes ellenfélnek mutatkozott. Rákóczi aug. 20-án Szatmár ellen indult. Glöckelsberg körülbelül ezer főből álló seregével vitézül védekezett. A császár okt. 9-én a Kassán szept. 23-án elhunyt Nigrelli utódjául az északkeleti csapatok főparancsnokává nevezte ki, de ekkor már blokád alatt állott.¹ Rákóczi a kellő tüzérségi felszerelés és a műszaki személyzet hiányában nem gondolhatott Szatmár megostromlására, azért a blokád folytatását br. Sennyei Istvánra bízta, ő maga pedig okt. 2-án Tokaj alá indult.²

Mialatt Szatmáron rekedve bátran védekezett a kurucok támadásai ellen, Károlyi Sándor hevesi birtokait szerette volna Rákóczitól megszerezni, de a fejedelem megtagadta a nagy akvizitor kérését, mert azt remélte, hogy Glöckelsberg csakhamar föladja a várat és vissza fogja kérni jószágait.³ A császár is igyekezett őt hűségében megtartani és 1704 ápr. 21-én altábornaggyá léptette elő

Glöckelsberg egyelőre még nem gondolt a megadásra. Nyáron egy sikerült kirohanást intézett, 800 (?) fölkelőt levágott és négy hónapra ellátta magát élelemmel.⁴ A blokirozással megbízott Sennyei hiába igyekezett őt átpartolásra bírni.⁵ Az 1704. év végén, mikor már minden élelmi és hadiszerük elfogyott, kapitulált a blokádolt Forgáchnak és a következő év jan. 2-án kivonult a várból, de visszautasította Forgách csábító ajánlatait. Hivatkozott arra, hogy lelkét Teremtőjének, életét pedig harminchat évvel azelőtt uralkodójának szentelte és a neki tett hűségesküt utolsó csepp véréig is kész megőrizni.⁶ Serege roncsaival útnak indult Buda felé, ahová jan. 24-én sok szenvedés és nélkülözés árán el is érkezett.

Az 1705-ben nagy erővel megújult hadműveletekben többször nyílt alkalma magát kiténtetnie. Május elején hírt vette, hogy Bottyán János a kömlödi sáncot («Bottyánvárt») elhagyva Dunántúl kalandozik. Gyorsan összeszedte a budai, fehérvári és simontornyai német zsoldosokat és rátámadt Bottyánvárára, de visszaverték s a közeledő Bottyán elől kénytelen volt vissza-

¹ Die Feldzüge des Pr. Eugen I. o. V. 608. 1.

² U. o. V. 614. 1.

³ Archivum Rakocianum I. o. II. 156.

⁴ Die Feldzüge des Pr. Eugen I. o. VI. 167. 1.

⁵ 1704. okt. 29. Arch. Rakoc. I. o. II. 329. 1.

⁶ Die Feldzüge des Pr. Eugen I. o. VII. 416. 1.

vonulni.¹ Bottyán egy budai diverzióval állott bosszút és máj. 20-án fölverte a Tabánt és több száz rácot koncolt föl, azután jún. 4-én Dunaföldvárt fogta ostrom alá. Herbeville Glöckelsberget és Löwenburg tábornokot küldötte a szorongatott erőd fölmentésére. Glöckelsberg körülbelül 4000 némettel s ugyanannyi ráccal és erős tüzérséggel vonult le. Jún. 22-én erős harc árán elfoglalta Bottyán várát és a hajóhidat is hatalmába kerítette. Hadműveleteit talán tovább is szerencsésen folytatta volna, de arra a hirre, hogy Rákóczi Pest felé halad, zsákmányával visszatért Budára, innét pedig Herbeville hívására Komárom felé indult,² hogy hozzá csatlakozzék és a Duna balpartján vonulva, szemmel tartotta a jobbparton haladó Rákóczit.³

1705 szept. 3-án a hessen-darmstadti ezred tulajdonosává nevezték ki. A nov. 11-én vívott zsisibói csatában is jelentékeny része volt. Itt is jó hasznát látta a hely és a nép ismeretének. Cserei főként Glöckelsbergnek tulajdonítja a császáriak sikerét, mert egy oláh kémtől megtudván, hogy a kurucok a karikai szorosot elsáncolták, azt tanácsolta Herbevillenek, hogy Zsibó felől támadjon.⁴

Glöckelsberg az ütközetben a második hadosztályt vezette. Ez a lovasságot és a rác miliciát foglalta magában. Néhány nappal később elfoglalta Szamosujvárt. Innét tovább nyomult, Beszterce közelében megütközött az ellenséggel és elfoglalta a várost.⁵ 1706-ban, úgy látszik, állandóan Erdélyben hadakozott. Rabutin kivonulása után helyzete megnehezedett és nem tudta megfé-

¹ Thaly, Bercsényi III. 377. Arch. Rakoc. I. o. IX. 191. l.

² Thaly, Bercsényi III. 379—383. l. — Die Feldzüge des Pr. Eugen I. o. VII. 433—435. l.

³ Márki, II. Rákóczi F. I. 417. l.

⁴ «Noha maga Herbeville már öreg, beteges ember volna, de generál Slik és Klöckesperg annyi sok esztendőttől fogva Erdélyben lakván, az Erdélyben született hazafiaknál jobban tudja mind az erdélyi familiákat, mind a helyeket s szüntelen jár vala kémjek a Rákóczi táborára, azoktól megérték, hogy a Karika útjára ne menjenek, mert erős sánc vagyon ott. Kivált egy vén oláh kémjek vala, ravasz, tanult ember, ez javallá, hogy Sibó felé fogjanak, ott jobban bejöhethetnek Erdélybe. Azért a Karika útjáról lefordula az armada Sibó felé.» Historia 354. l.

A Die Feldz. d. Pr. Eugen adatai szerint (VII. 455.) a csata előtt való napon egy magyar embert fogtak el, aki elárulta a kurucok hadállását. Előadását a kémszemlélről késő este visszatérő Dietrich ezredes is megerősítette. Cserei talán ezt a Dietrichet tévesztette össze a mi glöckelsbergi Dietrichünkkel.

⁵ Die Feldzüge des Pr. Eugen. I. o. VII. 465—466. l.

kezni a kurucok növekedő erejét.¹ Cseréi úgy tudta, hogy Ra-butinnak az udvar utasítása szerint öt lovasezredet kellett volna hátrahagyni Erdély oltalmára, Glöckelsberg vezénylete alatt. «Bezzeg úgy csendességben maradhat vala a szegény ország s nem esik vala újabb recidivában: de a mi szerencsétlenségünkre meghala a jámbor, kegyes nagy vitéz tanult generál Klöckesperg Kolozsvárott, ott is temeték, ki a magyarokat igen szerette, nem is lett volna alábbvaló generál Veteráninál, ha tovább éljen s az ő commendója alatt a szegény haza könnyebbséget érez vala.»² Mellvízkórban halt meg 1706 júl. 9-én. Az erdélyi labancok talán megsiratták; de a kurucok, — mint Rákóczi egyik leveléből kitünik — örömmel hallották a veszedelmes ellenfél elmulását.³ Tehetséges, bátor katona volt. Akárcsak Vak Bottyán, ő is a maga erejéből küzdötte föl magát. Szavójai Jenő becsülte őt, de a kurucok is elismerték ügyességét és bátorságát. Bercsényi Schlickkel és Virmond-dal együtt azok között emlegeti, akik nem kis fontot nyomtak.⁴

A «jámbor, kegyes» Glöckelsberg rekvirálása, kvártélyozása és hadviselési módja nem igen különbözött a többiétől. Katonái ép úgy fosztogattak és kegyetlenkedtek, mint más császári parancsnokok hadai.⁵

Az udvar a hűségesen szolgáló tiszteket birtokadományokkal jutalmazta. Glöckelsberg a hevesmegyei Poroszlót akarta megszerezni,⁶ de csak egyes fiskális birtokrészekre kapott donációt Poroszlón, továbbá Heves, Átány, Erdőkövesd, Pély, Kőtelek hevesmegyei helységeiben húszezer forint értékben (1698. nov. 5.)⁷

Az adomány feleségére, Hillingen Johanna Zsófiára is kiterjedt. Hogy a birtokot magyar földesúri joggal birhassa, előzőleg magyar indigenátust is szerzett.⁸ A honfiusító oklevél is kiemeli huszonkilenc éves hű szolgálatait, bátor harcait a török-

¹ Thaly jegyzete, Rákóczi emlékiratai 205. l.

² Historia 361—362.

³ Arch. Rakoc. I. o. I. 573. l.

⁴ Arch. Rakoc. I. o. III. 757.

⁵ L. Arch. Rakoc. I. o. IX. 203. l. — Szaniszló Zsigmond napló. Tört. Tár 1890. évf. 89. l.

⁶ Budai kam. adminisztráció iratai 1694. okt. 15, 1697. aug. 31., mellélve az 1715 aug. 5. k. kam. információhoz. Orsz. lt.

⁷ Conc. exp. 1698. nov. 13. sz. és Liber regius 1698. nov. 5. Orsz. lt.

⁸ Conc. exp. 1698. nov. 13. sz. Liber regius 1698. okt. 1. Orsz. lt. Ezen helységeken már 1693-ban is tekintélyes birtokai voltak. Magyarország vármegyéi és városai. Hevesmegye 22., 34., 63., 85., 154. l.

kel, franciával, kikkél fogságot is szenvedett. Bemutatott címerét elfogadja és kibővíti.¹

1697-ben felesége Pesten megvette a Heissler-féle telket (277. sz.), mely a Főtértől (Városház-tér) a Dunáig nyult ki. Itt kezdtek építkezni, úgy látszik, még 1700 előtt.

III.

A Glöckelsberg-palota.

Mikor a Glöckelsberg-palota helyén épülő új piaristaház alapjait ásták, különböző korokból való építkezések nyomai tűntek elő. A galamb-utcai szárny alatt 4—6 méter mélységben hatalmas, faragatlan kőből való 3—4 méteres falak húzódtak a templom felé. Ezeket eltávolították, mert ide épül az új gimnázium legnagyobb teherbirást kívánó része, a tornacsarnok s fölötte a kápolna. Le kellett ásni a szilárd talajig, ezt pedig csak nagy mélységben érték el. E kövek kidolgozatlan voltak a fal feltűnő vastagsága arra enged következtetni, hogy itt a középkori vár egyik alapfalát találták meg.

A felsőbb rétegekben, de inkább csak a lebontott palotának a kaputól a Kötő-utcaig terjedő szárnya alatt római és középkori faragott kövek roncsai bukkantak elő. A legépebb római követ a palota udvarán a még most fennálló háromemeletes gimnáziumi épület bejáratától másfél méternyire találták 1.60 m. mélységben. Sima lapja volt fölül, úgy hogy a munkások csak akkor vették észre, hogy domborműves kővel van dolguk, mikor már egyik részét összetörték. A követ Jászai Rezső dr. házfőnök a fővárosi aquincumi múzeumnak engedte át, ahol Kuzsinszky Bálint dr. igazgató, kinek szivességéből a sirkő fényképét is közölhetjük (6. kép), összeállította és feliratát megfejtette.

Az eredetileg hármastagozású kő felső tagja az elhunyt lovas mellképével hiányzik. A középen volt ábrázolás, nyergelt lovat vezető férfi, elég jól felismerhető. Az alsó tagozaton volt feliratból a következő szöveg olvasható:

FLAVSBLANDIFDO
MOBATAVEQVES
ALEFRONTONIAE

¹ Címerét I. Siebmachernél (134.)

Olvasd: Flaus Blandi filius domo Batavus eques alae Frontonianae... azaz: Flaus, Blandus fia, a batavusok törzséből, lovas-katona az ala Frontonianából... (van itt eltemetve).

A felirat magyarázatául dr. Finály Gábor főgimnáziumi igazgató úr szives volt a következőket közölni:

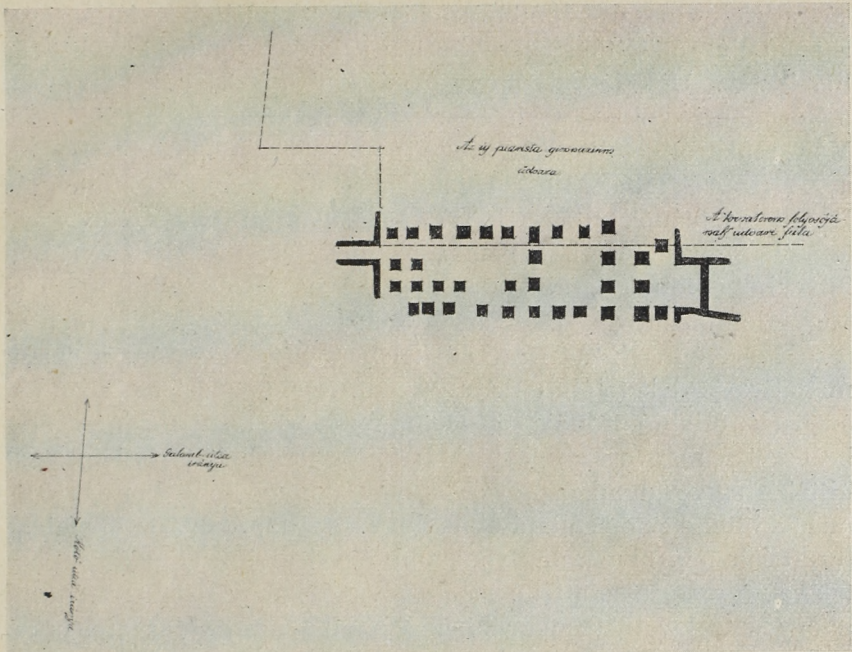
Az apa és a fiú neve Flaus (Flavus) és Blandus eléggé jelzik, hogy nem voltak római emberek; olvassuk is, hogy a batavusok törzséből valók, a mai Németalföld területéről. Innen való lovascsapat (ala Batavorum) állomásozott a II. században Dáciában is. Itt eszembe jut az az érdekes találkozás, hogy a barbár Dácia és Pannónia területén a rendet épűgy németalföldiek tartották fenn, mint ma a barbár Albániában.

Maga a lovascsapat, amelyben Flaus szolgált, teljes nevén ala I. Tungrorum Frontoniana volt, a tungere törzshöz tartozó legénységgel. A tungerek a mai Tongeren (Tongres) belga város táján laktak. Az ala Kr. u. 80—114. közt Pannoniában állomásozott, innen később Dáciába helyezték át, ahol Alsóilsván volt állótáboruk.

Pannoniában más batavus törzsből való csapatok is szol-

8. A Glöckelsberg-palota udvarán talált római siremlék.

9. A török hypocaustum helyszínrajza.

gáltak. Ezek egyikéhez tartozott az a híres állítólag Soranus nevű katona is, akinek sírfeliratát állítólag maga Hadrianus császár írta meg a következőképen :

Ille ego Pannoniis quondam notissimus oris
inter mille viros fortis primusque Batavos,
Hadriano potui qui iudice vasta profundi
aequora Danuvii cunctis transnare sub armis
emissumque arcu, dum pendet in aëre telum
ac redit, ex alia fixi fregique sagitta.

Quem neque Romanus potuit nec barbarus unquam
non jaculo miles, non arcu vincere Parthus,
hic situs, hic memori saxo mea facta sacravi.

Viderit anne aliquis post me, mea facta sequatur:
exemplo mihi sum primus, qui talia gessi.

Kuzsinszky és Finály azt vélik, hogy a követ a budai római telepek valamelyikéről hurcolták át. Ez nagyon valószínű, mert 1898-ban az eskü-téri hídő alapozásakor nyolc méter mélyen a régi városfal kerek tornyának alapfalaiban huszonhét darab

római feliratos és domborműves követ találtak.¹ Mikor ezt a rondellát építették, átszakították a budai római köveket és befalazták. Úgy látszik, hogy a mostani piaristaház közelében a középkori építkezésekhez sok római követ használtak föl. Már többször említettük, hogy a mostani Régiposta-utcában a XVIII. században még rondella állott, melyről ez utcát is Rondella-utcának nevezték. Erdős Istvántól tudjuk, hogy ezt a XVIII. század derekán római erődnek tartották.² Ez is római kövekből épülhetett, mint az eskü-téri és befalazott feliratos kövei vagy domborművei miatt azt hitték, hogy a rómaiak emelték.

1799 ápr. 13-án a Glöckelsberg-ház udvarán a kapu mellett a föld két lábnyira lesüppedt. A süppedést az előző évi árvíznek tulajdonították, de Dományi Márk házfőnök nem érte be ezzel a magyarázattal, hanem fölásatta a helyet. «Eleinte azt hitték, hogy valami ó-pincére bukkantak, de több hozzáértő is megtekintette és megállapították, hogy ez valamikor római melegfürdő lehetett, olyan, amilyent több évvel ezelőtt Óbudán földöztek föl. A padozat alatt kőoszlopok vannak, úgy elrendezve, mint ahogy a téglavető kemencékben szokott lenni. A tűz átjárja az oszlopok térközét és átmelegíti a padozatot. Ez az üreg a kollégium kapuján bejövet jobbra két ölnyire van, a faltól körülbelül két lábnyira.»³

Kiváncsian vártuk, hogy mikor kerül elő a római fürdő, végre f. évi április havában a házi krónikában megjelölt helyen csakugyan ráakadtak egy nagy kiterjedésű hypocaustumra. Alaprajzát a 9. sz. kép tünteti föl, de nem teljesen, mert több részletét a rajz elkészülte után tárták föl. A Glöckelsberg-palota kapuja alatt kezdődött és csaknem a Kötő-utcáig terjedt. Az új épületben a galamb-utcai tornacsarnok és annak folyosója emelkedik fölötte, benyúlik az új gimnázium udvarára is, de ott már nem tárták föl.

Kuzsinszky, Finály és Éber László kétségbevonhatatlanul megállapították, hogy az épület nem római, hanem török eredetű. Az itt használt hypocaustum (suspensura) a hasonló római berendezéstől nemcsak a pillérek elhelyezésének pontatlanságával és anyaguk rosszabb voltával különbözik, hanem Kuzsinszky

¹ Kuzsinszky Bálint: Budapest régiségei VII. 5—66. l. Arch. Ért. 1898. évf. 446. l.

² «Rundella seu propugnaculum Romanorum.» Hist. coll. Pesthiensis S. P. 30. l.

³ Hist. coll. Pest. S. P. 81—82. l.

10. Részlet a török hypocaustumból.

Lenz József felvétele.

11. Részlet a török hypocaustumból.

szerint azzal is, hogy a római hypocaustum falai tiszták, a törökök ellenben kormosak, amely különbségnek oka nem az időbeli különbség, hanem az a körülmény, hogy a törökök fűtésre mindenféle éghető anyagot felhasználtak, a rómaiak ellenben csak fát és faszenet. Az oszlopok anyaga téglá és kő, a rajtuk nyugvó padozat kőlapokból áll. A téglák méretei 23—16^{1/2}—4^{1/2} cm., az oszlopok magassága 70—95 cm. között váltakozik.

Az épület talán azon fürdők egyike, melyekről a Pesten 1663-ban megfordult Evlia Cselebi török utazó is megemlékezik: «Van ugyan két gőzfürdője, de gőzfürdőre (hámám) szükség nincs, mivel a tél zordonsága miatt valamennyi házban kályha van s fürdő módjára fűtött házak. Minden kályha mellé egy mosdó szobácska van állítva. Van két vendégfogadója, de ezekre sincs szükség. A lakosság ugyanis a vendégeket a fogadókban nem szállásolja el, hanem házaikban készítenek vendégszobát és elszállásolják».¹

Lehetséges, hogy a zordon és a délvidéki népnek szokatlan tél arra indította a törököt, hogy a lakóházakban és fogadókban is használják a fűtésnek e kényelmes és nagy meleget adó módját.

Az épületnek a Duna felé néző fala mellett egy rakáson sok birkacsont került elő egy magasságban az épület padlójával. Nem ásták el, hanem igazi keleti szokás szerint kidobálták az udvarra.²

A telket 1694-ben Heissler Donát gr. főhadbiztos szerezte meg 500 forintért. Ekkor szélessége 40, hosszúsága 32 öl, adója 3 forint volt. Heissler valószínűleg házat akart építtetni és itt akart letelepedni, mert a ráckevei uradalmat és a Csepelszigetet is megszerezte, de 1696-ban a török ellen vívott harcban súlyosan megsebesült és Szegeden meghalt.³ 1697 okt. 16-án a telket Glöckelsbergné szül. hillingeni Hufnagel Johanna Zsófia vette meg 450 forintért.

Glöckelsberg még ugyanezen évben hozzáfogott az építkezéshez. Először is a telek dunaparti részét kellett megóvnia a folyam pusztításaitól. Türek százados, katonai mérnök tervei szerint rondellát építtetett faragott kövekből, melyek vaskapcsokkal voltak összekötve. A munkát Spazz Rókus kőművesmester

¹ Evlia Cselebi magyarországi utazásai. Ford. Karácson Imre. 259. l.

² A török hypocaustumot Palóczi Edgár ismertette a Pesti Hírlap 1914. máj. 9. számában.

³ Reizner János: Szeged története. I. 190. l. Tört. Tár. 1890. évf. 96. l.

vállalta el száz aranyért, de úgy látszik, nem valami jó munkát végzett, mert 1713-ban Hufnagel Johanna, aki akkor már Tenczyn gróf felesége volt, bepörölte azért, mert nem jó kapcsokat használt. Spazz kereken tagadta, hogy Glöckelsberggel írásban vagy szóval megszerződött volna és azt állította, hogy ő mint alvállalkozó Töröknek dolgozott. Különben is az efféle munka nem

Fínály Gábor dr. felvétele.

12. Részlet a török hypocaustumból.

tarthat örökké, különösen, ha annyira ki van téve a víz és jég romboló erejének. Meggyőződhetnek róla, ha hozzáértő kőművesekkel és ácsokkal szakértői szemlét tartanak.¹

Glöckelsbergnek a többi mesteremberrel sem volt szerencséje. A ház kőműves munkáját Kalchern Márton kőműves mester vállalta el háromezer forintért, de az építés befejezése

¹ Missiles A. a. nr. 103. Fővár. lt.

előtt meghalt. A munkát özvegye folytatta, de 1702 júl. havában félbehagyta, úgy hogy be kellett pörölni.¹ A kőművesmunkával ebben az évben mégis csak elkészülhettek, mert a következő év tavaszán már az ácsmunka miatt pörösködik Lenner János ácsmesterrel, Pest város későbbi (1715—1719.) bírájával.²

Glöckelsberg rondellája Rómer és Balla térképein hiányzik, de 18. sz. képünk világosan mutatja, hogy 1783-ban még fennállott és pedig ott, ahol most a piarista-ház dunaparti szárnya van. Míg a rondelláról határozottan tudjuk, hogy 1697-ben készült, a ház építésének kezdetét biztosan nem állapíthatjuk meg. Valószínű, hogy még a XVIII. század utolsó éveiben hozzáfogtak, mert hiszen az 1:30—1:80 m. széles falakhoz szükséges anyag odaszállítása és befalazása tömérdek munkát és időt emésztett föl. A török hypocaustum romjait csak ott távolították el, ahol okvetlenül szükséges volt, több helyen csak keresztülboltolták. Nagyobbára promontori és kőbányai terméskövet használtak.

Mire a palota 1703-ban elkészült és Glöckelsberg a sok viaskodás után pihenőre térhetett volna, kitört Rákóczi háborúja és ennek viharai ismét viaszodorták a hadi életbe. Halála után (1706. júl. 9.) a ház és a hevesmegyei jószágok özvegyére szállottak. Ez Bécsbe költözött és később férjhez ment gr. Tenczyn Lipót Konstantin császári tanácsoshoz, az oppelni és ratibori hercegségek kancellárjához. Bécsből többször intézkedett gazdasági ügyekben, de birtokaiból a háború miatt vajmi kevés hasznót látott. 1709-ben Bécsben végrendelkezett egyik rokona, Popovics Ignác (Popovics János Ferenc fia) javára a hevesmegyei birtokokról, melyeknek fele mint első férjének adományos társát tulajdonjoggal megillette.³

1713 tavaszán Bécsből a Popovics-család több tagjával Magyarországra rándult, hogy pesti házáat és birtokait megtekintse.⁴

A pesti ház elég jól jövedelmezett, mert egy fogadósnak volt bérbeadva. A legforgalmasabb helyen állott, ott, ahol az akkor

¹ Intim. A. a. nr. 633. Fővár. lt.

² Missiles, A. a. nr. 103. Fővár. lt.

³ Protocollum palatinae 1716. márc. 5. Az egri kápt. lt. protocollumainak elenchusai D. D. 1717. nr. 31. Orsz. lt.

⁴ 1713. ápr. 15. k. útlevele a Conc. exp. c. gyűjteményben. (1713. apr. nr. 44. Orsz. lt.)

még kicsiny, de sűrűn látogatott város utcai élete legélénkebb volt. Két oldalát a piac környezte, előtte állott a pellengér, mellette az ősrégi templom rozszant falú temetőjével.

1716 márc. 5-én Pálffy Miklós nádor Popovics János húszéves szolgálatait megtekintve nádori adománylevelet bocsátott ki Popovics és fia Ignác részére a hevesmegyei Glöckelsberg-Hillingen jószágokra.¹ A donáció alapján a következő évben a beiktatás is megtörtént.²

A pesti ház Popovics János másik fiának, Ferencnek jutott. Ezt Tenczynné Popovics Jánosra hagyta oly módon, hogy az egyik fiára szálljon azon föltétellel, hogy az báróságot szerezzen és vegye föl a Glöckelsberg-nevet. Popovics erre Ferenc fiát szemelte ki. Ferenc 1718-tól kezdve többször szorgalmazta a városnál a Glöckelsberg-ház átadását, de a város magszakadás címén, a caducitas jogán igényt támasztott, végre abban egyeztek meg, hogy a házat két részre osztják és egyik fele Popovicsé, a másik pedig a városé lesz.³ 1721 jún. 19-én a háznak a kaputól jobbra eső felét átírták Popovics Ferenc nevére, mert atyja 1719 szept. 19-én kelt nyilatkozatában őt jelölte ki Tenczyn grófnő örököséül. A ház és a telek másik fele a városé lett, a kapu pedig közös maradt. A közös birtoklás egyiknek sem lehetett kellemes, azért a város 1723 máj. 29-én a maga részét kétezerhat-száz forintért eladta Popovicsnak. Ugyanekkor négyszáz forintért megszerezte az 501. számú telket is (l. a Rómer-féle térképet), amely a Glöckelsberg-telek és a Dunapart között terült el. Ettől kezdve a két telket mindig együtt adták el, már egyesítve jutott a piaristák birtokába is 1755-ben. A Glöckelsberg-telek (277. sz.) a legrégebb telekkönyvi adatok szerint köröskörül szabadon állott; méretei a következők: városház-téri vonala $32\frac{2}{6}$, eskü-téri (a templommal párhuzamos) oldala 40, a dunaparti 29 öl. Az 501. sz. teleknek a Glöckelsberg-kerttel szomszédos oldala 29, az eskü-téri 14, a dunaparti 22 öl. A két terület egyesülésével a telek csaknem jelenlegi nagyságát érte el.

Glöckelsberg telke és a Duna között egy értéktelen partszlet terült el, amelyet a folyam árja egyre szaggatott. Glöckelsberg erre a gazdátlan helyre építette rondelláját, hogy kertjét megvédelmezze, de a rondella később rombadőlt, a partot lassan-

¹ Prot. pal. 1714—18, 60—62, I. Orsz. lt.

² Egri kápt. protocollumok elenchusai D. D. 1717. nr. 31. Orsz. lt.

³ Városi jegyzőkönyvek: 1718. szept. 5., okt. 7., 1719. febr. 6., jún. 16., aug. 3.

kint feltöltötték és egy házhely keletkezett rajta, mely az 501. számot nyerte. 1723-ban, mikor Popovics megvette a várostól, már valami épület is volt rajta.

A ház nem sokáig maradt Popovics birtokában, mert 1730-ban eladta Bibics János temesvári bolgár kereskedőnek 10.000 forintért.

Az 1730 szept. 15-én tartott tanácsülés jóváhagyta az adásvételi szerződést, melyet Bibics János Popovics meghatalmazottjával, Krempel Godofréd vendéglőssel kötött. Ennek alapján az átíratás is megtörtént (1730. szept. 16). Az eladás ellen Popovics Ferenc öccse, Ignác protestált nagyon a városi hatóság előtt (1730. okt. 22.), de eredménytelenül.¹

Bibicstől a piaristák szeretnék volna megvenni. Szlopnyai Elek rendfőnök 1731-ben meg is egyezett vele 10.000 forintban és a városhoz folyamodott jóváhagyásért. Elmondta, hogy Bibics minden nyereszke nélkül egyedül csak nekik akarja eladni és azt is megígérte, hogy ott kápolnát fog építeni. A ház megvétele nem fog kárt okozni a városnak; igaz ugyan, hogy ha ők veszik meg, a város elveszíti az adójövedelmet, de ha ezt Pest négyszáz házára kirójják, egyre csak 12 dénár esik. Ezt alamizsna gyanánt is szívesen megfizeti minden háztulajdonos. A város egyébként templomot is ígért; mostani szűk telkük a Duna közelsége miatt sem alkalmas építkezésre és csak a szomszédos házak kisajátításával lehetne kibővíteni.²

A város nem akarta a nagy és értékes területet holtkézi vágyonná változtatni, azért a jóváhagyást megtagadta.³

Minthogy tulajdonosok már régóta nem laktak a házban, hanem bérlakásnak meg vendégfogadónak adták ki, nagyon el volt hanyagolva. Bibics nagy költséggel kijavíttatta és mennyezetét szép domborművekkel díszítette, mert gr. Esterházy József várta Bécsből.⁴ Ha e reliefeket ő készítette, lehetséges, hogy a két saroktornyocska barokk-stilű kiképzése is az ő idejében történt, de valószínűbb, hogy a tornyok külső kódíszítménye már régebben megvolt, a termék pedig csak később — talán

¹ Missiles A. a. nr. 1170. Fővár. lt.

² 1731. máj. 9. Missiles A. a. nr. 938. Fővár. lt.

³ «Siquidem istud negotium altioris esset indaginis et considerationis, tota vero communitas huicce praetensae emptioni contradiceret, ideo prohibet nunc petito admodum rev. P. Provincialis, suorumque annui haud posse.» Vár. jk. 1731. máj. 11.

⁴ Takáts i. m. 214. l.

Bibics idejében — kapták a tornyocskák stílusához illő mennyezetdiszítványeiket. Megemlítjük, hogy a bontás alkalmával a meny-

Alt Rudolf rajza.

13. A Glöckelsberg-palota 1845-ben.

nyezet domborművei közül egyet sem lehetett megmenteni, mert nem gipszből, hanem vakolatból voltak készítve. A 14. sz. kép a kötő-utcai nagy sarokszoza domborműveinek egy részletét

ábrázolja. Szép domborművek voltak még a mellette lévő prefektusi szobában és a másik sarkon levő sekrestyében. Ilyen reliefek diszíthették azt a három termet is, melyet 1761-ben kápolnává alakítottak át, de ezek egy részét templomba nem illő világias motívumaik miatt eltávolították.

Bibics János halála után özvegye és fia, Ferenc, br. Voetter Lipótnak adták el 16.000 forintért (1734. febr. 10.). Voetter a polgárjogot is megszerezte (1734. febr. 19.). Mint ezredes halt meg 1742-ben. Végrendeletében fiát, br. Voetter Ehrenreicht és mostohatestvérét, Biwaldt Jakab huszárkapitányt tette örökösivé azon kötelezettséggel, hogy feleségét életfogytiglan illően eltartják. Az örökösök abban egyeztek meg, hogy Biwaldt 4000 forint fejében lemond az örökségről,¹ de úgy látszik, nem fizették ki egészen, mert úgy Biwaldt, mint örökösei többször indítottak pört a Voetter-hagyatékért. Az ifjabb Voetter Lorbeer Évát vette feleségül, de nemsokára özvegyen hagyta. Lorbeer Éva Stöhr József Ádám hadbiztoshoz ment nőül. Stöhr Józsefné 1752 okt. 25. gr. Esterházy Ferenc tárnokmesternek adta el 40.000 forintért.² A piaristák már Esterházytól is meg akarták vásárolni, de ez csak 1755-ben sikerült, amikor fia, ugyancsak Ferenc, 43.000 forintért átengedte nekik.

IV.

Az Esterházy- (Glöckelsberg-) palota megszerzése.

1755 febr. 11-én a Bécsben tartózkodó Bajtay Antal rendfőnök nagy örömmel írta a római generálisnak: «Tegnap írtuk alá a pesti Esterházy-palota megvételéről szóló szerződést. Ezért a szép épületért a jezsuiták 26.000 tallért ígértek, de a gróf irántunk való hajlandóságából 21.000 tallérért engedte át».³ Elmondta azt is, hogy az új házzal nagy terveik vannak: studium generale-t állítanak föl az egész provincia számára, lovagakadémiát szerveznek osztrák mintára.

A nagy öröm után nemsokára bosszúság következett. Esterházy Ferenc gr. febr. 7-én (s nem 10-én, mint Bajtay írja) eladta

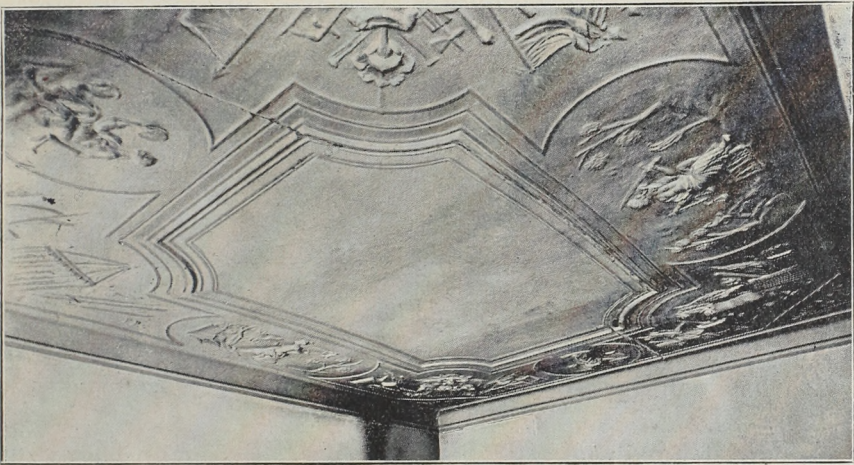
¹ 1742. márc. 1. Vár. jk. 1742. márc. 5.

² Vár. jk. 1752. okt. 26.

³ A piarista generalátus római levéltárában.

a piaristáknak pesti házat 43.000 forintért összes tartozékaival együtt.¹ A piaristák a szerződés birtokában azonnal kérték a vétel jóváhagyását, de a város előbb tudni kívánta, hogy a házat milyen célra akarják használni.² A piaristák nyilatkozatukban elmondják, hogy a házban teológiai, filozófiai és matematikai tanfolyamot szándékoznak alapítani. A régi ház szűk, alkalmatlan, a filozófiát kénytelenek az ebédlőben előadni, színházuk sincs, pedig arra is okvetlenül szükségük volna.³

A piaristák tudták, hogy a város egykönnyen nem fogja megengedni a holtkézi és adómentességet élvező telkek szaporítását, azért márc. 1-én kijelentették, hogy a régi házban élvezett

14. Részlet a Glöckelsberg-palota kötő-utcai saroktermének mennyezetdíszéből.

alapítványi jogot át akarják vinni az újra; a régiben csak addig laknak, amíg az új házban megfelelő lakást és iskolát tudnak építeni. Addig az új ház és tartozékai után fizetik az adót. A Vizay-házat azonnal eladják, a Resch (Taschner)- és Hoffmann (Pistori)-házat pedig csak akkor, ha a régi rezidenciát el tudják adni. Míg az alapítványi jogot az új házra át nem helyezik, ezen házak után nem fizetnek adót.

¹ Egy ház a Hatvani-kapu előtt, major (a mostani Terézvárosban) két rét a Rákoson, két szántóföld a Vizafogó-dűlőben.

² Vár. jk. 1755. febr. 22.

³ Budapesti k. r. házi lt. A színházat 1745 után iskolává alakították, de azért más helyiségekben később is tartottak színelőadásokat. Takáts i. m. 149. l.

A határozatlan ígéret a városi hatóságot nem elégítette ki és azt kívánta (1755. márc. 27.), hogy a régi rezidenciát s többi házaikat tartozékaikkal együtt adják el, fizessék meg az adóhátralékot (még a Vizay-ház után is). Négy év alatt át kell költözniök, addig az Esterházy-ház adó alá esik. Ha a négy év letelte alatt át nem költöznek, a város a régi házat elárvereztetheti. Az átköltözés után az Esterházy-palotában boltot és lakást nem adhatnak bérbe. Minthogy a piaristák új telke nagyobb lesz, mint a régi, az adóalap csökkenni fog. Miután az alapítvány tárgya megváltozik, az alapítványi szerződés is érvényét veszti, azért az alapító okmányt vissza kell szolgáltatniok.¹

Ilyen alapon nem egyezhettek meg, azért a hatóság 1755 szept. 13-án panaszos felirattal fordult a kir. kancelláriához. Ebben nyers őszinteséggel fejezik ki boszankodásukat amiatt, hogy a nagyszerű, tágas és kitűnő fekvésű palota szerzetesek birtokába jutott. A házat az 1703. évi kiváltságlevél és a törvények alapján ugyan körülbelül 30.000 forint költséggel ki lehetne becsültetni, de a város adósságba verné magát és a befektetés a viszonyok változtával 3—4⁰/₀-ot is alig jövedelmezne. Bár jobb volna, ha a palota továbbra is világi kézen maradna, a piaristák pedig megelégednének jelenlegi, elég tágas telkükkel. Remélik, hogy a piaristák nem kívánják az adózó polgárok kárát és köszönettel elfogadják a következő *«becsületes, igazságos és jogos»* föltételeket, melyek tulajdonképen az előbbieknél is szigorúbbak voltak:

1. Két hónap alatt eladják a Resch- és Hoffmann-féle házat tartozékaikkal együtt, úgyszintén a Hatvani-kapu előtt fekvő Arany Griff-vendégfogadót, amely az Esterházy-palotához tartozott. Eladják a palota többi külsőségeit is, mert hiszen az 1715. évi 102. §. szerint birtokuk nem lehet. A kereskedés és gazdálkodás ellenkezik hivatásukkal, a Griff-ben azonnal szüntessék meg az italmérést. Az eladandó házak, valamint a már eladott Vizay-ház után fizessék meg az adóhátralékot.

2. Ha megszerzik a királyi megerősítést, a város bele nyugszik, hogy az Esterházy-palotát birhassák, de három év alatt át kell költözniök. Addig viselik az Esterházy-palotával járó közterheket, fizetik házaik adóját. Ha a három év alatt a régi rezidenciát és a házakat nem adnák el, a város fogja elárverezni.

¹ Int. A. a nr. 3688. Fővár. lt.

3. Az átköltözés után az Esterházy-palotában a boltokat és bérlakásokat meg kell szüntetni.

4. A polgárok konyháján sok koldusdiák élőködik. A piaristáktól hálátlanság volna, ha fizető konviktorokat fogadnának be és az adózó polgároktól elvennék a diáktartás hasznát. Kötelezzék magukat, hogy fizető konviktor nem vesznek föl.

5. Minthogy az új telek nagyobb mint a régi, nagyobb területet vonnak el az adózás alul. A piaristák kárpótlásul menítsék föl a várost a templomépítés és az épületek tatarozá-

15. A városház a Glöckelsberg-palota kötő-utcai erkélytornyával 1855-ben. Winkles acélmetszete után. Fővár. muz. X. 55 b).

sának kötelezettségétől. Ezt annál könnyebben megtehetik, mert e terhek alól a várost már 1751 dec. 21-én kiadott reverzálisukban is fölmentették, viszonzásul azért, hogy a plébániát kilenc évre nekik adták.

Nemcsényi Adolf rendfőnök a város fölterjesztésére 1755 nov. 1-én kiadott folyamodványában válaszolt. Az Esterházy-palotát nem nyereszkes céljából vásárolták meg, hanem a közjóért, hogy az ország szívében fekvő városban jobban szolgálhassák intézményünket. Szándékukat már a ház megvásárlása előtt két hónappal bejelentették, de a város nem válaszolt. Qui tacet, consentire videtur! Ha a városnak zokon esik, hogy a palota a szerzetesek birtokába jut, a piaristák is szomorúan

hallják, hogy a város kibecléssel, meg árveréssel fenyegetődzik. A házat Bibics Jánostól 10.000 forintért megvehették volna, de a város néhány polgár mesterkedésére megtagadta jóváhagyását. A tanítást a 600 forintot jövedelmező 10.000 forintnyi alapítványért vállalták el: még a városi muzsikusokat is jobban fizetik. A városnak és a kir. kincstárnak nem okoznak kárt, hiszen könyveikből kimutathatják, hogy beköltözésük óta 100.000 forintnál többet költöttek el.

A Vizay-házat már nagy kárral eladták, a világi telkeket is el akarják adni, de rétre és földre is van szükségük, mert az építkezés miatt igásállatot is kell tartaniok. A város más, kevésbé hasznos szerzeteknek is adott el polgári telkeket. Az 1715. évi 102. §. csak nagyobb uradalmak, puszták és falvak szerzésére vonatkozhatnak, kisebb ingatlanok birtoklása a szerzetesi szegénységgel sem ellenkezik. A piaristák maguk nem foglalkoznak üzlettel, az Esterházy-palota boltjait, meg a Griffvendéglőt polgárok bérlik. A Resch- és Hoffmann-házak után nem hajlandók megfizetni az adóhátralékot. Az Esterházy-palota kiépítésére három év nem elég. Amíg a régi rezidenciában laknak, viselik az Esterházy-palota után járó közterheket. Az árveréssel való fenyegetés méltatlan a városhoz, hiszen a rácokkal és görögökkel sem szoktak így bánni! A boltokat sem szüntethetik be azonnal; azok senkinek sem ártnak, sőt használnak az üzleti forgalomnak. A földszint a piaci lárma miatt nem is alkalmas lakásnak vagy iskolának. Legigazságtalanabb az a vád, hogy a mendikánsokat a polgárság nyakába varrják, a jómódú diákokat pedig elhalásszák. A diákok száma hatszáz körül van; ezek közül tizenöt kántálásból él, harmincat a rokkant katonák, a Károly-kaszárnya lakói élelmeznek, a polgároknak mindössze huszat kell élelmezni. Ezek is fizetnek hitvány szállásukért vagy szolgálnak érte. A konviktustól nem kell félniök. Bécsben a Terezianum, a szavójai és a Löwenburg-féle nevelőház körülbelül évi 100.000 forintnyi forgalmat biztosít a városnak.¹

A vizályban vegyes (a helytartó- és kamarai tanács tagjaiból álló) bizottság döntött. Ez a várostól kimutatást kért a piaristák külső ingatlanairól, melyek a következők voltak:

¹ A plébániára vonatkozó reverzálisról azt állítja, hogy azt az ő tudomása (?) és hozzájárulása nélkül állították ki, tehát annak érvényességéhez is szó fér.

1. Egy major	--- --- --- --- --- ---	16.830 öl
2. Az Arany Griff-fogadó a Hatvani-kapu előtt		650 «
A fogadó kertje	--- --- --- --- --- ---	634 «
3. Szántó föld a Vizafogó-dülőben	--- --- ---	4800 «
4. Két rét a Rákoson, szélességük 15 öl, hosszúságuk nem volt fölmérve.		
5. Kert a Kecskeméti-kapun kívül	--- ---	3308 «
6. Egy kert a Paschall- és Settel-kertek között		7220 «
7. Tizenöt öl széles rét, amely a már eladott Vizay-házhoz tartozott.		

Az első négy ingatlan az Esterházy-palotához tartozott.¹

A vegyes bizottság 1756 márc. 17-én a következő javaslatot terjesztette föl:

Hat év alatt költözzenek át az új házba, a régít pedig adják el. A Resch- és Hoffmann-házat, a vendéglőt és az Esterházy-palota többi tartozékait egy év alatt adják el, csak egy kertet tarthatnak meg. Ellenkező esetben úgy a rezidenciát, mint a többi ingatlant el kell árverezni. A Griff-ben, amíg el nem adják, tarthatnak korcsmát. A házak után meg kell fizetniök az adóhátralékot. Az átköltözés után a boltokat be kell szüntetni, de lakást továbbra is adhatnak ki,² a konvikortartásban a város nem akadályozhatja őket. A templomot föl kell építeniök.

Úgy látszik, hogy a piaristák megtalálták a kancelláriához vezető utat, mert a kancellár kedvező elintézését eszközölt ki. A királyi rezolúció (1756. ápr. 19.) az építkezés és átköltözés idejét nyolc évre terjeszti ki, de meghagyja, hogy azonnal fogjanak hozzá a ház és a templom építéséhez. Házaikat s egyik kertjüket és a fogadót egy éven belül árvereztessék el, rétjeiket és szántó földjeiket nyolc évig használhatják, a Kecskeméti-kapu mellett levő kertet és a majort megtarthatják. A boltokat meg kell szüntetniök, de lakást adhatnak ki és tarthatnak konviktorokat. A város követelte az adóhátralékot, a piaristák ellenben nem akartak róla tudni: a kancellár salamoni bölcseségével úgy oldotta a kérdést, hogy csak felét kívánta tőlük.³

¹ A terézvárosi major egy kis része (a gyár-utcai bérház) és a rákosi rét most a rend birtokában van.

² Akkor a ház egyik részét a kir. kúria bérelte.

³ Originales referadae 1756. nr. 95. Orsz. lt.

V.

Az eskü-téri szárny építése.

A királyi parancs hallgatást parancsolt a pörösködő feleknek és a piaristákat megerősítette a palota birtokában. A régi Pestnek sokáig nem volt hozzá fogható kúriája. Az emelet két sarokterme egy-egy kis toronyszerű kiugrással ékeskedett. A két sarokterem között még négy hatalmas szoba állott. Magas, díszes mennyezetű helyiségek voltak ezek, de oly mélyek, hogy a nagy ablakok csak egyik felüket tudták megvilágítani. Az emeletre két lépcső vezetett föl, egyik a plébániatemplom felé néző rövidebb szárnyon a piaci főkapuból kiinduló folyosóból, a másik a Kötő-utca felől egy kisebb bejáratból. A földszinten a piac felől boltok, a Kötő-utca felől istállók voltak.

Az új ház nagy és költséges feladatot rótt a rendre. A földszint a piaci lárma miatt nem volt alkalmas lakásnak vagy iskolának, de különben is rászorultak a boltok jövedelmére. Az emelet kicsiny volt ahhoz, hogy az iskolát, kápolnát és lakásait ott helyezték el. Építkezniök kellett, azért a teleknek a plébánia-templommal párhuzamos részén akartak egy új szárnyat emelni. A telek ezen része nem volt egészen szabályos, mert a templom körül lévő temető két beszögelése megtörte az egyenes vonalat. Batthyányi József gr. pozsonyi prépost az 1756-ban tartott egyházlátogatás alkalmával megengedte, hogy a két szögletet, melyeknek területe csak 29 öl volt, beépítsék. Az engedélyhez a városnak az egyházlátogatáson résztvett képviselői, majd maga a városi tanács is hozzájárult (okt. 18.)¹ és az érsek is jóváhagyta.

Megszerezték az építési költséget, egyes vagyonosabb rendtagok nagyobb összegeket ajánlottak föl, a házaktól is kölcsönvettek vagy 70.000 forintot a rendi generális engedélyével. 1758 ápr. 11-én megkezdték a földmunkát, 25-én pedig a kőművesmunkát. Amint híre futamodott, hogy a sírokat megbolygatták, a lakosság zúgolódni kezdett, mire a hatóság ápr. 26-án a munka folytatását megtiltotta és Ordódy Gábor táblai prelátnak fordult tanácsért. Ordódy Szentilonay József érseki vikáriustól kért intézkedést. A vikárius máj. 27-én tiltó rendeletet adott ki, de a piaristák nem törődtek vele és tovább dolgoztattak, sőt

¹ Takáts i. m. 228. l.

1758 aug. 27-én az alapkövet is letették, de mikor az óbudai plébános útján cenzurával fenyegetőzött, kénytelenek voltak abbahagyni.

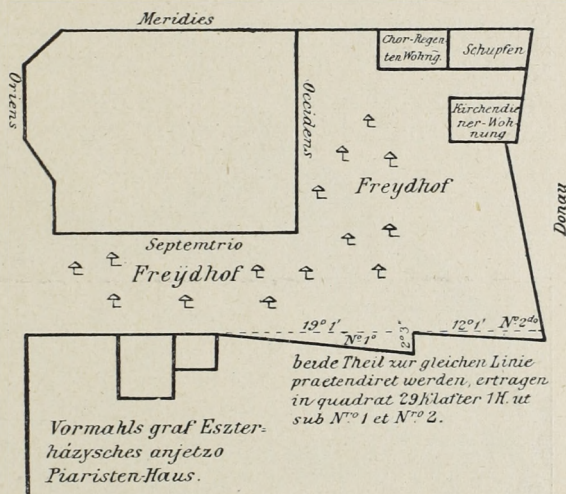
A vikárius is belátta, hogy ilyen kicsinyes ok miatt nem szabad egy kulturális intézmény fejlődését akadályozni, azért igyekezett a feleket kiegyeztetni. A város azt kívánta, hogy a piaristák az átengedett terület fejében építsenek új temetőfalat és kárpótolják a templompénztárt az elfoglalt sírhelyekért. Szentilonay száz aranyat indítványozott, de a piaristák csak ötvenet ajánlottak föl (1759. márc. 17.), a város pedig ragaszkodott a száz aranyhoz.

A magisztrátus nem tudta elfojtani boszankodását, melyet amiatt érzett, hogy az Esterházy-palotát a piaristák szerezték meg és a helytartótanács-hoz intézett fölíratában (1759. máj. 5.) a következő föltételekhez akarta kötni az építési engedély megadását:

A temető felé nem szabad ablakot nyitni. Nem szabad magasabbra építeni az Esterházy-palotánál, mert az épület el-

fogja a templom kilátását, harangszót és a világosságot. Ha a templom elsötétedik, kevésbé fogják látogatni, jövedelme is megfogyatkozik. A ereszről lecsurgó vizet nem szabad a temetőbe folytatni, mert a templomot sárvíz és a jég miatt nem lehet majd megközelíteni. A piaristák száz lakóra tervezik az új házat. Ez megdrágítja a tüzelőt és az élelmiszereket.

Az ügyet még az alapítványi bizottság is végigtárgyalta¹ és a feleket egyezkedésre utasította, de ez csak akkor jöhetett létre, amikor a piaristák megígérték, hogy az új épületet nem adják bérbe a kir. táblának és az új ház után viselik a városi

16. A plébánia-templom és a temető helyszínrajza. (1758.)

Közölve Takáts Sándor «A budapesti piarista kollégium története» c. művében az Orsz. levéltárban (Acta fund. C. f. 48) levő eredeti után.

¹ 1759. jún. 19. Acta Fund. Lad. C. Fasc. 48. Orsz. lt.

terheket.¹ A piaristák azt várták, hogy a város elengedi a pénzübeli kárpótlást, de felét (50 aranyat) meg kellett fizetniök.² Egy évi huzavona után Szentilonay vikárius 1759 okt. 13-án feloldotta a tilalmat és ezzel az építkezés újra megkezdődött. Az Esterházy-palotát is átalakították és az emeleten elhelyezték a kápolnát és az iskolát. A kápolna fölszentelése 1761 aug. 27-én történt. Az építkezés serényen haladt, úgy hogy 1762 nov. 1-én átköltözhettek a régi házból.

Hogy a piaristák most egy szép, tágas épülethez jutottak,

17. Az eskü-téri szárny a Glöckelsberg-palotával 1913-ban.

elsősorban br. Cörver János házfőnöknek kell tulajdonitanunk. Az Esterházy-palota arra ösztönözte, hogy hozzáálló, tágas lakóházat építtessen. A kétemeletes, tizennégy ablakos szárny az Esterházy-palotánál is magasabbra épült, úgy hogy ennek emeletéről lépcső vezetett föl az új ház első emeletére. A földszinten az oratoriumot, a könyvtárat, az ebédlőt és a konyhát helyezték el, az első és második emeleten a rendtagok és konviktorok laktak. Rendkívül erős, masszív építmény. Valamennyi helyisége boltozatos, de boltívein százötven év múltán sem mutatkozik a legkisebb repedés sem.

¹ Takáts i. m. 231. l.

² 1760. jan. 12. Budapesti k. r. házi lt.

VI.

Kísérlet a kötő-utcai sarok megszerzésére.

1760 táján az Esterházy-palota kötő-utcai szárnya mellett egy rozszant házikó állott. Telkét Rómer térképe a 620. számmal jelöli.¹ Első ismert tulajdonosa Sandtner András volt. A szűk telken épült viskó szerényen meghuzódott a hatalmas palota szomszédságában, de annál több bajt okozott, mert gazdája a timármesterséget űzte. Már Esterházy el akarta távolíttatni a tűrhetetlen büzt árasztó műhelyt, majd a piaristák örökölték a kellemes szomszédságot. A timár mellett Lenz Kristóf templomi trombitás háza állott, azontúl a dunaparti sarkon, a Petőfi-tér 2. sz. ház helyén Hager János harisnyakötő háza volt. A Hager- és Lenz-házak helye eredetileg egy telket alkotott. A régi telekkönyvekben az 511. sz. a. szerepel, de Rómer térképén hiányzik, bár a térkép magasabb sorszámú és későbben kiosztott telkeket is megjelöl. A telek első tulajdonosa König Kálmán ácsmester volt, utána (még 1735 előtt) Conradt András, majd Lichterwecker János következett, aki 1747-ben a telek azon részét, ahol a kötő-utcai gimnáziumépület kiugró része és kapuja áll, eladta Lenz Kristófnak. Az új telek a 631. számot kapta.² A megmaradt dunaparti rész Lichterwecker után Guttig Ignácra szállott. Hager János a szemben lévő 590. sz. (most Kötő-utca 2. sz.) házát elcserélte vele (még 1758 előtt) és még 700 forintot fizetett rá. A Kötő-utca (Strickergasse) a harisnyakötő Hager János mesterségétől nyerte nevét.

Br. Cörver János házfőnök a piarista-telek kikerekítésére ezt a három házat meg akarta vásárolni, de Hager a magáét semmi áron sem akarta eladni, a város pedig nem volt hajlandó kibecsülni. 1762-ben megvették Lenz Kristóf házát 2500 forintért, olyan föltétellel, hogy három évig, amíg a vételárat egészen kifizetik, Lenz benne lakhatik.³

Cörver igyekezett meggyőzni a helytartótanácsot szándékuk igazságáról. Iparkodtak alkalmazkodni az 1756. évi rezolúcióhoz, a régi rezidenciát egyre árulják, de nem tudják eladni. A boltokat még nem szüntethették be, mert azok jövedelmét

¹ Balla térképén már a piarista-házhoz tartozik, azért nincs külön száma.

² Balla térképén 45. sz.

³ Budapesti k. r. házi lt. 1762. okt. 13.

nem nélkülözhetik. A városnak nem kell attól félnie, hogy a kért telkeken üzletet nyitnak. A timárral és a harisnyással már évek óta hasztalanul alkudoznak.

Hager csakugyan elfogadhatlan árat kért: három házat a környéken, azonfölül még 5000 forintot.¹

A város sem nézte tétlenül a piaristák mozgolódását és a következő föltételeket hozta javaslatba:

Hajtsák végre a királyi rezolúciót, adják el a régi rezidenciát, zárják be a boltokat. A telket föl kell mérni, nehogy később tovább terjeszkedjenek. Az elfoglalt temetősarok pótlására telkük északi és keleti részén engedjenek át valamit a piac kibővítésére. A Hager-ház mellett lévő boltívet, mely a magas vízállás idején a vízhez való lejutást akadályozza és a folyóra való kilátást elfogja, bontsák le.² Az új telkeken üzletet nem nyithatnak, de adót fizetnek. A három telek a Duna és a piac közelsége miatt értékes. A város nem sajátíthatja ki a Hager által kért házakat, hanem a piaristák adjanak neki megfelelő területet a jezsuita-telekből és minthogy ez utóbbi kevésbé értékes, fizessék meg a különbözetet.³

Az ügy elintézésére kirendelt vegyes bizottság sem fogta a piaristák pártját, hanem inkább a város felé hajlott: Pesten már van elég szerzetes, számukat fölösleges szaporítani. Igazságtalanság volna a polgárokat telkeik birtokában háborgatni. Minél több telek jut papi kézre, annál nyomasztóbban nehezedik a katonai beszállásolás terhe a többi világi telekre. Ha a házakat mindenáron meg akarják szerezni, a város állapítsa meg azok értékét és elégítsék ki a tulajdonosokat a régi rezidencia kertjéből kihasítandó telekkel és ráfizetéssel és fogadják el a magisztrátus említett föltételeit.⁴

A piaristák a Hager-házat később sem tudták megszerezni, de a timár telkét (620. sz.) 1770-ben megkapták, mert a város felsőbb rendeletre kitelepítette és a Rókus-mezőn adott helyvel kárpótolta.⁵

¹ Misc. f. 80. nr. 525. Orsz. lt. Ht. o.

² A háznak a kötő-utcai vízlejáró mellett lehetett valami nyulványa, mely a forgalmat akadályozta.

³ 1765. szept. 7. Misc. f. 80. nr. 525. Orsz. lt. Ht. o.

⁴ 1765. dec. 31. 1766. jan. 3. Misc. f. 80. nr. 525. Orsz. lt.

⁵ Grundbuch über die Häuser. A. 1733. 299. l.

VII.

A kötő-utcai nemzeti iskola.

Telkeink és épületeink további története szorosan összefügg azon tervezgetésekkel, melyek a pesti nemzeti iskola elhelyezésére vonatkoznak. A nemzeti iskolákat 1777 után a Ratio educationis alapján országszerte szervezni kezdték és az 1777/8. tanévben már Pesten is megnyitották két világi és két piarista tanítóval. Minthogy a piaristák kezdettől fogva résztvettek az újfajta és nagyobb előképzettséget kívánó elemi iskolai típus munkájában, egészen természetes volt, hogy többször fölbukkant az a gondolat, hogy a tanítást egészen rájuk kell bízni és az iskolát náluk kell elhelyezni.

A Hal-piacon álló iskola a nagyszámú ifjúság befogadására régóta elégtelen volt, azonkívül útjába esett az árvizeknek, melyek erősen megrongálták. Különféle tervek merültek föl; így 1780-tól 1800-ig többször a városi kórházat akarták e célra átalakítani vagy alapjából újraépíteni. A régi helynek is voltak pártolói, mások pedig a plébánia-templom és a Duna közé szánták, míg végre rengeteg tárgyalás és papirpusztítás árán 1801-ben a kötő-utcai telekre került egy olyan épületbe, melyet a szakemberek már a tervezés stádiumában is nyomós okokkal kifogásoltak.

1783-ban a városi kórház fölhasználásának gondolata foglalkoztatta az illetékes tényezőket. Talherr kir. építész és Jung pesti kőművesmester külön-külön tervet készítettek az épület átalakítására. A tárgyalásra a kamara Subich Ferencet, a királyi jogügyek igazgatóját, a helytartótanács pedig Vörös Antal főigazgatót küldte ki. Subich drágának találta a tervet, mert telekértéket is beszámítva 16.000 forintnál többbe került volna, azért a júl. 17. bizottsági ülésen azt indítványozta, hogy a templom-előtti teret foglalják el. A városiak nem igen lelkesedtek az eszméért, mert a templom kilátását elfogná, Vörös pedig azt hitte, hogy a temető fekvése miatt az alapozással lesz baj, de Subich nem tágitott és helyszíni szemlére vitte a bizottságot. Itt elmagyarázta nekik, hogy a Duna közelsége nem veszedelmes, mert jó magasra fognak építeni, azonkívül olesó is lesz, mert az omladozó sekrestyés- és karmesterlakás anyagát az építkezésnél föl lehet használni. Nem az a fontos, hogy a Rácváros felől mennyire látszik a templom, hanem az, hogy minél előbb alkalmas

iskolához jussanak, amely a karmester és a sekrestyés lakását is magában foglalja. A tervezéssel Jung Józsefet bízták meg. Időközben a császár úgy rendelkezett, hogy a kórházat alakítsák át iskolává, a betegeket pedig a klarisszakolostorba (a mostani zálogház) telepítsék át. Erre újabb tárgyalás kezdődött, de ekkor már a magisztrátus is jobban megbarátkozott a templomtéri építkezés tervével, mert ez csak 11.813 forintba került volna.

A tárgyalások átnyultak a következő, 1784. évbe: alternatív tervek készültek, de tulajdonképpen semmi sem történt. A helytartótanács a pesti egyetemi építkezés vezetésével megbízott Hillebrand udvari építészről is kért véleményt (jún. 21.). Hillebrand a kórházi telket ajánlotta, mert az egyébként alkalmas templomtér az árvíz veszedelme miatt nem való iskolának.¹

A sok meddő tervezetéből legalább az a hasznunk van, hogy Jung építőmester helyszínrajzából (18. kép) megismerjük a templom környékének pontos topográfiáját. A terv csakugyan kétségbeejtő volt, mert az emeletes iskolaépület a templom homlokzatát eltakarta volna. Igaz, hogy a roskatag sekrestyélakás a halottas kamrával szintén ártott a templom perspektívájának, de ez alacsony ház volt. A piaristaház sarkán a fekete körnegyed Glöckelsberg rondellájának romjait jelöli. A templom már mostani körvonalaiban tűnik elénk, de a karcsú minaret, mely Erdős szerint a szentély homlokzatának egyik sarkán állott, már nem volt meg.² Bizonyára akkor bontották le, amikor a régi szentélyhez hozzátoldották a templom hajóját.

Hillebrandt, mint már említettük, az egyetemi építkezéseket vezette. 1784 elején azt javasolta,³ hogy az egyetemet a piaristák telkére helyezték át, de a terv nem nyerte meg az uralkodó tetszését.⁴

A császár 1784 okt. havában Pesten jártában szemügyre vette a kolostorokat, melyeknek iskolai célokra való átalakításával már többször foglalkoztak. Gróf Niczky Kristófhhoz intézett levelében (okt. 21.) azt kívánta, hogy vegyék fontolóra, hogy nem

¹ Departamentum scholarum nationalium. Districtus Budensis, 1784. f. 3. Orsz. lt. Ht. o.

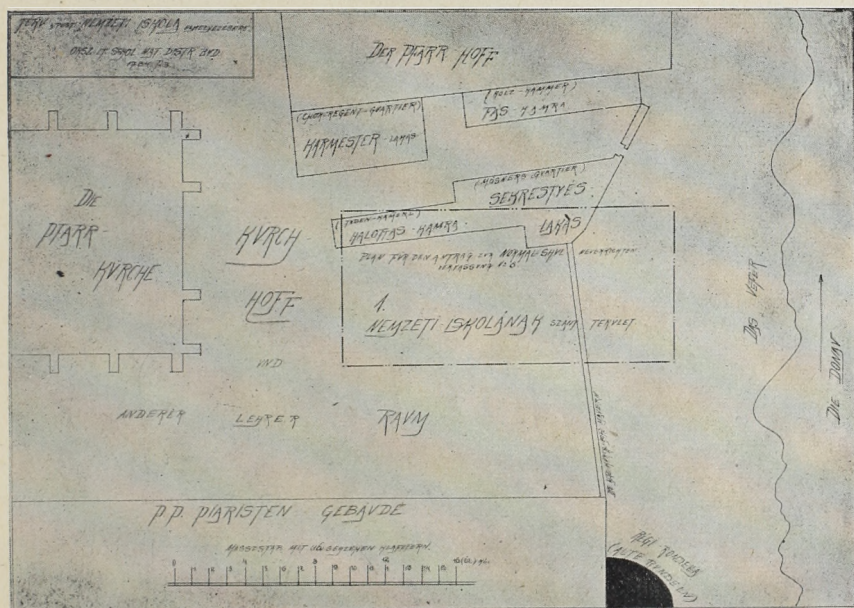
² Ezt Erdős, valószínűleg 1722-ben, még látta. A templom régi (1717.) állapotáról ezt írja: «Ecclesiae parochialis olim magnificentissima sanctuarium dumtaxat existit, ad cuius frontispicii angulum praealta tenuis e secto lapide turris Turcica exsurgebat». Hist. coll. Pesth. S. P. 2. 1.

³ 1784. jan. 19. Kanc. irat. 1784. 574. sz. Orsz. lt.

⁴ 1784. febr. 3. Kanc. irat. 1784. 574. sz. Orsz. lt.

lehetne-e az elemi iskolák számára a piarista épület egyrészét lefoglalni, mert így fölöslegessé válhatnék a kórház átalakítása.¹

Vörös Antal a helytartótanács utasítására meg szemlélte a piarista kollégiumot, de azt tapasztalta, hogy az egész épület el van foglalva és a kérdést csak új építkezéssel lehetne megoldani. A piaristák a Dunaparton ki akarták toldani a kollégiumot, de csak az alapfalakat rakták meg és a munka abbanmaradt. Megbizta Jung József építőmestert, hogy készítsen alternatív terveket egy földszintes és egy emeletes iskolaház építésére a meglévő

18. Terv a nemzeti iskolának az Eskü-térre való elhelyezésére (1783).

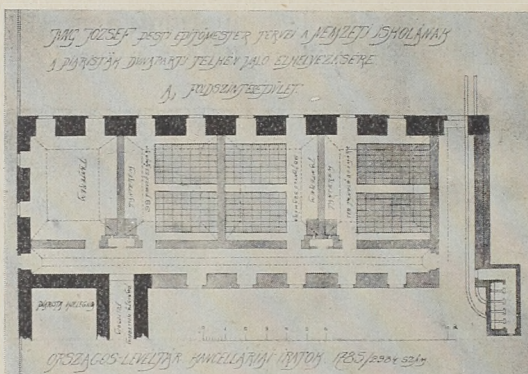
alapfalak felhasználásával. A földszintes terv (19. kép) fekete színei a régi falakat tüntetik föl. Eszerint mindössze három terem lett volna. Az emeletes épület öt tantermet foglalt volna magában (20. kép). Az előbbi 8.699, az utóbbi 15.715 forintba került volna.

Vörös az utóbbi tervet pártolta,² de a helytartótanács a nyomasztó adósággal küzdő város viszonyaihoz képest drágának találta. A város 1759-ben a piarista gimnáziumban 5000 forint alapítvánnyal filozófiai tanfolyamot állított föl. A tanfolyam az

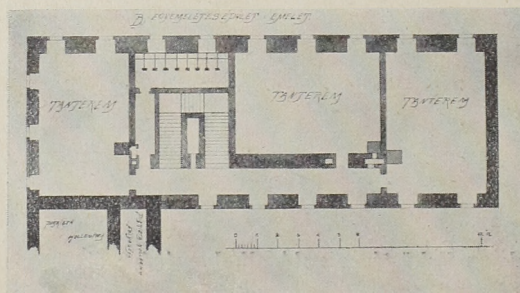
¹ Kanc. irat. 1784/12421. Orsz. lt.

² 1785. jan. 16. Kanc. irat. 1785/2384. Orsz. lt.

egyetem áthelyezésével megszűnt, de a város alapítványáért semmiféle kárpótlásban sem részült. Most csak az egyetemen van filozófiai kurzus, előadásait ideiglenesen a piarista gimnáziumban tartják. Ha a filozófia számára más helyiséget keresnének, a felszabaduló helyiséget át lehetne engedni az elemi iskolának és a piaristák még átvehetnék a másik két osztályt is. A város

19. Jung József terve a pesti nemzeti iskola építésére.

20. Jung József terve a pesti nemzeti iskola építésére.

szabadul a beszállásolás terhétől, mert a piarista kollégiumban négy kompániát lehet elhelyezni az ezredtörzsszel együtt. A helytartótanács megvizsgáltatta a kolostort és azt a jelentést kapta, hogy ott a piarista kollégiumot jól el lehetne helyezni, de a

olcsó tanítókhöz jutna és amit fizetésükön megtakarítana, azt építkezésre fordíthatná.¹

A császár azt kívánta tudni, hogy hova lehetne kitelepíteni a bölcsészeti tanfolyamot,² de úgy látszik, hogy a filozófiai karnak még egyelőre szűksége volt a piaristáknál lefoglalt néhány teremre és egyelőre semmi változás sem történt.

1786-ban a budai katonai főparancsnokság kaszárnyává szeretne volna átalakítani a piarista kollégiumot, a piaristákat pedig a páulínusok kolostorába akarta áthelyezni, akik a régi dominikánus zárdában laktak.³ Ezáltal a város meg-

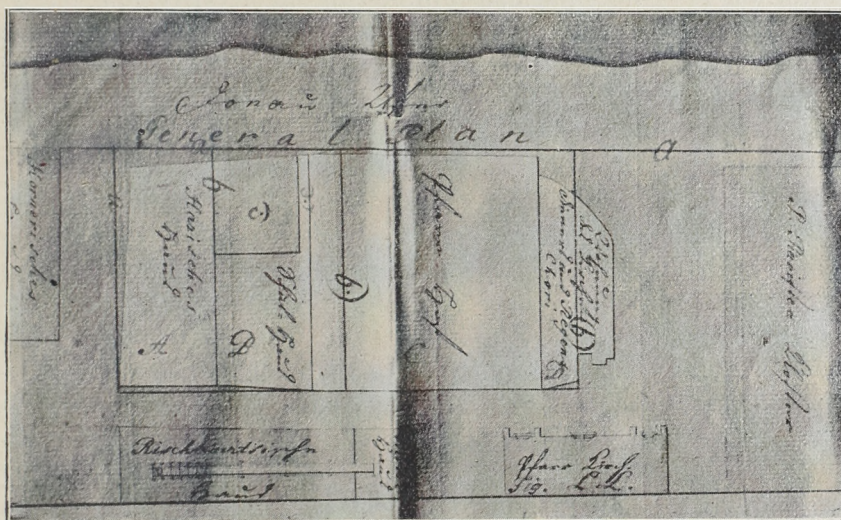
¹ 1785. febr. 21. Kanc. irat. 1785/2384. Orsz. lt.

² 1785. márc. 2. Kanc. irat. Orsz. lt.

³ 1786. ápr. 10. Kanc. irat. 1786/6228. Orsz. lt.

piaristákat kárpótolni kell a 715 forintnyi boltbérért, melyet házukban élveznek. A katonai parancsnokság azt ajánlotta, hogy a kárpótlást a vallásalap fizesse abból, amit az alap tulajdonát képező épületekért kvártélypénz címén kap a katonai kincstártól. A helytartótanács a kárpótlással inkább a tanulmányi alapot kívánta megterhelni. Egyébiránt a dolgot nem akarta elhamarkodni, mert a piaristarend sorsa még nincs eldöntve, azért jobb, ha egyelőre nem határoznak.¹

A kancellária a várostól várta az átalakítás költségeinek

21. Az iskola és a plébánia helyszínrajza 1799-ben.

födözését és a boltbér kárpótlását, de a város ezt nem vállalta el és így a dolog abbamaradt.²

Teltek-multak az évek, szaporodtak a tervek, jöttek-mentek az intimátumok és föliratok, de az iskola a XVIII. században már nem juthatott tető alá. 1792-ben ismét a kórházi telek eszméjét rántották elő, tervet, költségvetést készítettek, de nem építettek. 1798-ban a helytartótanács leküldötte az 1792. évi költségvetést, melyet a kórházi telekre készítettek, hogy amennyiben azóta az árak megváltoztak, dolgozzák át és tegyék meg a szükséges előkészületeket. Ekkor újabb ötlettel állottak elő: a franciskánusok és szerviták telke is szóba került. Az iskola

¹ 1786. máj. 30. Kanc. irat. 1786/6228. Orsz. lt.

² Kanc. irat. 1786/9639. Orsz. lt.

annyira szűk volt, hogy a tanulók egy jórésze állva, vagy a földön kuporogva hallgatta az előadást; beázott, a második osztály terme be is dült. Ez a nyomoruságos állapot arra indította Horváth János tanítót és Hálós Mihályt, a választott polgárság tagját, hogy a közjó iránt való buzgóságból tervet készítsenek az iskolakérdés megoldására. A városhoz 1799 máj. 8-án benyújtott javaslatukban azt ajánlották, hogy az iskolát a Halpiacon építsék föl a régi telek kibővítésével, mert a szerviták vagy a franciskánusok telkét úgy sem tudják megszerezni. A kórház és a hozzátartozó Pintér-féle alapítványi ház eladásából megszerezhetik az építési költséget. Sambelli János, a terv készítője, az ácsmunkát magára vállalta, Pethő Jakab, a nemzeti iskolák felügyelője, 200 forintot ajánlott föl és hihető, hogy még mások is fognak adakozni.

A terv a Ház-féle házból (A és c), az iskolaépületből (B), a plébániaházból, a sekrestyés és kántor lakásából álló szabálytalan háztömböt szabályos, hosszúkás négyszögű területté akarja átalakítani oly módon, hogy a Ház-telekből visszadná az iskolának azt a darabot (c), mely régebben az iskolához tartozott, az új iskola (b—b) egy kis darabon átnyulna a plébániaház telkére, de ez csak két szobát veszítene; a sekrestyés- és kántorházat (D) a plébánia mellett kellene fölépíteni. (L. 21. képet.)

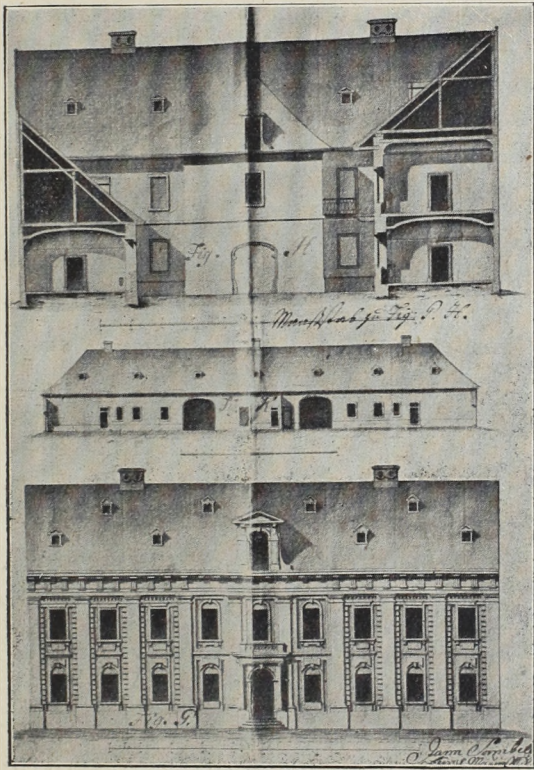
A négy elemi osztályt, rajztermet, két tanító- s egy szolgálakást magában foglaló épület homlokzati tervének külseje elég tetszetős (l. 22. képet) volt,¹ de mivel a szomszéd telek szabályozását és a plébánia megcsonkítását kívánta, a város nem járult hozzá és a piaristáktól szeretett volna ingyen telket kapni, kárpótlásul a megszűnt filozófiai tanfolyamért.

A végtelennek ígérkező tárgyalásokat az 1799. évi árvíz juttatta dülőre, mert annyira megrongálta a régi épületet, hogy az iskolát át kellett helyezni az egykori központi szeminárium épületébe. 1801 tavaszán az előző év máj. 30-án kelt királyi rezolúció értelmében megkezdték az építkezést a templom előtt, a plébánialak mellett, de az utolsó pillanatban mégis meggondolták, hogy az emeletes iskolaház egészen tönkreteszi a nagy költséggel restaurált templom perspektíváját és József nádorhoz folyamodtak pártfogásért, hogy az iskolát a piaristák kötő-utcai telkére építtessék.²

¹ A 22. képen látható földszintes épület a sekrestyés- és kántorlakás lett volna.

² Depart. Schol. Nat. 1801. Ht. o. és Kanc. irat. 1801/5227. Orsz. lt.

A piarista krónika szerint a templom elé való építkezés mellett leginkább Kregár Mihály polgármester kardoskodott, de amikor József nádor megtudta, hogy a templom képét elrontják vele, megakadályozta és a piarista telek mellett foglalt állást. Meg kell jegyeznünk, hogy a nádor az összes terveket jól ismerte és tisztában volt azokkal az érvekkel, amelyeket már pro et contra annyit vitáltak. 1800-ban ő terjesztette föl — ugyan csak pártolólág a másik tervet és kedvező rezolúciót eszközölt ki.¹ Ha meg akarta volna akadályozni, már előbb is megtehetette volna. Úgy látszik, hogy a jobb izlésű városatyákat az esztétikai szemponton kívül a takarékoság elve irányította, mikor az 1801 márc. 23-án tartott tanácsülés határozatából fölírtak a nádorhoz és kérték, hogy vegye pártfogásába a piaristák telkén való építkezést, mert a másik terv megszűkíti a templomhoz vezető utat, elfoglalja az egész

22. Sambelli János terve a pesti nemzeti iskola építésére (1799).

partot, elcsúfítja a nagy költséggel restaurált templomot. Az iskola nem való a templom árnyékába, mert a sok harangozás zavarja a tanítást. Mellékelték Kaszelik Fidél hanyagul kidolgozott tervrajzát, egyelőre költségvetés nélkül, de azzal a reménységgel, hogy nem igen kerül többé 15.000 forintra, míg a másik 33.000 forintot emésztene föl.² Bár az építészeti

¹ Kanc. irat. 1800/3748, 5227.

² Depart. Schol. Nat. 1801. Ht. o. — Kanc. iratok 1801/5227. Orsz. lt.

nélkül egy szakértő építömesterre bizzák. Mindenki azt várta, hogy a magisztrátus választása Sambelli Jánosra esik, mert hiszen a tavasszal a templom előtt kezdett épület kőműves-munkáját ő vállalta el 5700 forintért és már hozzá is látott a dologhoz, követ hordatott oda s munkásokat fogadott. Minthogy az említett rendelet a hatóságra bízta az építész kiválasztását, Boráros János városbíró mesterkedésére mellőzték és a vállalkozást Kaszelik Fidélnek jutatták. Sambelli hasztalanul folyamodott a helytartótanácshoz. Csak annyit tudott elérni, hogy költségeinek egy részét megterítették.¹

A munkát nov. 9-én kezdték meg, az alapkövet 19-én tették le. 1803 őszén elkészült és nov. 5-én megkezdték a tanítást. Az építkezésre a tanács megbízásából Kiss József és Schuller Vince ügyeltek föl. Fáradásuk jutalmául a kancellária a magisztrátusajánlataira aranyérmét eszközölt ki nekik.²

A költséget eredetileg 16.595, később 18.246 forintban állapították meg, végre is 14.898 forinttal került többbe, mint ahogy számították.³

Az új iskola külseje nem vált díszére a városnak, de besztása sem volt szerencsés. A 23. sz. kép az emeletet mutatja.

A zeneterem alatt (most pedelluslakás) istálló volt, a II. osztály belső fele csak az udvari folyosóról kapott világosságot. Ezt később közfallyal ketté osztották: a belső fele görögpótló

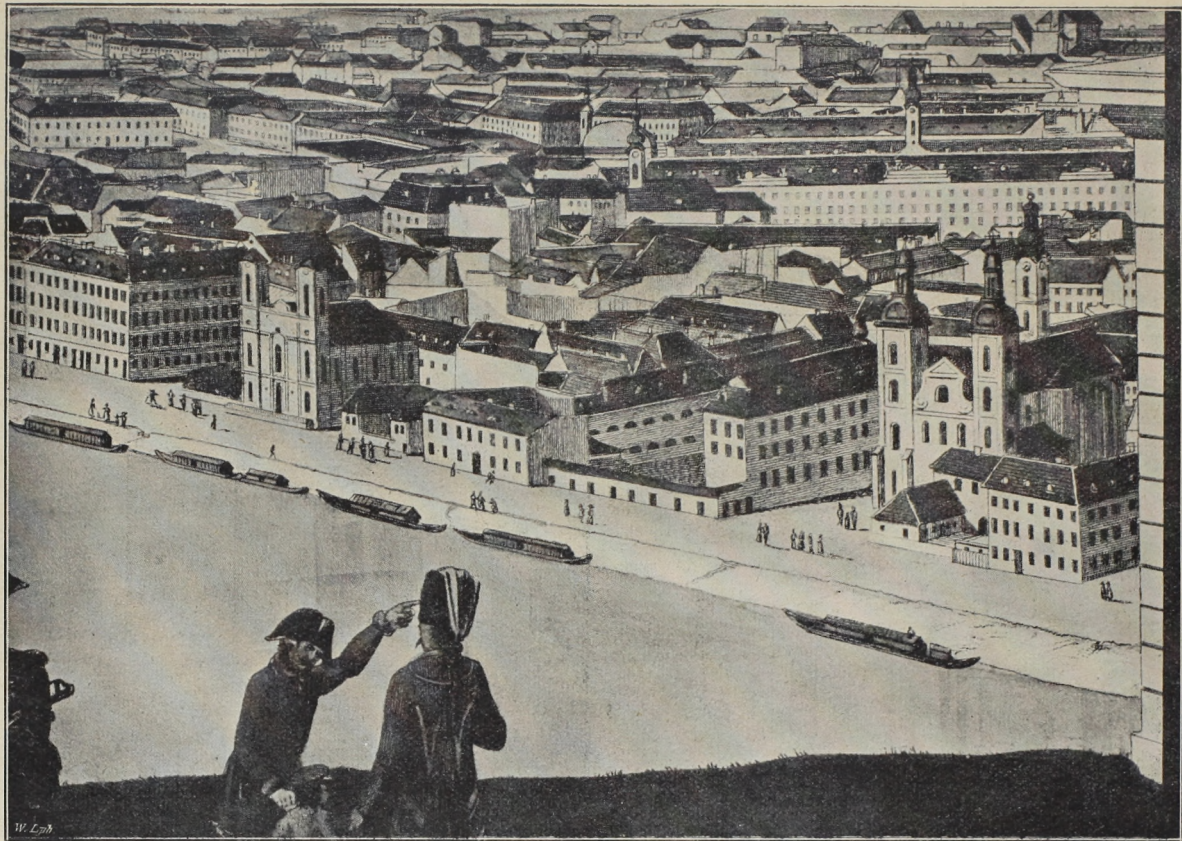

24. A kötő-utcai nemzeti iskola.

¹ Depart. Schol. Nat. 1801. Orsz. It. Ht. o.

² Kanc. irat. 1804/5046. Orsz. It.

³ 1821 jan. 14. Int. fasc. 45 nr. 4389. Fővár. It.

25. Pest dunai képe a Gellérthegy felől 1830 körül. — Föv. múz. X. 40.

terem, a külső a III. a/ osztály. Legjobban a rajziskoláról gondoskodtak, mert annak két nagy s elég világos terem juttattak. A nagyobbikban most a VI. osztály, a kisebbikben a természetrajzi szertár van elhelyezve. A II. osztály alatt egy ugyanolyan nagyságú sötét terem volt (a mostani tornaterem), a nagyobbik rajzterem alatt a III. osztály.¹ Folyosója szűk, udvara még magánlakásnak is kicsiny volna.

A nemzeti iskolának az eskü-téri szárnyra néző udvari fala félköralakú ablakaival elég tisztán kivehető a 25. sz. képen, mely a piarista ház környékét hiven ábrázolja a múlt század harmincas éveiből.

VIII.

Terv a piaristák áttelepítésére.

Említettük, hogy II. József alatt egy ízben az egyetemet szánták a piaristák telkére, majd a katonaság szerette volna elfoglalni. Birtoklásuk később sem volt zavartalan, mert a XIX. század első évtizedeiben a városszabályozás több olyan tervet vetett föl, melyeknek célja áttelepítésükre irányult.

A szépitési bizottság 1805-ben elkészítette a város szabályozásának tervét és a király elé terjesztette. Miután a király 1808-ban jóváhagyta, lassankint hozzákezdtek a terv egyes részleteinek végrehajtásához.

A terv szerint a szervitáknak ki kellett volna települniök a Lipótvárosba, hogy átvegyék az újonnan alapítandó plébániát, helyükbe mentek volna a piaristák. A városházát a piac kiszélesítése végett lebontják és a piaristák telkén építik föl.² Arról is volt szó, hogy a szerviták templomát és házát is lebontják, mert a Belvárosban úgy is van elég templom, de a király nem járult hozzá, csak azt engedte meg, hogy kertjüket térré alakítsák, vagy házhelyeknek adják el.³ A lipótvárosi templom építésére nem volt pénz és eleinte (1809.) csak ideiglenes templom és paplakás építéséről lehetett szó.⁴ 1810-ben újra elővették a szerviták telkére való áttelepítés tervét, de Dományi Márk piarista rendfőnök emlékiratot terjesztett föl a

¹ Jelenleg I. a/ osztály.

² Az 1805. évi szabályozási tervet és a szépitési bizottság programját Pásztor Mihály ismerteti «A mi városunk» c. könyvében.

³ Kanc. irat. 1808/8151. Orsz. lt.

⁴ Thold Orbán Imre: A budapesti Szent-István-templom. 5. l.

helytartótanácshoz és azt bizonyította, hogy a szervitaház nem elegendő a piaristaház és iskola befogadására. 1813-ban a városházi börtönök szűk és egészségtelen volta miatt többször tárgyaltak a városház kibővítéséről, a piarista telekre való átviteléről, a szerviták kiköltöztetéséről, de nem volt rá pénz.¹ 1817-ben a Hetz-platzon, ahol most a Szent-István-bazilika áll, fölépült a lipótvárosi ideiglenes templom és a Tuschl-féle amfiteátrumban, az állatheccek («vadviták») egykori színhelyén paplakást és iskolát is rendeztek be.²

Most már a szerviták átvehették volna a plébánia adminisztrációját és helyet adhattak volna a piaristáknak, de a nádor sürgető fölterjesztései nem nyerték meg az uralkodó jóváhagyását.³ Úgy látszik, hogy ez József nádornak nagyon kedves gondolata volt, vagy pedig a város kérésére szorgalmazta oly nagy buzgósággal, mert 1818 máj. 8-án ismét terjedelmes fölterjesztéssel járult a király elé.⁴ Az előzmények ismertetése után elmondja, hogy a terv nemcsak a városnak, hanem a szervitáknak és a piaristáknak is egyaránt hasznára válik. Minthogy a szerviták kevesen vannak, sok fölösleges helyiséggel rendelkeznek és ezeket bérbe adják.

Nincs náluk klauzura, mert az üzlethelyiségek nincsenek a lakásuktól elkülönítve, nem élvezhetik a kolostor csendjét, lelki magányát. A házban, ha még egy emeletet építenek rá, kényelmesen elfér a piarista kollégium és az iskola. A piarista telek nagy része üres, de nem is remélhető, hogy az adóssággal küzdő rend valaha módot talál az építkezésre. Templomuk szűk, alacsony, alkalmatlan, házukban boltok vannak, ezeknek pedig kolostorban nem volna helyük, lakásaik nincsenek elkülönítve az iskoláktól. A szervitáknál szép templomot is kapnának, lakásaikat is elkülöníthetnék.

A város a piaristatelket a Mocsy-ház (Petőfi-tér 2.) megszerzésével kikerekíthetné és minthogy nagy része üres, azonnal hozzáláthatna az építkezéshez, a hivatalokat, melyeket a városház nem bír befogadni, oda helyezhetné és a telket lassankint egészen beépíttetné. A lebontandó városház helyét a tér nagyobbitására kellene fordítani.

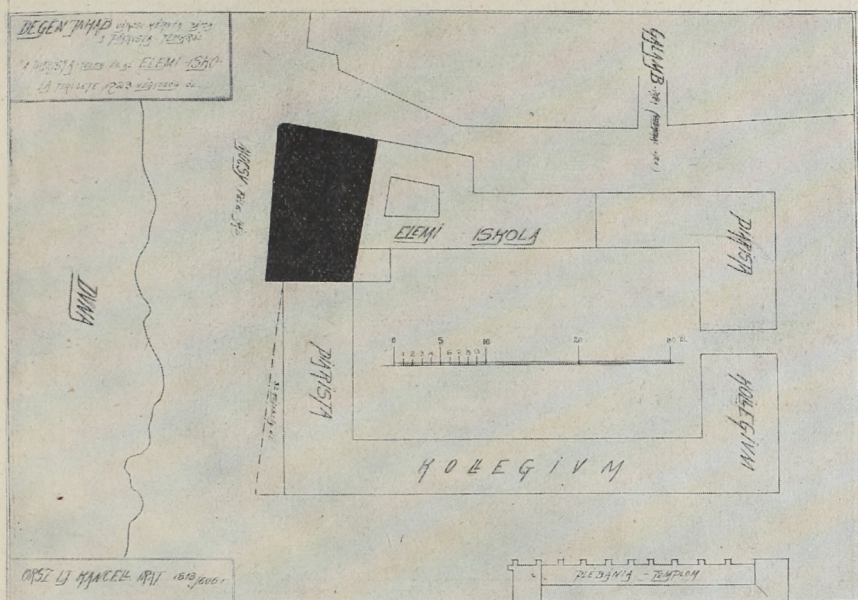
A piaristák 1723 öles telkük helyett megkapják a szervita-

¹ Kanc. irat. 1813/9897, 13293, 10256. Orsz. lt.

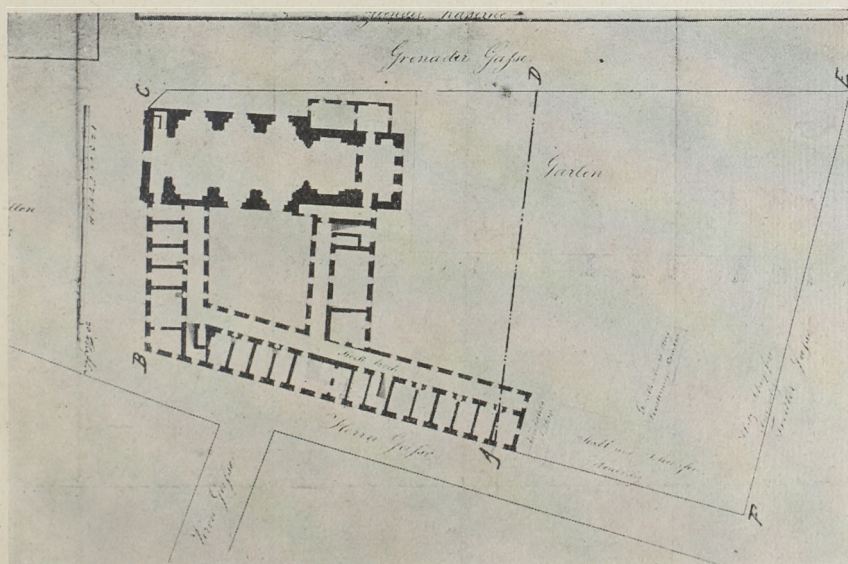
² Kanc. irat. 1818/6061. Orsz. lt.

³ Kanc. irat. 1817/6904, 9461, 9968. Orsz. lt.

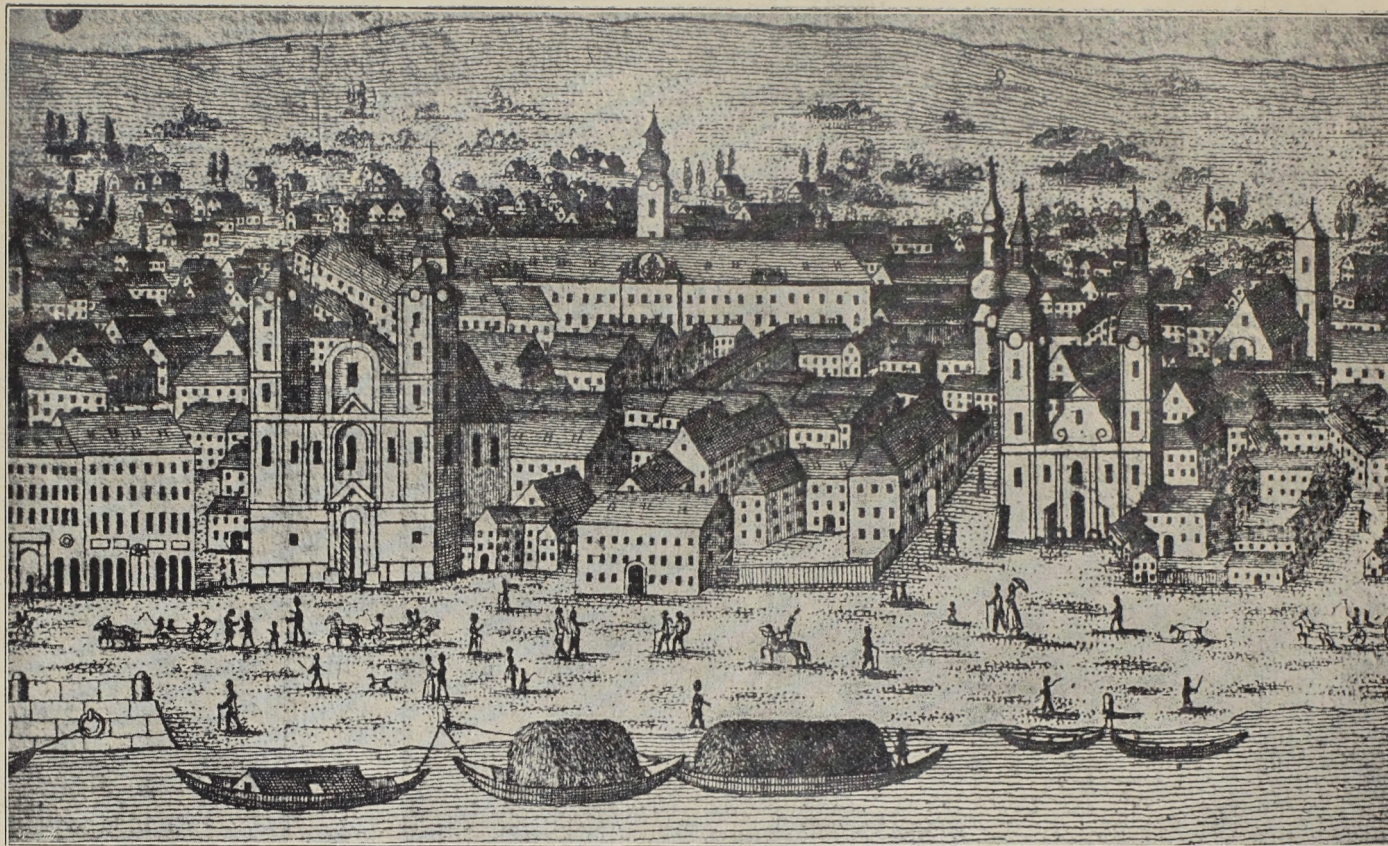
⁴ Kanc. irat. 1818/6061. Orsz. lt.

26. A piarista telek 1818-ban.

27. A szerviták telke 1818-ban. Az ABCD pontok a piaristáknak szánt részt jelölik. — Főv. tervtár f. 1. nr. 16.

28. A görög templom és a piaristaház környéke a múlt század harmincas éveiből. — Föv. múz. III. 7.

házat és templomot az udvar egy darabjával 978 öl terjedelemben. Ezt a mellékelt tervrajzon (l. 27. képet) *A, B, C, D* pontok jelölik. Nagyobbik fele (*A, D, E, F*), 1007 öl, a városé lesz.¹

A telekcseré gondolata még sokáig foglalkoztatja a várost és a nádort. 1835-ben ismét fölvetődik és csak akkor tűnik el, amikor a város 1837-ben elhatározza, hogy a városházát a második emelettel bővítik ki.²

IX.

A dunaparti építkezések.

A telek dunaparti oldala még mindig üresen állott. Az építkezést az egyik házfőnök a másikkra hagyta. A helyet kimérték, falat-is kezdtek építeni, de csak annyira jutottak, hogy ez kerítésül szolgálhatott.³

Várták az alkalmat, hogy a szomszédos Hager-telket (Petőfi-tér 2. sz.) olcsón megvehetik. 1794-ben lett volna módjuk, de Jakos Ambrus házfőnök élehetlensége — vagy mint utódja hitte — vétkes mulasztása miatt Mocsy Károly budai polgár 6600 forintért vette meg. Mocsy 1796-ban építkezni kezdett, de a szomszédságot elcsúfította, mert telkének az utcaszinbe kiugró részét is beépítette, úgy, hogy házának a templomtér felé kinyuló fala a piaristák falával szögletet alkotott. Dományi Márk házfőnök kérésére a városi hatóság telküket kiterjesztette és nekik adta a kerítésen kívül lévő 49 négyszögölnyi keskeny sávot, melynek a Dunával párhuzamos vonalát a Mocsy-ház kiugró homlokzata szabta meg (1797. júl. 31.). Az így nyert területet 1819-ben be is kerítették,⁴ de nemsokára el is távolították, mert 1823-ban Hegedüs Alajos házfőnök a régi félbenhagyott alapfalakra 1935 forint költséggel raktárakat építtetett. A csekély befektetés évi 360 forintot jövedelmezett. A raktárak tisztán kivehetőek a 25. sz. képen és a 29. sz. tervrajzon. Ez utóbbi már a szépitési bizottság által megállapított szabályozási vonalat mutatja.

Az új vonal a Mocsy háznak a raktárral érintkező pontjára

¹ A piarista telek rajza az Orsz. levéltárban (Kanc. 1818/6061.), a szervitaké a Fővár. tervtárban (f. 1. nr. 16.) található.

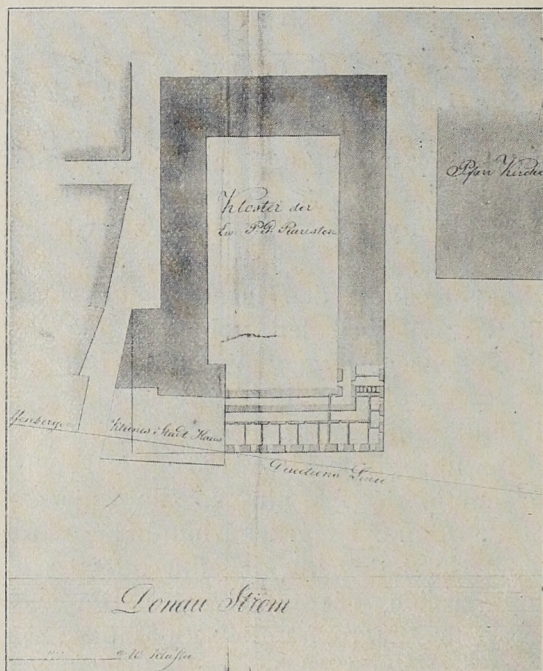
² A második emelet 1842—44. között épült, a harmadik 1862—63-ban; 1900-ban lebontották. Schmall: A pesti régi városház története 70., 80., 85. l.

³ A félbenmaradt falak a 6. sz. képen (Wonsidler rajza) láthatók.

⁴ Hist. dom. Pesth. 81. l.

ból kiindulva háromszögű szelvénnel gyarapította a piaristák dunaparti telkét. Eszerint az eskü-téri és a dunaparti vonal hegyes szöveget képezett volna. A piaristák 1841-ben a régóta tervezett dunaparti szárnyat az 1797-ben engedélyezett téglalapalakú terület felhasználásával a Mocsy-ház vonalában akarták kiépíteni, de a szépitési bizottság nem engedte meg.¹

Több évig gyűjtögették a pénzt. A rendtagok versenyezve ada-

29. A piarista telek 1841-ben.

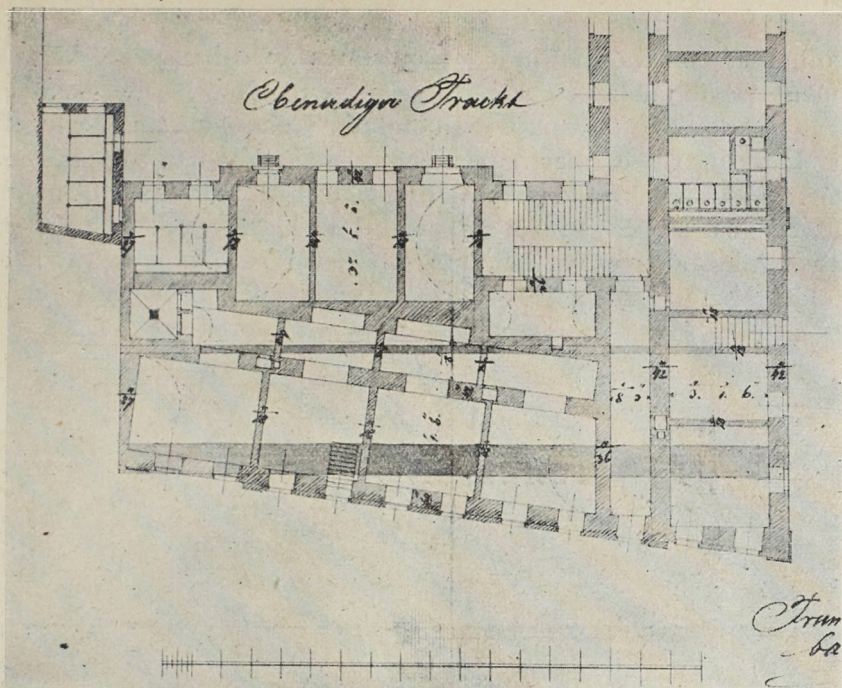
juttatott területnagyoobbítást is feltünteti. 1897-ig üzletek voltak benne, 1897—1912. az eskü-téri soron három és a dunaparti rész két szobájában a konviktus nyert elhelyezést, azóta a Kalazantinum növendékei lakják. Az első emeleten az eskü-téri három nagy szoba a rendfőnök, a Petőfi-téri szobák a rendkormány tagjai számára épültek. Az udvari nagyterem jelenleg is ebédlő. A második emelet utcai szobáiban tanári lakások vannak, az ebédlő fölött lévő nagy terem 1897-ig a konviktusé

koztak nevelősködé-
sükből vagy állami al-
kalmazásukból meg-
takarított szerzemé-
nyüket ajánlották föl
azépítkezésre.1846-ig
50.556 forint gyűlt
össze, bár a költség-
vetést csak 47.420 fo-
rintban állapították
meg.² A nemes, erő-
sen klassziczáló sti-
lusban készült tervek
Kasselik Ferenc épi-
tész jóizlésére valla-
nak. Az építés 1843
ápr. 19-én kezdődött
és 1845 szept. 29-én
végződött be.

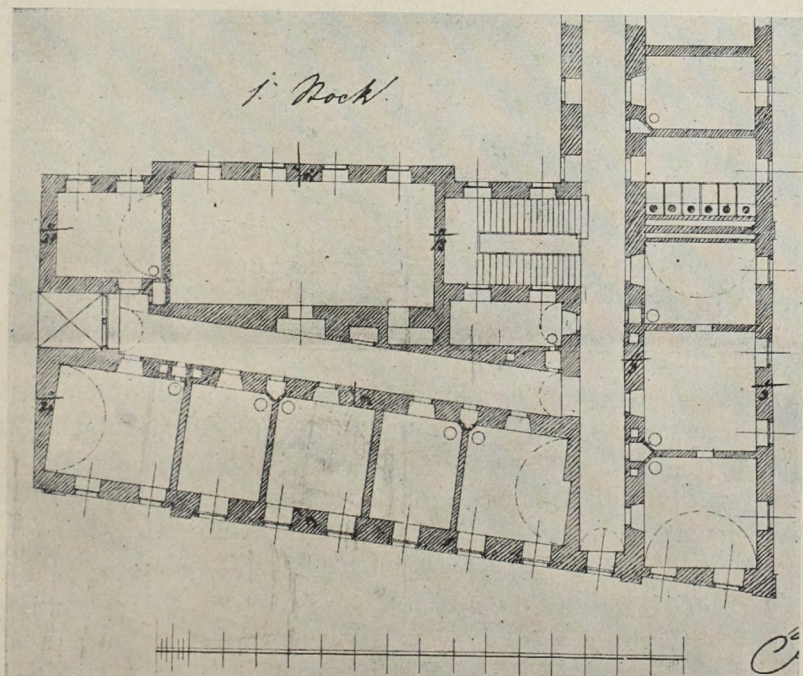
A földszint terv-
rajza (30. sz. kép) a
régí alapfalakat és a
szabályozási terv által

¹ Fővár. tervtár 8874, 9389. sz.

² Takáts i. m. 335. l.

30. A dunaparti szárny tervrajza. Földszint.

31. A dunaparti szárny tervrajza. Első emelet

A kegyes-tanítórendiek budapesti értesítője.

volt, 1897-ben kalazantinumi könyvtárrá, 1913-ban pedig kápolnává alakították át.

A dunaparti szárnyal kapcsolatban meg kell emlékeznünk a Mocsy-házról is, mert sok ideig ez is akadályozta a szabályozást. A Mocsyaktól az Ágoston-család birtokába jutott, majd 1832-ben a szépítési bizottság sajátította ki. A város különböző hivatalokat helyezett bele, azért Kisvárosházának is hívták. Jóideig benne volt a városi kapitányság is, majd 1842–44-ben,

32. A piarista ház dunaparti és eskü-téri szárnya.

mialatt a régi városházát restaurálták, az ügyészi hivatalt is ide telepítették.¹

1846-ban a város a helytartótanács sürgetésére egyesíteni akarta az elemi iskolákat és a Kisvárosháza s a kötő-utcai nemzeti iskola egyesítendő telkén nagyszabású mintaiskolát tervezett. A piaristák 20.000 forint kárpótlás fejében lemondtak volna a nemzeti iskola telkének tulajdonjogáról. Az építésre 78.835 forintot szántak. 1847-ben szerették volna megkezdeni az építkezést, de kölcsönre lett volna szükségük. A helytartótanács pártolta a nagy áldozatot kívánó tervet, de az udvari kamara

¹ Schmall: A pesti régi városház története. 70. l.

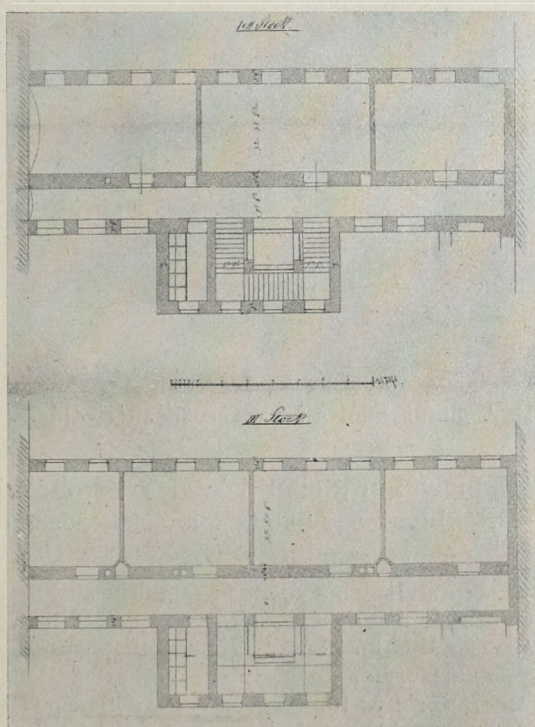
ellenezte, mert a terveken sok fölöslegest látott és nem akarta megengedni, hogy a város, melynek már amúgy is volt 300.000 (!) forint adóssága, újabb adósságokba verje magát.¹ A politikai viszonyok sem kedveztek és a szép terv elaludt.

A Kisvárosházát 1855-ben Sebastiani Frigyes (35.000 frt), 1857-ben Westermayer József (80.000 frt), 1860-ban Friedmann Salamon (83.000 frt), 1864-ben Pichler Frigyes és neje Lechner Mária (csereszerződés útján 100.000 frt értékben) szerezte meg, 1905-ben pedig a főváros sajátította ki.²

X.

A gimnáziumi szárny építése.

1848 előtt a gimnázium hat osztálya az épület különböző részeiben volt elhelyezve. A kötő-utcai elemi iskola egyik osztályát (a mostani hatodik osztályt) már régóta a gimnázium használta, ezenkívül az eskü-téri szárny földszintjén két nagyobb teremben tanítottak. Gimnáziumi osztályok voltak a Glöckelsberg-palota két saroktermében és egyik kötő-utcai szobájában. Miután a szabadságharc után az iskola nyolcosztályúvá fejlődött és a modernebb tanítás már könyvtárat és gyűjteményeket is kívánt, napról napra jobban szemtetűnt az előbbi álla-

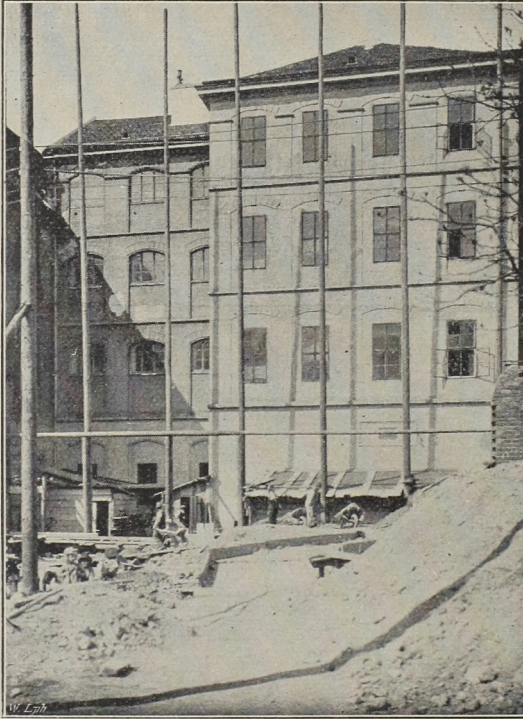
33. A gimnáziumi szárny tervrajza.

¹ Kanc. irat. 1847-12656, 15416. Depart. Schol. Nat. 1847. Ht. o. Orsz. lt.

² Telekkönyvi adatok.

pot tarthatatlansága. A rend belátta az új építkezés szükségét és mivel anyagi támogatást sehonnán sem remélhetett, 1862-ben a maga erejével fogott hozzá egy háromemeletes szárny építéséhez. A munka 1862 szept. 18-án kezdődött és 1863 aug. 18-án végződött.¹

A Gottgeb Antal által tervezett épület az eskü-téri részt a kötő-utcaival köti össze. Minden stilus nélkül való kaszárnyaszerű

34. A gimnáziumi szárny városház-téri oldala.

építmény ez, hatalmas bolthajtásos termekkel. A földszinten a lépcsőház mellett egy, az első és második emeleten három-három, a harmadik emeleten pedig négy helyiség épült itt az iskola céljaira. Az eskü-téri szárny mellett lévő elsőemeleti termet kezdetől fogva auditoriumnak, díszteremnek használták. A fizikai múzeum a harmadik emelet Kötő-utca felé eső termében talált helyet. Az épületet 1863 aug. 18-án szép ünnepséggel avatták föl. Ennek emlékére Szepesi Imre igazgató egy füzetet bocsátott

ki,² mely Purgstaller József rendfőnök és Szepesi beszédét és az utóbbinak egy pedagógiai értekezését a gimnáziumok «mostani

¹ Takáts i. m. 399. l.

² Az alapjából újonnan épült pesti kegyestanítórendi királyi nagy-gimnázium 1863-ik évi Kisasszony hó 18-án végbevitt és ugyanazon évi Szent András hó 22-én megünnepelt fölszentelésének és a földszített házi kápolna megáldásának emléke egy értekezlettel a gimnáziumok mostani szerkezetéről és több üdvözlettel az ifjúság részéről. Pest, 1863. — Szepesi beszéde röviden a kollégium és a különböző építkezések történetét is ismerteti.

szerkezetéről» tartalmazza. Függetlenül közli az ünnepségen elhangzott üdvözlő beszédek és énekeket.

Az épületet Gottgeb Antal építőmester tervezte és építette 69.945 forint költséggel. Az építkezés közben baj is történt, mert 1863. jan. 16-án a lépcsőház pillérei beomlottak. A szakértői szemle kiderítette, hogy az építőmester a jóváhagyott építési tervtől eltért és ez okozta a balesetet. A főkapitányi hivatal indítványára mulasztása miatt 500 forint bírsággal sújtották.¹

35. Karácsonyi vásár a régi városház-téri piacon. Dörre Tivadar vízfestménye után. Fővár. muz. VI. 53.

A Glöckelsberg-házban lévő kápolnát legutóbb 1826-ban javították ki, amikor a mennyezet a gerendavégek elkorhadása miatt roskadozni kezdett és a régi domborművek közül egy nagyobb darab leszakadt. Ekkor a gerendákat vasakkal erősítették meg és a kápolnát újból kifestették. 1863-ban alaposan kitaraszták. A Glöckelsberg-palota a mögötte emelkedő háromemeletes gimnáziumhoz és az ugyancsak háromemeletes városházához viszonyítva nagyon alacsonynak látszott, azért külső-

¹ Fővár. tervtár. 1863. IV/23.

falait körös-körül három lábnnyival fölemelték és nyerges födelét kicserélték. A háromlábnyi párkányhoz már nem illettek a kis hagymatetejű tornyok, azért ezeket letompították. A középben új harangtornyot is építettek, új tetőt raktak, a templom felé eső saroktermet, mely azelőtt iskola volt, sekrestyévé alakították és a régi sekrestye területével a kápolnát megnagyobbították.¹

Az átalakítás és tatarozás költségei 16.231 forintra rúgtak.

A két építkezés a nyomasztó viszonyokkal küzdő rend pénzforrásait annyira kimerítette, hogy a tizenkét holdas terézvárosi major (925. sz.) egyes részeit kezdte eladogatni. A telek a Gyár- és Rózsa-utca között volt és hajdan az Esterházy-palotához tartozott. A városi tanács 1863 nov. 20-án megengedte, hogy 51 parcellára osszák föl. Négyszögölenként 10—15 forintjával adták el e darabokat; csak egy parcella maradt meg, amelyen a rend gyár-utcai bérháza épült föl.

XI.

A piarista telek ügye.

A piarista telek ügye két évtizeden át valóságos tengeri kigyója volt a városszabályozásnak. Illetékes és illetéktelen tényezők, szakértők és dilettánsok, hatóságok és magántudósok egyaránt foglalkoztak vele. Kötetek telnének meg vele, ha a sok tervet, ötletet és tárgyalást apróra akarnánk ismertetni, de csak a legfontosabb mozzanatokra terjeszkedhetünk ki.

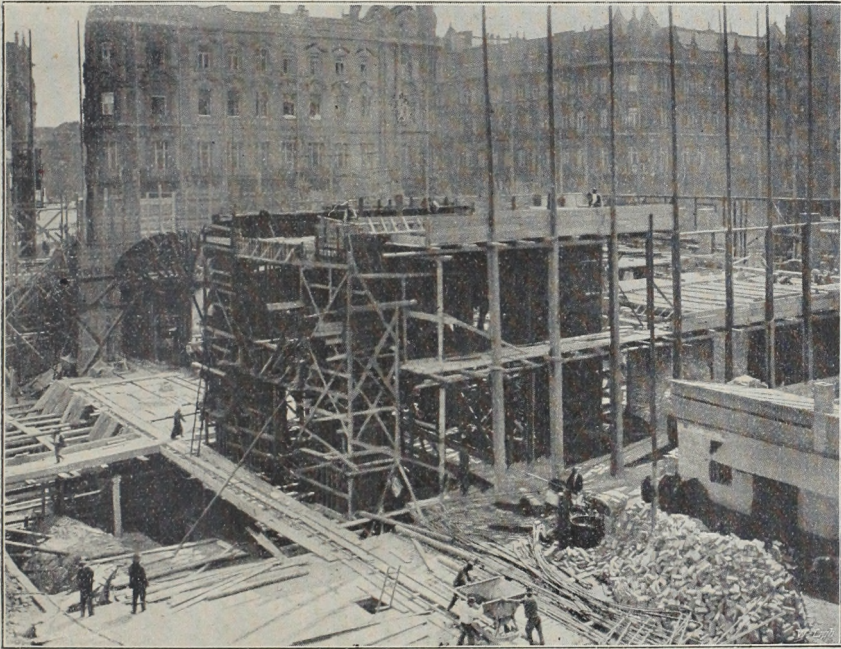
A rend az 1862/3. évi gimnáziumi építkezéssel nem látta befejezettnek a kollégium kiépítését és már a 80-as évek elején készítettett terveket az Esterházy-palota fölépítésére. Olyan megoldásra, mely a meglévő épületeknek egységes képet ad, mindaddig nem is gondolhattak, amíg a kötő-utcai elemi iskola épülete a városé volt. 1885-ben a főváros «méltányolva a kegyes-tanítórendek a nemzeti tanügy körül szerzett érdemeit és mindig tanusított hazafiságát, a rend budapesti gimnáziumának kibővítése céljára a multban tett nagy szolgálatok meghálálásául» odaajándékozta a kötő-utcai piarista telken épült házat 47.628 forint értékben azon föltétel alatt, hogy csak tanügyi célokra

¹ A sekrestye eredetileg a tavaly lebontott kápolna szentélye helyén volt.

szabad fordítani. Ha a rend tíz év alatt nem bővítené ki a gimnáziumot, a főváros az ajándékozást visszavonhatja.¹

Az építkezés akadályokba ütközött volna, mert a kötő-utcai épületrészt a régebben megállapított szabályozási vonalon kellett volna fölépíteni. Az utca nagyon szűkre volt szabva, úgyhogy ott alkalmas, világos iskolahelyiséget nem rendezhettek volna be. 1891-ben újabb szabályozási vonalat állapítottak meg, mely szerint a Kötő-utca 6 öl helyett 8 öl széles lett volna.²

A millennium előtt volt a legnagyobb bizonytalanság. Az eskü-

Lencz József főbérlete.

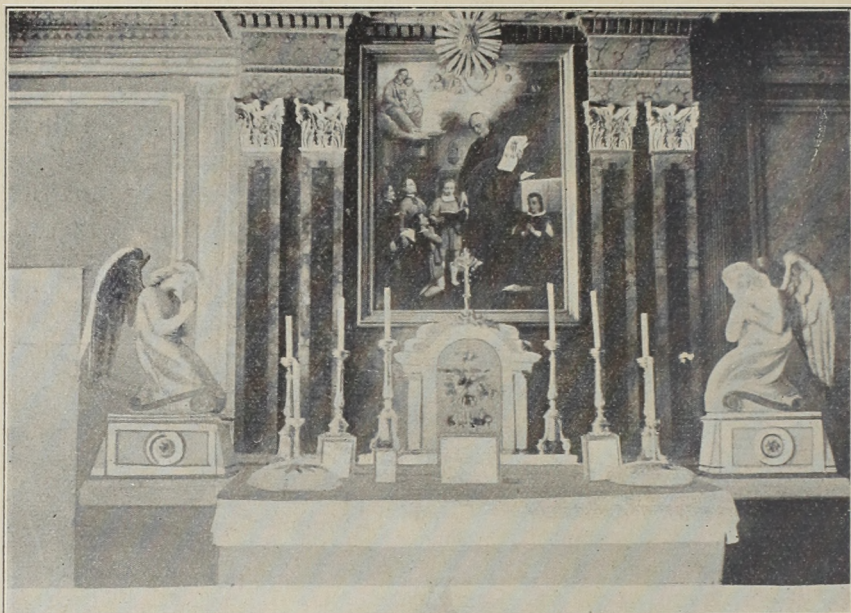
36. A kigyó-utcai átjáró építése.

téri hid terve és a belvárosi templom ügye volt a kerékkötő. A rend hiába folyamodott végleges építési engedélyért a főváros-hoz és a kormányhoz, határozott választ nem kapott.³

¹ 1885 okt. 22. — A tízéves terminus 1895-ben járt volna le, de az érdekelt felek 1896 ápr. 21-én abban egyeztek meg, hogy «a kibővítésre kiszabott tízévi időtartamhoz az 1892. évi máj. 22-től az eskü-téri hid létesítése és a Belváros ézzel kapcsolatos szabályozása kérdésének végleges eldöntéséig lefolyandó időszak be nem számítandó.» Budapesti k. r. közp. lt.

² A kegyesrend 1891. évi kisgyűlésének jegyzőkönyve.

³ Rendfőnöki jelentés 1894. júl. 16.

37. A piarista kápolna főoltára Kalazanti Sz. József képével.

Minthogy arra is el kellett készülni, hogy a város kisajátítja a telket, Frank Ferenc rendfőnök alkalmas terület után nézett, hogy a bekövetkező kisajátítás ne találja váratlanul a rendet. A legmegfelelőbb, a Görög-udvar milliókba került volna, a zálogház telkét följánlották, de ez kicsiny volt és szűk utcában feküdt. A gr. Zichy Pál-féle telekre is gondoltak (a papnevelő intézettel szemben). Ezt elég olcsón (négyyszögölenként 360 forintért) meg lehetett volna szerezni és a szomszéd házzal kiegészítve nagysága is megfelelt volna, de ezt sem vásárolhatták volna meg addig, amíg telkük kisajátítása meg nem történik.¹

A hidat megépítették, a templomot félig-meddig eltemették a régi városházát 1900-ban lebontották, de az illetékes tényezők még mindig nem tudtak dönteni a környék szabályozása ügyében. A rend arra törekedett, hogy a beépítésre szánt Városházateret és ehhez még a régi teleknek a szabályozás után fennmaradó részét kapja meg, mert a Belvárosból, ahova kétszázados hagyományai fűzték, nem akart kimenni.

A főváros 1900-ban öttagú szakértő bizottságot küldött ki a kérdés tanulmányozására. A bizottság a Petőfi-tér, Kötő-utca, Váci-

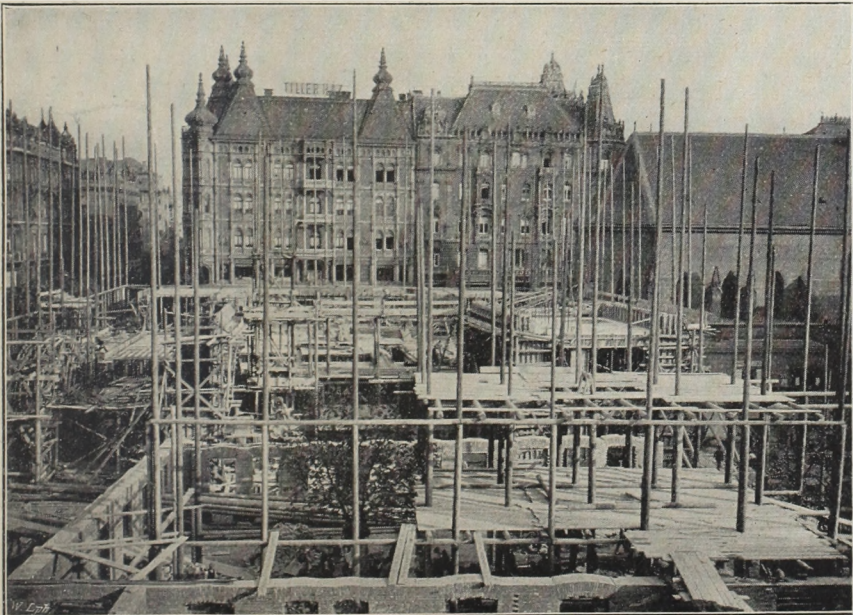
¹ Rendfőn. jel. 1897. júl. 19.

utca és az Eskü-tér közt elterülő telek átengedését javasolta. A javaslatot elutasították, a mérnöki hivatal pedig annak tanulmányozására hívták föl, hogy nem lehetne-e a templomot a szabályozás szerint megállapított helyre, t. i. a piarista telekre helyezni, a piaristák részére pedig a Görög-udvart a szomszédos telkekkel együtt megszerezni. A mérnöki hivatal előterjesztése szerint a terv drága s nehezen valósítható meg, mert a piaristáknak sem tetszik.

A tanács több belvárosi bizottsági tag javaslata alapján 1902 jún. 17-én véleményt kért a mérnöki hivaltaltól azon területekről, melyeket

1. a Vámház-tér, Váci-utca, Havas-utca és Ferenc József-rakpart,
2. a Szerb-utca, Királyi Pál-utca és Bástya-utca (zálogházi telek),
3. a Kötő-utca, Váci-utca, Eskü-tér s a meghosszabbítandó Galamb-utca határolnak.

A mérnöki hivatal most is az 1900. évi albizottság javaslatát pártolta, azonban a belvárosi bizottsági tagok a zálogházi telek mellett foglaltak állást és a templomot a piaristák telkére akarták helyezni. A piaristák visszautasították a zálogházi telek tervét, a mérnöki hivatal pedig 1903 márc. 5-én olyan terve-

38. Az új piarista kollégium építése. 1914. máj. 16.

zetet terjesztett elő (Heuffel Adolf terve), amely talán valamennyi között a legsikerültebb lett volna. Eszerint a piaristáknak adják át a Kötő-utca, Váci-utca, Eskü-út és a Galamb-utca közt elterülő telektömböt, a templomot építsék a Galamb-utca és a Petőfi-tér közé. A terv a Kígyó-utca folytatásaként a Kígyó-utca szélességének megfelelő gyalog- és kocsiforgalomra berendezett átjárót hoz javaslatba. A piaristákat leginkább az aggasztotta, hogy e terv szerint az új épület teljes kiépítése csak a templom lerombolása után történhetik meg.¹

Miután e javaslat alapján megindultak a tárgyalások, a tanács 1904-ben kérdést intézett a rendhez, hogy hajlandó volna-e a régi zálogház telkére átköltözni, de a válasz tagadó volt, majd mikor az 1905 jún. 15-én tartott ülésből kifolyólag azt kívánta tudni, hogy belvárosi telküket barátságos egyezség útján mennyiért adnák el, a rend kijelentette, hogy ragaszkodik régi telkéhez és ott akar építkezni.²

Több évi tárgyalás után 1908 okt. 7-én a városi közgyűlés foglalkozott a Heuffel-féle tervvel és az ügyletet csereegyezség útján kívánta rendezni oly módon, hogy a 2,770.284 koronára becsült 1775.50 négyszögöles piarista-telek cseréltesse el azon területtel, melyet a Kötő-utca, Váci-utca, Eskü-út és a meghosszabbítandó Galamb-utca határol (amelybe a templom hátsó része is beleesik) s melynek területe 1628.67 öl, becsértéke 3,068.780 korona, de a 298.496 korona értékkülönbötet a város nem kívánja készpénzben megtéríteni, hanem kiköti, hogy a Kígyó-utca folytatásaként az épület alatt átjáró legyen, hogy az épület külső kiképzéséhez a főváros is hozzájárulhasson, hogy az építkezést két év alatt megkezdjék, hogy új épületében a belvárosi plébániának helyet adnak. A legterhesebb föltétel az volt, hogy a főváros a belvárosi templomot jelenlegi helyén tetszés szerinti időig fenntarthatja, azért a rend csak a bontás után kapja meg azt a területet, mely a templom területéből az ő telkéhez esik. A javaslatot a közgyűlés elfogadta, de a rend a plébániára és a templomra vonatkozó súlyos feltételek módosítását kérte.³

Hosszas tárgyalások után a belvárosi polgárok jóakarató támogatásával sikerült a sokáig vajúdo kérdést oly módon elintézni, hogy az 1911 jún. 14-én tartott közgyűlés az 1908

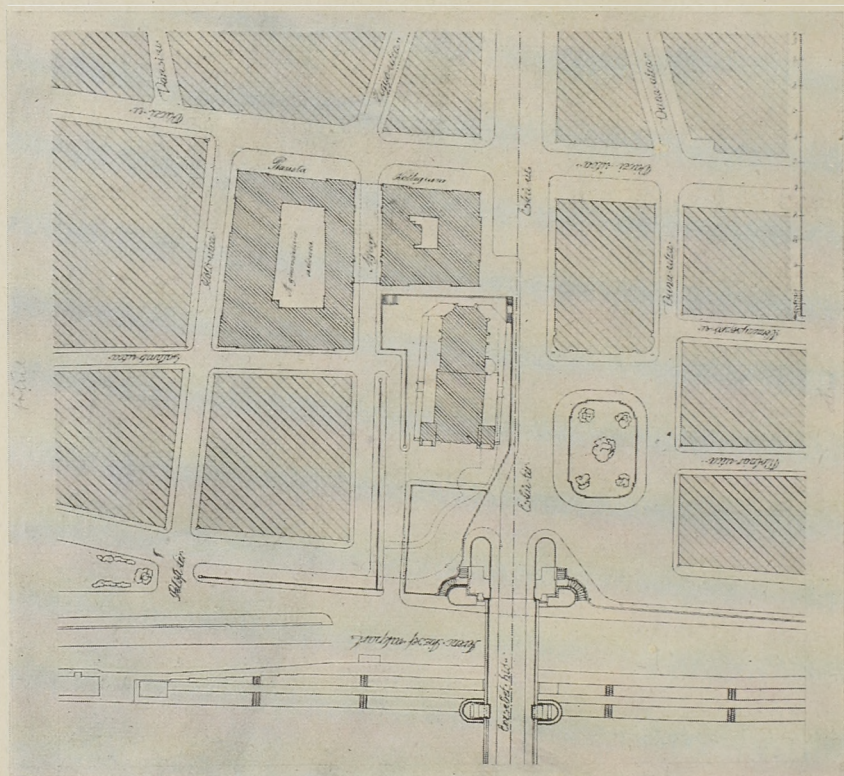
¹ Rendfön. jel. 1903. júl. 20.

² Rendfön. jel. 1906. júl. 5.

³ Rendfön. jel. 1909. júl. 19.

új telkét ugyan megkisebbitette, de ezzel elmaradt az a kikötés, mely a rendet a templom felé eső telek egy részének beépítésében korlátozta volna. Az is nagyon előnyös, hogy a rend az új ház fölépítéséig megmaradhat a régi épületeiben, mert az építkezés miatt csak a Glöckelsberg-palotát kellett lebontani, amelyből

40. Az új piarista kollégium és környéke.

1912-ben a Kalazantinumot a dunaparti szárnyra helyezték át és 1912/13-ban már csak a kápolna volt benne.

A piaristatelek régi, még a Belváros szabályozása előtti állapotát a 39. sz. kép mutatja, az új épület helyszínrajzát pedig a 40. kép tünteti föl. A régi telek (l. 39. kép) épületei a következők: 1. Az 1913-ban lebontott egyemeletes Glöckelsberg-palota (Városház-tér 4.). Épült 1700 körül. 2. A kétemeletes eskü-téri szárny (Eskü-tér 1.). Épült 1758—1762. 3. Az egykori nemzeti iskola, most gimnázium egyemeletes épülete a Kötő-utcában (5. sz.). Épült 1801—1803. 4. A dunaparti kétemeletes szárny

(Petőfi-tér 1.). Épült 1843—1845. 5. A háromemeletes gimnáziumi keresztzárny. Épült 1862—63.

Az új épületet (l. 40. kép) a Váci-utca, Kötő-utca, a meghosszabbítandó Galamb-utca és az Eskü-út határolják. A ház alatt a Kigyó-utca folytatásaként gyalog- és kocsí-átjáró fog átvezetni.

A felsőbb fórumok által jóváhagyott csereegyezség alapján a rendkormány zártkörű tervpályázatot hirdetett. A pályázatot dr. Hüttl Dezső műegyetemi tanár nyerte el.

Az intézet régi tanítványai Bartos József igazgató negyven éves tanári jubileuma alkalmával búcsúztak el a régi kápolnától. 1913 jún. 22-én az ünnepelt igazgató Tedeumot mondott, a volt diákok nevében pedig Erdősi Károly, a Szent-István-Társulat igazgatója megható szavakban vett búcsút az ódon falaktól.

1913 júl. 21-én megkezdték az áthurcolkodást a Glöckelsberg-féle szárnyból. Aug. 16-án megkezdték az épület lebontását és október 15-ére be is fejezték. December elején az építkezés is megkezdődött. 1914 febr. 26-án megkezdték az alapfalak lerakását.

A telek-kérdés megoldását a rendkormány évtizedeken át kifejtett fáradozásának köszönhetjük. Frank Ferenc és Magyar Gábor rendfőnökök munkáját Acsay Antal dr. céltudatos és kitaró tevékenysége támogatta, míg végre Hénap Tamás dr. rendfőnök és Jászai Rezső dr. házfőnök agilitása a régóta vajudó ügyet a végleges megoldás stádiumába juttatta.

A piaristák 1717-ben Lenner Jánosnak, Pest város akkori birájának jóvoltából ideiglenesen a városház mellett egy szerény kis házikóba telepedett le. Kétszáz év múlva Bárczy István polgármestersége alatt — részben a kis házikó helyén — hatalmas négyemeletes palota emelkedik, hogy az ódon falak közt szorokodó iskolát a haladás minden vívmányával fölszerelt termekbe fogadja.

ÉRTESÍTÉS AZ INTÉZETRŐL.

I.

A TANÁRTESTÜLET.

Sorszám	A tanár neve		Tárgyak, melyeket tanított	Osztályok, melyekben tanított	Heti órának száma	Tanári évei- nek száma	Egyéb elfoglaltsága
1	<i>Baksay József</i> ...	Kegyes-tanítórendi áldozópapok	Vallástan Magyar Latin Görög	I. A. II. A. II. A. VIII.	17	27	—
2	<i>Dr. Bartha György</i>		Vallástan Magyar Latin Gpótló irod.	II. B. I. B., VI. VI. V.	17	15	A VI. oszt. fő- nöke, az ifj. könyvtár öre.
3	<i>Bartos József</i> ...		Történelem	IV. B.	3	41	Főgimnáziumi igazgató.
4	<i>Floderer Imre</i> ...		Természetr. Földrajz	I. A., II. A., IV. A-B., V. I. B.	18	16	A természettarjzi szertár öre.
5	<i>Dr. Friedreich Endre</i>		Vallástan Latin Görög	II. A. V. V., VII.	18	15	Az V. osztály főnöke.
6	<i>Haller György</i> ...	Világi	Gpótló rajz Rajz. geom. Szépirás	VI., VII. I. B., II. B., III. B., IV. B. I. A-B., II. A-B.	18	8	A rajzszertár öre.
7	<i>Hatvani Ede</i> ...	Kegyesr. áldozópap	Vallástan Mennyiségt. Földrajz	III. A. I. A., II. B., IV. A., V. III. A.	18	14	—
8	<i>Hámos Nándor</i> ...	Világi	Testgyakorl.	I—VIII.	24	20	A tornaszertár öre.

Sorszám	A tanár neve		Tárgyak, melyeket tanított	Osztályok, melyekben tanított	Heji óráinak száma	Tanári évei- nek száma	Egyéb elfoglaltsága
9	Huszka József ...	Világi	Gpótló rajz Rajz. geom.	V., VIII. I. A., II. A., III. A., IV. A.	14	37	—
10	Dr. Kornis Gyula	Kegyes-tanítói-rendi- áldozópapok	Magyar Latin Filoz. prop. Gpótló irod.	II. B., VII. VIII. VI., VIII.	18	7	A VII. osztály főnöke.
11	Kőrösi Albin ...		Földrajz Természetr.	II. A-B. II. A., VI.	11	31	—
12	Magas Mihály...		Vallástan Latin Német	I. B. I. B. III. A., IV. B., VI.	18	12	Az I. B. osztály főnöke, hitelemző.
13	Mátrai János ...		Vallástan Magyar Latin	IV. A. IV. B. IV. B., VIII.	16	13	A VIII. osztály főnöke. Hitszónok.
14	Dr. Miskolczy István		Latin Történelem	III. A. III. A., III. B., V., VII.	18	11	A III. A. osztály főnöke. A törté- net-földrajzi szertár öre.
15	Német Károly ...		Magyar Latin	I. A. III. A., V. I. A.	18	17	Az I. A. osztály főnöke.
16	Dr. Pozsgay Rezső		Latin Földrajz Történelem	II. B. I. A. IV. A., VI., VIII.	18	6	A II. B. osztály főnöke, az érem- gyűjtemény öre.
17	Schüssler Albert ...		Vallástan Német	III. B. III. B., IV. A., V. VII., VIII.	18	20	A tanári könyv- tár öre.
18	Dr. Schütz Antal...		Vallástan	V—VIII.	8	10	A felső osztályok exhortátora.

Sorszám	A tanár neve		Tárgyak, melyeket tanított	Osztályok, melyekben tanított	Heti órának száma	Tanári éveinek száma	Egyéb elfoglaltsága
19	<i>Dr. Sik Sándor</i> ...	Kegyes-tanítói rendi áldozópapok	Magyar Latin Görög	III. B., VII. III. B. VI.	18	4	A III. B. osztály főnöke, hitelemző.
20	<i>Vajnoczky István</i>		Mennyiségt. Természettan	II. A., III. A-B., VI. VII.	18	10	A II. A. osztály főnöke.
21	<i>Dr. Vincze József</i>		Vallástan Magyar Latin Gpótló irod.	IV. B. IV. A., VIII. IV. A. VII.	18	17	A III. A. osztály főnöke, értekezleti jegyző, tandíjszedő, a Gyakorlóiskola vezetője.
22	<i>Dr. Vörös Cyrill...</i>		Földrajz Mennyiségt. Természett.	III. B. I. B., IV. B., VII., VIII. VIII.	18	22	A IV. B. osztály főnöke. A természettani szertár őre.

A rendkívüli tárgyak tanárai:

1. *Györkös Rezső*, világi, tanította a műéneket.
2. *Hámos Nándor*, világi, tanította a vivást.
3. *Dr. Miskolczi István*, k.-t.-r., tanította a francia nyelvet.
4. *Dr. Pákozdy Károly*, világi, iskolaorvos, tanította az egészségtant az I. félévben, *ifj. Dr. Pákozdy Károly*, világi, tanította az egészségtant a II. félévben.
5. *Zimányi Gyula*, k.-t.-r., theologiai tanár, tanította a gyorsírást.

II.

AZ ISKOLAÉV TÖRTÉNETE.

1. **A tanártestületben történt változás.** A Magyar Kegyes-tanítórend kormánya WAGNER ANTAL tanárt a Rend római egyetemes kormánytanácsának tagjává nevezvén ki, tanszékét MAGAS MIHÁLY rózsahegy-i kegyesrendi tanárral töltötte be.

2. **Az iskolaév lefolyása.** Augusztus 29-én tartotta meg a tanárkar alakuló gyűlését, 30-án a javító és pótlóvizsgálatokat. Szeptember 1., 2., 3. napjain az utólagos fölvételek az igazgatónál és a beiratások az osztályfőnököknél folytak le. 3. és 4-én a magánvizsgálatok, 7-én az ünnepélyes Veni Sancte voltak sorrenden. Szeptember 5-től június 28-ig, a hálaadó istentiszteletig folyt a tanítás, illetve a vizsgálatok. A tanítás folytonosságát semmi gátló körülmény sem zavarta.

3. **Osztályvizsgálatok.** A VIII. osztályú nyilvános tanulók május 8—15., az I—VII. osztályúak június 15—23. napjain, a VIII. osztályú magántanulók május 13—14., az I—VII. osztályú magántanulók június 4—5. napjain vizsgáztak.

4. **Vallási és fegyelmi ügy.** Az intézet, jellegéhez és régi szokásához híven, ősszel a zordabb idő beálltáig és a tavaszi napok beköszöntésétől kezdve, naponkint hallgatott szentmisét. Télen csupán az ünnepi és vasárnap-i istentiszteletekre jött össze. Vasárnapokon az ifjúság szent beszédeket hallgatott, elvégezte a husvét-i szent gyakorlatokat, több ízben járult a töredelem szentségéhez s a megfelelő korúak fölvették a bérmálás szentségét. Résztvett az úrnapi körmeneten s a hittanárok engedélyével az intézeten kívül álló ifjúsági kongregációkba is többen eljártak. A tanév elején az igazgató a tanárkar jelenlétében felolvasta és megmagyarázta az ifjúságnak az iskolai törvényeket.

A VIII. osztály tanulóinak hittanvizsgálatát május hó 2., az I—VII. osztályúakét június 6. és 8. napjain tartottuk meg BAKÁCS JÁNOS belvárosi apátplébános, érseki biztos úr elnöklésével.

A másvallású tanulók illetékes egyházi hatóságuk rendelkezése szerint saját hittanáraiknál nyertek oktatást és résztvettek istentiszteleteiken.

Fegyelmi intézkedésekben a Középkiskolai Rendtartás és az intézet Fegyelmi szabályai szerint jártunk el. Az év folyamán előfordult komolyabb fegyelemsértést kellő szigorral, de egyzersmind nevelő-atyai tapintattal intézte el a tanártestület.

5. Látogatás. Dr. ERŐDI BÉLA udvari tanácsos, tankerületi kir. főigazgató úr intézetünket több ízben szerencsétlente hivatalos látogatásával. — Dr. ROTT NÁNDOR praelatuskanonok úr, a budapesti központi papnövelde kormányzója, mint vallásoktatási érseki főbiztos, a hittani órákon több osztályban hospitált.

Az érettségi szóbeli vizsgálaton (június 6—12) dr. ERŐDI BÉLA, udvari tanácsos, tankerületi kir. főigazgató úr elnökölt. Dr. HÉNYAP TAMÁS úr, a Kegyes-tanítórend főnöke jelen volt a VIII. osztály hittanvizsgálatán és az érettségi vizsgálaton.

6. Egészségügy. Dr. PÁKOZDY KÁROLY iskola-orvos és egészségtan-tanár a szeptemberi szemvizsgálat alkalmával trachomás esetet nem talált. A VII. és VIII. osztály tanulói kivétel nélkül hallgatták az egészségügyi előadásokat és jó eredménnyel vizsgáztak. Részesültek ezenkívül az alkoholellesenes mozgalomról szóló fölvilágosító előadásokban.

Az ifjúság egészségi állapota általában elég jó volt. Ragályos és fertőző betegség csak 11 fordult elő egyes osztályokban és pedig bárányhimlő 2, kanyaró 4, vörheny 1, difteritisz 2, fültömirigylob 2, valamennyi szerencsés kimenetellel. Tornázástól fölmentetett 19 tanuló, főleg szív-, sérv- és idegbántalmak miatt; a rajzólástól mentesített 1 tanuló szemgyöngeség miatt.

Május 6-án az intézet összes újra nem oltott tanulói újraoltattak.

7. Ünnepek. Ifjúságunk több ízben nyilvános és iskolai ünnepek keretében is ápolta a vallási és nemzeti életünkkel összefüggő nemesebb érzelmeket.

A Segítőegyesület 50 éves jubileumára 1914. febr. 23-án az Uránia tud. színházban tartott hangverseny műsora. 1. Thern Károly: *Dalünnepen*. Előadta a főgimnáziumi énekkar, Györkös Rezső énektanár úr vezetésével. 2. a) Grieg: *Op 34. Hjertesår*, b) G. Michiels: *Caprice de Roi (Ouverture)*, c) Antal I.: *Álomképek*. Előadta az ifj. nagy zenekar Antal István, VIII. o. t. karmester vezetésével. 3. *Az 50 éves évfordulón*. Beszéd. Mondta Zichy János gr. VIII. o. t. 4. Erkel F.: *Ima «Bánk bán»-ból*. Előadta a főgimn.

énekkar, Györkös Rezső énektanár úr vezetésével. 5. *Magyar népdalok*. Előadta az ifj. vonós zenekar. Vezette Havlin Károly VII. o. t. 6. *Népdal-egyveleg*. Előadta a főgimn. énekkar, Györkös Rezső énektanár úr vezetésével. 7. *Váratlan vendég*. Vigságos játék 3 felvonásban, prof. Simai Kristóf által. (Piarista iskolai vigjáték 1788-ból.) Szinrehozta: Német Károly. Az ének- és zeneszámokat szerzette: Szent-Gály Gyula. *Prológu*s. Irta: Német Károly. Előadta: Zichy György gr. IV/b o. t. Beszélgető személyek: Lambert, gazdag kereskedő Batori József, IV/b o. t. Pasallai, ennek fia Tóth Dénes, V. o. t. Mátyus, Lambert szomszédja König Károly, III/b o. t. Köppents, Pasallai barátja Zichy György gr., IV/b o. t. Korlát, Pasallai barátja Filszeker Dezső, III/b o. t. Lodmér, Pasalai barátja Tobisch Ferenc, III/a o. t. Ravaszi, Pasallai szolgálja Zilahy Miklós, II/b o. t. Mikó, Köppents inasa Tarcsay Vilmos, III/a o. t. Salamon, uzsorás zsidó Pethes László, VI. o. t. Bertók, majoros szolga Woggenhuber Oszkár, IV/a o. t. Jósa, szóotalan személy Pichler Elemér, III/b o. t. Lestár, muzsikus cigány Oláh János, IV/b o. t. Fulák, muzsikus cigány Jeney László, II/b o. t. Sandi, muzsikus cigány Yolland Edgár, II/a o. t. Peti, muzsikus cigány Králik Károly, III/a o. t. Táncos huszárok: Pichler Elemér, III/b o. t. Pichler Kornél, II/a o. t. Szarvassy György, II/a o. t. Klimes Károly, II/b o. t. Tolnay Ákos, II/b o. t. Engel Károly, I/a o. t. Kolár Pál, I/a o. t. Richter László, I/a o. t. A Játék helyhezteszik a Lambert háza előtt. *Epilógus*. Irta: Német Károly. Előadta Lengyel Béla, I/a o. t. A darab zenéjét előadta az ifj. vonós zenekar Havlin Károly vezetésével.

8. **Szemléltető oktatás.** Az «Uránia» tud. színházban 4 előadáson volt jelen az ifjúság.

A VII. osztály tanulóit MÁTRAI JÁNOS tanár kivezette a Szépművészeti Múzeumba, hol a múzeum főtitkára tanulságos magyarázattal kalauzolta az ifjúságot.

A III. A) és III. B) osztály tanulói VAJNÓCZKY ISTVÁN és dr. SIK SÁNDOR tanárok vezetése mellett február 19-én, a déli órákban megtekintették a *budapesti áru- és értéktőzsde* helyiségeit és nagy érdeklődéssel figyelték meg az ott folyó mozgalmas üzleti életet.

9. **Tanulmányi kirándulás.** Június 9-én az intézetnek 35 növendéke MAGAS MIHÁLY, MISKOLCZY ISTVÁN, SIK SÁNDOR és VAJNÓCZKY ISTVÁN tanárok vezetése alatt kirándult Visegrádra. A kirándulásnak kettős célja volt: a) hogy a nagyvároshoz szokott gyermekben felkeltse a természet szépségei iránt az érdek-

lődést; b) hogy a romokkal kapcsolatosan föllevenítsék a hajdani nagyság dicső emlékeit. A vezető tanárok gondoskodtak róla, hogy a kirándulás mind a két célt megvalósítsa.

10. Testnevelés. Ifjúságunk a kötelező tornaórákon időközönként az idén is megtartotta osztályversenyeit. Az alsó osztályúak a rúdászásban, kötélászásban, — a felső osztályúak a függeszkedés és magasugrásban versenyeztek.

A sport többi ágaiban a körülményekhez képest ifjaink a miniszterileg jóváhagyott alapszabályok alapján az intézetünkben is létesített és jól bevált sportkör óráin gyakoroltak, melyeket télen a tornacsarnokban két délutánon át a tornának és vívásnak szentelve, tavasszal és ősszel a margitszigeti MAC pályáján tartottunk meg mindenkor a vezetőtanár felügyelete alatt 3—5 óráig.

Kedves kötelességet teljesítünk, midőn a MAC vezetőségének a pálya díjmentes átengedéseért, MOLITÓRISZ GYULA felügyelő úrnak pedig, ki fiainknak az ingyenes belépést biztosította a szigetre — hálás köszönetet mondunk.

Az ifjúsági körben felső osztályú tanulóink⁴ az atlétikában, vívásban, az alsó osztályúak (III., IV. o.) pedig a tornászásban élénk tevékenységet fejtettek ki, miben nem kis része volt az agilis ifjúsági tisztikarnak. A sportkör vezetőtanára HÁMOS NÁNDOR intézeti tornatanár volt. Működését szeptember hó 13-án kezdte meg és június 2-án fejezte be. Ifjúsági tisztikara a következő tagokból állott: Ifjúsági elnök: Steingaszner Pál VIII. o. t. Alelnök: Gundrum Ákos VII. o. t. Titkár: Wass Tibor VII. o. t. Pénztáros: Brauner Frigyes VII. o. t. Választmányi tagok: VIII. o.-ból: Barabás György és Rozgonyi Ödön; VII. o.-ból: Major Dezső és Breslmayer Pál; a VI. o.-ból: Krisztics Árpád, Oszvald Károly. Az egyes szakosztályok vezetői: Vívás: Halászy Pál VII. o. Atletika: Steingaszner Pál VIII. o. Játékvezető: Köncs István VII. o. Úszásvezető: Breslmayer Román VIII. o. Szerzős: Boros Ferenc IV. a) o. tanuló.

Sportkörünk a következő sikerült versenyeket rendezte:

Országos jellegű atlétikai versenyünkön, melyen tizenkét fővárosi, egy vidéki intézet 181 nevezést adott le, sportkörünk első díjat nyert a *100 méteres síkfutásban*. (Khayll István 12¹/₅ mp.) E sportnemben 3-ik Pintér Ernő lett. A *10×100-as staféta-futásban botváltással* sportkörünk a harmadik volt. A versenyen dr. GERENDAY GYÖRGY, az Orsz. Testnevelési Tanács alelnöke is jelen volt.

Meghívási mezei versenyünkön (3000 méter) 5-ös csapatok részére 3 intézet közül csapatunk a 2-ik lett. Egyénileg a 3-ik helyet Biliczky Tibor, az 5-iket Glosz Tibor foglalta el.

Országos jellegű úszóversenyünkön, melynek gazdag éremezését maga a kultuszminiszterium is előmozdította s melyen a verseny védnöke Dr. ERŐDI BÉLA udvari tanácsos, főigazgató úr is megjelent, növendékeink a következő számokban nyertek díjakat: *3×40 méteres vegyes staféta*. 1. Sportkörünk csapata (Kronberg, Breslmayer Román és Pál. Idő: 1:21²/₅. *Kezdők versenye*. (40 m.) 1. Kövecses György. *100 méteres középiskolai gyorsúszóbajnokság*. 1. Breslmayer Román. (Idő: 1:4⁴/₅.) *Gyorsúzás (100 m.) kezdők részére*. 1. Kronberg László (1:17). *400 m. középiskolai úszóbajnokság*. 1. Breslmayer Pál (6:10¹/₅ mp.) *Mellúzás (100 m.) kezdők számára*: 1. Kronberg László (1:28²/₅.) *4×60 m. sprint staféta, ifj. Breslmayer Kálmán úr vándordíjért*: 1. (Burián, Kronberg, Breslmayer Román és Pál. (2:44¹/₅.) *Vizipóló*: 1. Sportkörünk csapata. E versenyen a budapesti intézeteken kívül részt vett a fumei és ujpesti főgimnázium és a temesvári reáliskolának több növendéke is.

A budapesti II. kerületi főreáliskolai sportkör úszóversenyén növendékeink a következő versenyszámokban nyertek: *60 méteres hátúzás*: 1. Breslmayer Pál. (54³/₅.) *60 méteres mellúzás*: 1. Kronberg (1 perc). *III—IV. o. verseny. (40 m.)*: 1. Kövecses. *3×40 méteres staféta*: 1. Sportkörünk csapata. (Kronberg, Breslmayer, Deér) 1:27 p.

A Barcsay-utcai főgimnázium sportkörének versenyén a 10×100 m. mellúzó stafétát sportkörünk csapata nyerte. (Breslmayer Román és Pál, Kronberg, Burián, Balika, Pintér, Deér, Farkasházy, Sente, Gundrum.) *100 m. főverseny*: 1. Breslmayer Román. *100 m. mellúzás kezdők számára*: 1. Kronberg. *100 m. sprint*: 1. Kronberg. *10×40 méteres mellúzó staféta*: 1. Sportkörünk csapata (5 perc).

Vívás terén körünk két házi vívóversenyen, a Halászy-émlékversenyen (melyen a VII. oszt. csapata győzött) kívül részt vett a kaposvári középiskolai kardvívóversenyen; hol az első 4 díjat körünk csapata vitte el. (Halászy Pál kapitány: Deér Ervin, Pintér Ernő, Tolnay Kálmán és Weisz Ernő.)

Az iskolai football-osztálybajnokságon kívül a VIII. ker. főgimnázium csapatával való mérkőzés 2:0 arányban, a fasori evangélikus főgimnázium csapatával való mérkőzés 1:0 arányban a mi tizenegyünknek hozta meg a győzelmet.

Körünk az alakuló és évváró közgyűlésen kívül 4 választmányi ülést tartott.

11. Cserkészzet. Intézetünk cserkészcsapata, mely a múlt tanévben alakult, ezidén is sokoldalú és eredményes munkát végzett. Ez évben tíz (egyenként 6, illetőleg 7 fiúból álló) ősrs dolgozott, öt csapatba osztva, melyeknek élén Mócsy János állatorvosnövendék, az intézet volt tanulója, továbbá Gyertyánffy László, Rozgonyi Ödön, Sztrilich János VIII. o., Major Dezső és Wass Tibor VII. o. tanulók álltak. A csapatot Sik Sándor intézeti tanár vezette, Pozsgay Rezső és Magas Mihály tanárok közreműködésével. Minden ősrs hetenként egyszer őrsi gyakorlatra gyűlt egybe, melyen a jellem és az önnevelés körébe vágó kérdésekről előadásokat és megbeszéléseket tartottak, tanulmányozták és magyarázták a cserkészttörvényt, szorgalmasan tanulták és gyakorolták a különböző cserkészismereteket és ügyességeket és előkészültek az egyes próbákra. A haladás főként a műszaki ismeretek, a főzés és az első segélynyújtás terén szembetűnő. A csapat tagjai valamennyien elvégezték az újoncpróbát, 25-en letették a másodosztályú, 18-an az elsőosztályú próbát. Az utóbbiak közül 9-en dr. Pákozdy Károly iskolaorvos előtt a mentővizsgát is kiállották. Körülbelül havonként egyszer közös csapatösszejövetel volt, melyeken elméleti és gyakorlati előadásokat, beszélgetéseket és vitákat tartottak. Az előadásokat dr. Schütz Antal, a három vezető tanár és az idősebb fiúk tartották. A csapatok és egyes őrök több egész- és félnapos kirándulást tettek a budai hegyekbe, melyeken a természetben is begyakorolták a tanultakat, megfigyelték és élvezték a természetet. *A kirándulások közül nevezetesebbek:* a háromnapos gödöllői tiszti-kirándulás, melyen — a tervszerű és egyöntetű munka megalapozása végett — a karácsonyi szünetidőben a vezető tanár és a két felső osztályból nyolc fiú vett részt; valamint a májusi, melyen a cserkészek védőszentjének, szent György lovagnak ünnepét ülték meg és Magas Mihály mondott ünnepi beszédet. Az idei cserkész-év legemlékezetesebb napja azonban május 24.-e volt, amikor a csapat új zászlóját áldotta meg a templomban Bartos József kir. tanácsos, intézeti igazgató. A remek fehérselyem-zászlót, (melynek egyik oldalát a piarista címer, a másikat a cserkészliliom disziti) Ónagysága özv. dr. Székely Ádámné úrnő, a hozzávaló szép fehér selyemszalagot («Légy résen!») felirattal és az ünnep dátumával) Ónagysága Klimes Ottóné úrnő ajándékozta a csapatnak. A szertartás után az intézet udvarán cserkészünnepély volt, melyen az intézet igazgatója átvette és bölcs, meleg

szavakkal adta át a fiúknak a zászlót, Zimányi Gyula kegyesrendi tanár mélyen járó, gondolatokban gazdag ünnepi beszédet mondott, Bátori József Radványi Kálmán alkalmi költeményét szavalta, a csapat énekkara pedig Magas Mihály vezetésével három művészies cserkészdalt adott elő. E számokat cserkészmutatványok (mentés, kötélhíd-verés, szabadgyakorlatok) követték, majd az egész csapat a cserkésztábort mutatta be nagy hatással, (három sátorral, két tűzhellyel, főzéssel, sütéssel, tábori telefonnal, naptáviróval stb.) Az ünnepélyen, mely a Himnusszal végződött, több mint ötszázfőnyi díszes közönség gyűlt össze, melynek főként dr. Hénap Tamás piarista rendfőnök, Fekete Endre, Takács József, Farkas József, Szölgvény János, dr. Jászay Rezső házfőnök, dr. Acsay Antal kormánysegédek, Bakács József belvárosi apátplébános, Tolnay Kornél, Molnár Viktor volt államtitkár, dr. Hüttl Dezső műegyet. tanár, dr. Parall Ferenc nyugalmazott kúriai bírós. stb., továbbá a budapesti cserkészcsapatok megjelent tisztjei adtak dísz. — A múlt nyáron több kisebb kiránduláson kívül a csapat 14 tagja a vezető tanárral résztvett a Vágon a Zászlónk rendezte tizenhétnapos kiránduláson. Az idén július első felében a fiúk egy része a vezető tanárokkal Breznóbánya vidékére tervez — a Regnum Marianum cserkészeivel közösen — kéthetes táborozást (kirándulásokkal a Magas-Tátrába, a dobsinai jégbarlangba stb.)

12. Fénykép- és rajzkiállítás. A főgimnázium Segítő Egyesülete a karácsonyi szünetben 1913. december 25-étől 1914. január 2-ig jótékonycélú fénykép- és rajzkiállítást rendezett.

13. Gyakorló-iskola. Vezető-tanára: dr. VINCZE JÓZSEF. Az alakuló gyűlés 1913. szept. 24-én volt. Az összes tagok száma 158. A VIII. oszt.-ból 57, a VII. oszt.-ból 51; bejáró tagok száma a VI. oszt.-ból 50. Az alakuló gyűlésen történt a tisztviselők választása és a bírálók kijelölése: a három jelölt közül ifjúsági elnöknek Schimatschek János VIII. o. t., főtitkárnak Taborsky Géza VIII. o. t., titkárnak Major Dezső VII. o. t., jegyzőnek Brauner Frigyes VII. o. t., pénztárosnak Balcsik Ferenc VIII. o. t., ellenőrnek Szlukovinyi Andor VIII. o. t., I. könyvtárosnak Mehringer Nándor VIII. o. t., II. könyvtárosnak Schreiner János VII. o. t., III. könyvtárosnak Pethes László VI. o. t. választották meg a tagok. A tisztviselőkhöz, mint bírálók sorakoztak a VIII. oszt.-ból: Brennek Ede, Meixner László, Rittinger Imre, Sztrilich Tamás; a VII. oszt.-ból: Doroghy József, Gundrum Ákos, Kőrösy János, Zigány György.

Az iskolai év folyamán 14 rendes és 4 ünnepi ülés volt. Ezeknek az üléseknek tárgyai írásos dolgozatok, bírálatok, fordítások, beszédek, szabadelőadás, zenedarabok és zeneszámok, szavaltatok és rögtönzött bírálatok. A dolgozatok száma 15, a pályaműveket ide nem számítva. Szépirodalmi 8, társadalom- s erkölcsbölcsészeti 4, történelmi 1, zenemű 2. Legsorgalmasabb dolgozatírók: Major D., Calderoni N. (2—2). Szabadelőadás száma 1, beszédké 5. Szónoki művet előadott 1. Szavaltatok száma 53. Legsorgalmasabb szavalók: Mehringer N. (4) Stesser A., Bereczky L., Taborsky G. (3). Legtöbbször bíralt az ifj. elnök (51), Bereczky L. (20), Mehringer N., Kőrösy J. (12). Zenei előadás volt 13. Legsorgalmasabb zenészek: Köncs J. (4), Gundrum Á., Havlin K., Lenz I. (3). Írásbeli bírálatok száma 15. Jegyzőkönyvi dicséretben részesült 11. Összesen szerepelt 71, 288 esetben.

Ünnepi ülésünk volt szept. 28-án, amelyen br. Eötvös József emlékének áldoztunk. Az ünnepi beszédben Schimatschek J. méltatta Eötvös J. br. eszméit, szavaltak Doroghy J. és Bereczky László, Brennek E. Eötvös életéről és munkásságáról olvasott fel.

Október 5-én az *aradi vértanúk emlékét* a következő műsorral újítottuk fel: 1. *Ünnepi beszéd* a kegyeletes gyászról: Schimatschek J. 2. Tóth K.: *Mit faragsz ács?* Szavalta Rozgonyi Ö. 3. *A munkás hazaszeretet.* Felolvasta Major D. 4. Vajda: *Virrasztók*, szavalta Stesser A.

Kegyeletes ünnepélyvel áldoztunk dec. 14-én Vörösmarty Mihály szellemének. 1. *Ünnepi beszéd*: Vörösmarty erkölcsi eszméi a kereszténység színében; mondotta Schimatschek J. 2. Huber: *Kúnok*, Ábránd: hegedűn előadták Köncs J. és Havlin K., zongorán kísérte Lenz J. 3. Vörösmarty: *Liszt Ferenchez.* Szavalta Zichy János gr. 4. Vörösmarty-Ernyei: *Szép Ilonka.* Melodráma, szavalta Mehringer N., zongorán kísérte Braun A.

Március 15-ikét a következő ünnepélyvel ültük meg: 1. *Himnusz.* Énekelte a főgimnáziumi énekkar. 2. *Ünnepi beszéd.* Mondotta Schimatschek J. 3. Ábrányi: *Március 15-én.* Szavalta Schmiedt J. 4. «*Ó ég Ura kérünk*». Imádság. Erkel F. «*Bánk bán*»-jából. Énekelte az énekkar. 5. Prónay-Szentgály: *Rákóczi zászlója.* Szavalta: Mehringer N., kísérték Antal J., Köncs J. és az énekkar. 6. Erkel-Ridley: *Bánk bán.* Előadta hegedűn Gundrum Á., zongorán kísérte Ohmacht R. 7. *Szózat.* Énekelte az énekkar.

Ünnepélyeinknek, melyeken nagy számban vett részt a tanári kar, az értékét nagyban emelték az igazgató úrnak az ifjúsághoz intézett, lelkes, Isten- és hazaszeretetre ihlető szavai.

Valamennyi tantárgy köréből titkos pályázatot hirdettünk. Pályadíjat nyert dolgozatok a következők: Hittanból: A kereszténység szociális eszményei és erői a hegyi beszéd (Mt. 5–7) alapján. Elismerésben és jutalomban Schimatschek János VIII. o. t. részesült. Magyarból: Irodalmi örökségeink. Dicséretet nyert Brennek Ede VIII. o. t. Latinból: A római nép ünnepei. Jutalmat Taborsky Géza VIII. o. t., dicséretet Czétényi Jenő VI. o. t. kapott. Történelemből: A Dózsa-féle parasztlázadás okai és következményei. Bedits István VIII. o. t. 20 K, Zichy János VIII. o. és Krisztics Árpád VI. o. tanulók 10–10 K jutalomban részesültek. A mennyiségtani tétel: Bebizonyítandó, hogy a gyökeire nézve reciprok egyenlet együtthatóira nézve szimmetrikus. Pályázói közül Zichy Pál VIII. o. t. 20 K, Grúzl Ferenc VII. o. t. 10 K jutalomban, Balcsik Ferenc VIII. o. t. dicséretben részesült. Mennyiségtanból: Az optikai lencsék középpontja. Jutalmat Csapodi J. Géza VIII. o. t., dicséretet Finály Lajos VIII. o. t. kapott. Bölcselétről: A gazdaságos tanulás. Jutalomban Dér Ottó VIII. o. t. részesült. A jutalmakat a kör pénztára fedezte.

Mint legmunkásabb tag, Schimatschek János VIII. o. t. a Szitányi-féle alaphól 20 K jutalmat kapott. Major Dezső VII. o. t. szorgalmas munkájáért a Gyakorlati Iskola pénztárából 20 K jutalomban részesült.

Könyvtárunkban 1200 kötet van. Használták 163-an 279 esetben. A következő folyóiratok jártak: Kath. Szemle, Élet, Magyar Nyelvőr, Zászlónk, Iuventus.

Készpénzünk: tavalyi tőke 1880.61 korona, tőkésített kamat 115.40 korona, 1913/4. évről maradék, mint betét 106.50 korona, összesen 2102.51 korona.

14. Gyorsírás. Intézetünkben a GABELSBERGER—MARKOVITS rendszerű gyorsírás van bevezetve és a nagynevű dr. MAYWALD JÓZSEFTŐL megkezdett és évtizedeken keresztül kiváló eredménnyel művelt módszer szerint három tanfolyamban kerül előadásra. *A tanulók száma:* A kezdők tanfolyamában 53; a haladókéban 32; a gyakorlóknál 16; összesen 101. *Végzett tananyag:* a) A kezdőknél az elemi gyorsírás; b) a haladóknál a szabad egyszerűsítések és rövidítések elmélete; mintastenogramok tárgyalása: mérsékelt sebességű diktátumok írása; c) a gyakorlóknál a legmagasabb fokú rövidítési módok megbeszélése és percenként 260 szótag sebességig menő diktátumok. *Tan-könyv* a kezdőknél: MARKOVITS—VIKÁR: Gyorsírás GABELSBERGER szerint. Levelezőírás. 14. kiadás; a haladóknál SZŐKE SÁNDOR:

A vitagyorsírás tankönyve, II. kiadás. Heti óraszám a kezdőknél 2 óra, a haladóknál és gyakorlóknál $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ óra, összesen 5 óra. Tanár: ZIMÁNYI GYULA kegyesrendi theologiai tanár, okleveles gyorsíró.

Az 1914. február 15-én tartott házi versenyen a következők tündek ki: A 230 szótagos fokon 1. Major Dezső VII., 2. Schimatschek János VIII. o. t. A 190-es diktátumnál 1. Major Dezső VII., 2. Nagy István VIII., 3. Schimatschek János VIII., 4. Taborszky Géza VIII. o. t. A 150 szótagnál 1. Taborszky Géza VIII., 2. Horváth Zoltán VII., 3. Czétényi Jenő VI. o. t. A 110-es fokon 1. Feigl Dénes VII., 2. Finály Lajos VIII., 3. Hofhauser István VII., 4. Kürthy Sándor V., 5. Gacska Károly V., 6. Sponer Rezső VIII. o. t.

15. Francia nyelv. A tanulók két csoportra oszlottak: kezdőkre és haladókra. A kezdők BERLITZ: «Premier livre»-jét tanulták. A haladók a nyelvtant ismételték s LAFONTAINE válogatott meséit fordították s a mesék tartalmát elmondották s annak alapján beszédgyakorlatokat rendeztek. Heti óraszám 3. Tanár: dr. MISKOLCZI ISTVÁN, a francia nyelv képesített tanára.

16. Agimnáziumi énekiskola. Énekiskolánknak a lefolyt tanévben összesen 153 tanulója volt; betegség, hangváltzás (mutató) miatt felmentést nyert 14, s így rendes énekes volt: 39 kezdő és 100 haladó, összesen 139, kiket heti 3 órában GYÖRKÖS REZSŐ tanított. Az énekiskola tagjai naponkint az ifjúsági szent miséken énekeltek, azonkívül válogatott énekszámokkal szerepeltek az iskolai ünnepélyeken. (L. Gyakorlóiskola.) Tananyag: Szepesi Imre énekeskönyve. Seyler K. «G-dur», Skraup J. «C-moll», Haydn «B-dur» miséje. Zsaskovszky: Kegyességgel..., Egybegyültünk óh nagy Isten, Szeretlek szép szűz Mária. Palestrina gyűjteményből: Alma Redemptoris Mater, Haec dies. Bogisich: Boldogasszony anyánk. «Szózat», «Himnusz», Erkel: Imakar a «Bánk bán»-ból, Thern K.: «Dalünnepen», «Magyar népdal egyveleg».

17. A rajzszerár gyarapodása. RÁTH GYÖRGY: Az iparművészet kézikönyve I—III. k. BÁRÓ FORSTER GYULA: Magyarország műemlékei I—III. k. FARKAS ZOLTÁN: Művészeti essay gyűjteménye (Tiziano, Munkácsy, Goya). Egy szerári bélyegző.

18. Az ifjúsági könyvtár gyarapodása. Vétel útján: 17 kötet; ajándékozás útján: 6 kötet. Összesen 23 kötet 103:30 K értékben.

19. A tanári könyvtár gyarapodása. Vétel útján: 161 kötet, 1172:59 korona értékben; ajándékozás útján: 48 kötet, 117:40 korona értékben.

20. A természettani szertár gyarapodása. Vétel útján: Tálca kénesóval végzendő kísérletekhez 8·40 K. Kéneső-felfogó csésze 12 K. Kéneső-csepegtető edény 1·44 K. Liliput vetítőlámpa 132 K. Szurokprizma az elektromos hullámok töréséhez 75 K.

21. A természetrajzi szertár gyarapodása az 1913/14. isk. évben. Vétel útján szereztetett: A cserebogár fejlődése 15 K, a házi légy fejlődése 10 K, a béka belső szervei 10 K, a gyík belső szervei 10 K, a sebes pisztráng fejlődése 10 K, a fürge gyík fejlődése 12 K, a kecskebéka fejlődése 10 K, a hal belső szervei 20 K, a vörös hangya fejlődése 10 K, a fekete csibor fejlődése 15·75 K, a fürge gyík kettős véredény injectiója 24 K, a májmétely 4 K, földi giliszta 4 K, a galandféreg borsókája 8 K, az anyarozs fejlődése 14 K, a gabonaüszög fejlődése 10 K, a rozsdagomba fejlődése 10 K, 1 drb Pfurtscheller-féle fali tábla 12 K, 2 etue és 1 lupe 50 K. Összesen 258 kor. 75 fill. értékben.

Ajándékozás útján gyarapodott a szertár: 1 drb puma 10 K (Hevesi Pál úr ajándéka), 5 drb gabonaminta üvegben 20 K, (Horacio Mayer argentinai főkonzul úr ajándéka), 2 doboz tropusi lepke. 20 K (Berczik László joghallgató úr ajándéka). Összesen 50 K értékben.

23. Jótékonyság.

a) *Intézetünkhöz kötött alapítványok:*

1. ZBISKÓ-féle alapítvány, melyet néhai ZBISKÓ KÁROLY c. püspök, esztergomi kanonok 1780 körül a pesti piarista gimnáziumba járó szegénysorsú, jóviseletű és szorgalmas tanulók segélyezésére alapított 1400 K tőkével. Az alaptőke 58 K 80 filléryi kamatját az igazgató, a tanártestület javaslatára Ébner János V. o. tanulónak ítélte oda.

2. FLÓR GYULA emlékdíját 158 K, melyet néhai FLÓR FERENC orvos és neje, FLÓR LEONA asszony 1862 évi december hó 21-én elhunyt gyermekük emlékezetére két VI. osztályú jóerkölcsű és szorgalmas tanuló részére 4000 K-val alapítottak, a folyó tanévben Pethes László és Farkas József kapták.

3. Gróf KÖNIGSEGG-AULENDORF MÓRIC 6000 K-ás alapítványából, melyet KÖNIGSEGG-AULENDORF grófné, szül. CSÁKY GIZELLA grófnő 1873. év november 5-én elhunyt feledhetetlen gyermekének örök emlékezetére tett egy szegénysorsú, VI—VIII.

osztálybeli, szorgalmas és jómagaviseletű tanuló részére a tanári kar ajánlatára Schreiner János VII. o. t. 240 K ösztöndíjban részesült.

4. BUKOVINSZKY JÓZSEF-féle 7500 K-ás alapítvány; rendeltetése egy a budapesti kegyes t.-r. főgimnáziumba járó oly hazai születésű, idegen ajkú tanuló jutalmazása, ki a magyar nyelv elsajátításában kitüntette magát. Az alapítványnak 300 korona kamatját Lotz Antal IV. B. o. t. élvezi.

5. A «SZEPESI IMRE-féle aranyat», mint az 1858/59. tanévi VIII. o. tanulók által az egész éven át legjobb görög dolgozatokat készítő tanuló számára alapított jutalomdíjat, 24 K-át, az idén Schimatschek János nyerte el.

6. SZABÓ ISTVÁN-nak, a nagy hellenistának emlékére BARTÓK GÉZA dr. úr 100 aranyfrtos alapítványából egy darab 10 frankos arany a görög filológiában szorgalmas Balcsik Ferenc VIII. o. t.-nak adatott.

7. TRAUTWEIN NEP. JÁNOS-féle alapítvány. Alapították intézetünknek 1875-ben érettségizett növendékei. Az 500 K tőke 20 K kamatát az igazgató az alapítólevél értelmében Dulácska László állandó jóviseletű VIII. osztályú tanulóknak juttatta.

8. Ujabb TRAUTWEIN-alapítvány. Az 1881-ben érettségiző tanulók bold. TRAUTWEIN NEP. JÁNOS emlékére 1901-ben alapítványt tettek oly célból, hogy a kamatokat minden év május 16-án, Nep. sz. János ünnepén, jutalmul a VIII. osztályban a magyar történelemből legjobb előmenetelt tanúsított tanulóknak adja ki az igazgató. Az 500 K tőke kamatából Balcsik Ferenc 20 K jutalmat kapott.

9. Bold. LÉVAY IMRE rendfőnök ravatalára 1895. május 12-én a tanulóifjúság koszorút helyezett. A tanári testület határozatából a koszorú árából fennmaradt 292 K «LÉVAY IMRE-féle alapítvány» címen takarékpénztárba tétetett, hogy kamatjával az iskolaév végén egy szegénysorsú, jómagaviseletű, szorgalmas tanulót segélyezzenek. Az 1500 K alapítvány kamataiból Ág Zoltán IV. B) o. t. kapott 40 K segélydíjat.

10. A Sz. G. V. 2300 koronás alapítványa, melyet az alapító egy, a magyar szent korona területén született magyar ajkú, magyar nevű és szorgalmas tanuló részére tett. Ezen alapítvány 92 K kamatját Czétényi Jenő VI. o. t. élvezi.

11. «SOMOGYI-féle alapítvány.» Néhai SOMOGYI KÁROLY esztergomi főszékesegyházi apátkanonok az esztergomi székeskapitálannál 4%-os aranyjáradék-kötvényekben 8000 aranyforintnyi

örökös alapítványt tett azon óhajtással, hogy évi kamataiból a budapesti kegyes-tanítórendi főgimnáziumba járó róm. kath. szegénysorsú, jómagaviseletű és szorgalmas nyolc tanuló ösztöndíjban részesüljön. Az alapítvány folyó évi kamatait a következő ifjak élvezték: Schaffer István I. A), Szalay György II. A), Rötzer József III. A), Dulácska Pál IV. A), Szabó Sándor V., Bujtás János VI., Csór András VII., Hroziencsik László VIII. o. tanulók.

12. SZOKOLOVITS JÓZSEF m. kir. miniszterelnöki titkár, néhai IVÁN fia emlékére tett 500 koronás alapítványának 20 K kamatja egy II. A) oszt. szorgalmas és jóviseletű tanuló jutalmazására szolgál. Megkapta Szabó Ferenc.

13. LIPÓCZI KECZER GYULÁNÉ, szül. PERLAKY IDA úrnő az 1892-ben elhunyt V. A) o. tanuló fia KECZER ANTAL nevére 1100 koronás alapítványt tett, hogy ennek kamatját egy jóviseletű V. o. tanuló élvezze. Az alapítvány 53'80 K kamatját Borbély Károly nyerte el.

14. Dr. HAMPEL ANTAL m. kir. miniszteri titkár az 1897/98. tanévben érettségi vizsgálatának tízéves fordulója alkalmából hálás emlékezéssel néhai dr. KONDOR GUSZTÁV egy. ny. r. tanár, akkori érettségi elnök nevére «KONDOR-féle arany» címen 100 aranyforintról szóló 4%-os aranyjáradékkötvényű jutalomdíj-alapítványt tett, melynek 10 frankos aranykamatja évenként az érettségi vizsgálaton legjobb mennyiségteni dolgozatot készítő tanulónak adandó. A «Kondor-arany»-at az idén Schimatschek János nyerte el.

15. SZITÁNYI ÖDÖN nagybirtokos, az 1899. évben elhalálozott VIII. o. tanuló fia örök emlékére «SZITÁNYI ELEMÉR alapítványa» és «SZITÁNYI ELEMÉR emléke» megjelöléssel 500—500 K-ról szóló 4%-os kor. jár.-kötvényekkel két alapítványt tett a főgimnáziumban főnálló Segítőegyesület és az Önképzőkör javára. A Segítőegyesület részére tett alapítvány évi 20 K kamatát megkapta Miháلكó József VII. o. tanuló.

16. Az Önképzőkör részére szóló alapítvány 20 K évi jövedelme pedig a kör azon tagjának ítélendő oda, aki a lefolyt tanévben a magyar irodalom terén a legkiválóbb tevékenységet fejtette ki. Jutalomban Schimatschek János VIII. o. t. részesült.

17. DIRSZTAY DIRSZTAY BÉLA báró 1904-ben érettségizett fia, Andor nevére 500 K-ás alapítványt tett a magyar irodalomban kiváló előmenetelt tanusító VIII. o. tanuló jutalmazására. A 20 K jutalomban Taborsky Géza részesült.

18. *Weiner András-alapítvány.* 1908. február hó 25-én elhunyt Weiner András IV. B) o. tanuló emlékére tett alapítványnak idei 40 K emlékdíját Oláh János kapta.

19. Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár 200 K ösztöndíját Schimatschek János VIII. o. t. élvezte.

20. KLEINER JENŐ emléke. KLEINER GYULA úr felejthetetlen Jenő fiának emlékezetére 1100 K-ás alapítványt tett, melynek 44 K kamatát Nagy István VIII. o. t. kapta.

21. «Dr. MAYWALD JÓZSEF-jutalom.» Dr. MAYWALD JÓZSEF 40 éves tanári jubileuma alkalmából hálájuk és tiszteletük jeléül alapították volt tanítványai azzal a céllal, hogy az alapítvány kamataiból egy, a középső osztályok valamelyikébe járó, a latin nyelvben kitűnő előmenetelt tanusított tanuló jutalmaztassék. Az alapítvány 20 K jutalomdíját az idén Korényi János VI. o. t. nyerte.

22. ULLMANN GYÖRGY és FERENC-féle 1100 K-ás alapítvány. Alapította ULLMANN ADOLF főrendiházi tag, a Magy. Ált. Hitelbank vezérigazgatója, intézetünkben végzett fiai nevére. Az alapítvány 44 K kamatját Dukovics Lőrinc III. A) o. t. nyerte.

23. «JANNY REZSŐ orvostanhallgató jutalomdíja. JANNY REZSŐ uradalmi főszámvevő és neje, GÖREL KATALIN úrnő felejthetetlen egyetlen gyermeküknek, iskolánk egykori példás viseletű, jeles tanítványának emlékére 4000 K alapítványt tettek a magyar irodalomban, illetve a matematika-fizikában kiváló előmenetelt tanusító VIII. oszt. tanuló részére. Az alapítvány kamataiból Schimatschek János a magyar irodalmi, Stromayer Ferenc a matematika-fizikai szakban legkitűnőbbek 80—80 K jutalomban részesültek.

24. Az 1902-ben érettségizettek jutalomdíj-alapítványának kamata egyelőre a tőke növelésére fordítatik.

25. *Bartos József ösztöndíj-alapítvány.* Alapították az ösztöndíj nevét viselőnek 40 éves tanári jubileuma alkalmából szerető volt tanítványai 1913-ban. A 6000 K alapítvány kamataiból egyelőre 60 K adatott ki Spilenberg György IV. B) o. tanulóknak.

26. *Fischer Márton emlékalapítványa.* 1913. aug. 23. elhunyt egyetlen fiuk, intézetünk nagyreményű érettségizett növendéke emlékére alapították mélyen megszorodott szülei egy jóviseletű és szorgalmas VIII. oszt. szegénysorsú ifjú segélyezésére. A 2000 K-ás alapítvány 80 K kamatját a tanártestület ajánlatára Pethes Lajosnak ítélte oda az igazgató.

Az intézetünkhöz kötött jutalom-, segély- és ösztöndíjak összege: 2538 K.

b) *Adományok:*

1. Tóth Ferenc III. A) o. t. szorgalmas énektanulásaért az Énekiskola pénztárából 20 K jutalmat kapott.

2. BRÓDY SÁNDOR kartelligazgató úr 150 K adományából: Kovács István V. 30, Kacsina István, Oláh János és Zobics Antal IV. B), Krizsala Ferenc III. A), Pausz József II. A) 14—14., Dukovics Lőrinc III. A) 30, Máhr Dezső II. B) 20 K-át kapott.

3. GARAY KÁROLY gyárigazgató úr 100 K adományából Hroziencsik L. VIII. o. t. 50 K, Csór A. VII. o. t. 25 K, Flienert K. V. o. t. 25 K-ban részesült.

4. Dr. VIRAVA JÁNOS ügyvéd úr 100 K adományából Pethes Lajos VIII. 30 K, Kovács I. V. 30 K, Petró László IV. A) 20 K, Weiner Ferenc I. B) 20 K-ban részesült.

5. SCHÖN LIPÓT bankfőtitisztviseelő úr 20 K adományát Weiner Ferenc I. B) o. t. kapta.

6. SZIRMAJ ISTVÁN MÁV főfelügyelő úr Dukovics Lőrinc III. A) o. t. részesítette 20 K segélyben.

7. MITTERDORFER LAJOSNÉ úrnő 12 K. és

8. HORVÁTH GYÖRGYNÉ úrnő 20 K adományát Schreiner János VII. o. t. kapta.

9. WEINER ADOLF ügyvéd úr Spilenberg György IV. B) o. tanulóknak 20 K-t adományozott.

10. A budapest-belvárosi közjótékonyági egyesület Kiss József II. A) o. 70 K, General Miklós III. A) 36 K és Urbán István I. B) o. tanulót 20 K segélyben részesítette.

11. Dr. KÖNC S BOLDIZSÁRNÉ úrnő 15 K adományában Hroziencsik László VIII. o. t. részesült.

12. MELKÓ BERTALAN IV. ker. közs. bíró úr Kacsina I., Oláh J., Zobics A. IV. B), Krizsala F. III. A) és Pausz I. II. A) o. tanulóknak 20—20 K-t juttatott.

13. K. MOLNÁR VIKTORNÉ úrnő Hercz A. II. A) o. tanulót részesítette 20 K segélyben.

14. SZOTYORI NAGY KÁROLY tanár úr 31 K-t adományozott Schmidhofer Lajos I. A) o. tanulóknak.

15. Dr. ENGEL AURÉL udvari tanácsos, ügyvéd úr 100 K. adományában Kápolnai-Begov Árpád II. B) o. t. részesült.

16. Gróf BATTHYÁNY ISTVÁN II. A) o. magántanuló 100 K adományából: Pausz József, Stark Imre, Valach Miklós, Macskásy István II. A) és Máhr Dezső II. B) o. t. 20—20 K-t kaptak.

17. Herceg ESTERHÁZY PÁL III. B) o. magántanuló 2 iskolatársát: Kerkay Jánost és Szilágyi Istvánt 50—50 K segélyben,

18. Herceg ESTERHÁZY ANTAL I. B) o. magántanuló 2 iskolatársát: Klugeshtz Istvánt és Weiner Ferencet 50—50 K segélyben részesítette.

19. Báró ORCZY LŐRINC III. B) o. magántanuló 100 K adományából: Kovács István V. o., Kacsina, Oláh, Zobics IV. B) o. és Krizsala III. A) o. tanulók 20—20 K-t kaptak.

20. Gróf ALMÁSY KÁLMÁN II. B) o. magántanuló 20 K adományát osztálytársa Pethes Béla kapta.

Jutalomkönyvet kapott dr. PÁLÖS HUGÓ kir. ügyész úrtól Gobbi Károly IV. B) o. t.

c) *Külső ösztöndíjalapokból:*

Bésán-féle alapból: Székely György VIII. és Medveczky Zsigmond I. A) o. t. 200—200 K.

Eröss-féle alapból: Forgács Tivadar II. B) o. t. 200 K.

Győri kir. árvaalapból: Theiss Ede V. B) o. t. 200 K.

Jettim József ösztöndíjalapból: Dulácska László VIII. o. t. 300 K, Mehringer Nándor VIII. o. t. 300 K, Liska Jenő IV. A) o. t. 160 K.

Jettim József árvadíjból: Bajó Károly IV. A) 100 K, Bentsik György IV. A) 120 K, Merkl Ferenc IV. A) o. t. 70 K.

Jövedéki birság-alapból: Rozgonyi Ödön VIII. o. t. 300 K, Mayer Kálmán II. A) o. t. 200 K.

Kincstári Mária Terézia-alapból: Kondor Ferenc IV. A) o. t. 240 K.

Budai Mária Terézia-alapból: Taborszky Géza VIII. o. t. 240 K, Antal Ferenc V. A) o. t. 240 K.

Milleniumi ösztöndíj-alapból: Keller László V. o. t. 240 K.

Gorove János-féle alapítványból: Burger Sándor VI. o. t. 560 K.

Osztrák-magyar szab. államvasút-társaság jubileumi ösztöndíja: Kelényi Ödön IV. A) o. t. 500 K.

Palugyay-alapítványból: Bottka László VIII. o. t. 240 K.

Id. gróf erdődi Pálffy János-féle alapítványból: Klimkó Dezső IV. B) o. t. 700 K.

Pászthory Lázár-féle családi alapból: Khayll István VII. o. t. 1000 K.

Romonczay-családi alapítványból: Papp Aurél VII. o. t. 126 K.

Soóky János-féle családi alapból: Ordódy Béla VIII. o. t. 200 K.

A VKM.-tól tanulmányi segélyben részesültek: Rápolti Nagy István VIII. 100, Wass Tibor VII. 120, Merkl Ferenc IV. A) 100, Hroziencsik László VIII. o. t. 100 K.

A külső ösztöndíjak összege: 7056 K.

Az intézet igazgatósága a nemesszívű jótévedőknek a tanári kar köszönetét tolmácsolja.

d) *Segítő-egyesület.*

Az intézetben 50 év óta fennálló: «A kegyes tanítórendiek budapesti főgimnáziumának szegénysorsú tanulóit segítő-egyesület» választmánya útján az egész tanévben összesen 2675·70 K-val segélyezte a gimnáziumunkba járó szegénysorsú tanulókat és pedig

2	tanulót	egyenként	(egész évben)	60 K-val	=	120 K
1	«	«	«	«	55	« = 55 «
3	«	«	«	«	50	« = 150 «
3	«	«	«	«	45	« = 135 «
8	«	«	«	«	40	« = 320 «
4	«	«	«	«	35	« = 140 «
24	«	«	«	«	30	« = 720 «
6	«	«	«	«	25	« = 150 «
3	«	«	«	«	20	« = 60 «
15	«	«	«	«	15	« = 225 «
3	«	«	«	«	10	« = 30 «

Egész évben tehát 70 tanulót összesen ... .. 2095 K-val

Azonkívül:

1	tanulónak	betegségély	... ..	=	20— K
1	«	felvételi díja à 17 K	... ..	=	17— «
9	«	tandíj 9 esetben à 18 K	... ..	=	162— «
5	«	ruhasegély, összesen	... ..	=	130— «
3	«	vizsgadíj	... ..	=	76·70 «
Ministránsoknak					... .. = 175— «
Összesen					<u>580·70 K</u>

Tehát az egész évi segélyezés ... .. 2675·70 K

A «Segítő-Egyesület» vagyona 1914. május 30-án:

a)	Szitányi Elemér emlékalapítványa, 4 ^o / _o -os	vinkulált magyar koronajáradék	... ..	500—
b)	P. H. E. T. 4 ^o / _o -kal kamatozó vinkulált	kötvényekben K	... ..	30000—
c)	4 ^o / _o -os vinkulált koronajáradékban	... ..	25000—	
Összesen K... <u>55500—</u>				

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület a folyó tanévben is 200 K-val, az Egyesült Fővárosi Takarékpénztár 50 K-val és a Magyar Országos Központi Takarékpénztár 100 K-val járultak az alaptőke gyarapításához.

III.

AZ 1913/1914. ISKOLAÉVBEN VÉGZETT ANYAG.

I. A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A/ NÉMET KÁROLY, B/ MAGAS MIHÁLY.

Hittan. Római katolikus nagyobb katekizmus. Az 1900. évi Püspöki Utasítás és tanterv szerint. — Heti 2 óra.

Baksay József, Magas Mihály.

Magyar nyelv. A nyelvtanból: Az egyszerű mondat és részei. Mondattani alapon az alaktan; a hangtan elemei; helyesírás. Elbeszélő prózai és költői olvasmányok, főleg a hún-magyar és a görög történeti monda köréből, az Árpád-házi királyok korából és a magyar népeletből. Válogatott költemények betanulása T. k. dr. BARTHA J.: Magyar nyelvtan, dr. PRÓNAI ANTAL: *Magyar olvasókönyv, I. r.* — Heti 5 óra.

Német Károly, dr. Bartha György.

Latin nyelv. A «Liber Sexti» olvasmányai alapján a névszók és az igék ragozása, a rendhagyó alakok mellőzésével. Az olvasmányokban előforduló szókinés elsajátítása. T. k. FODOR-SZÉKELY: *Liber Sexti. I. r.* — Heti 6 óra.

Német Károly, Magas Mihály.

Földrajz. Földrajzi alapismeretek. A magyar szent korona országainak leírása, a felület, hegy- és vízrajz, talajviszonyok, éghajlat, a földművelés, állattenyésztés, a népességi viszonyok, a lakosság foglalkozásának s a fontosabb művelődési, ipari és kereskedelmi központoknak ismertetésével. T. k. KÖRÖSI ALBIN: *Földrajz, I. r. 9. kiadás.* — Heti 3 óra.

Floderer Imre, dr. Pozsgay Rezső.

Természetrajz. Bevezetés a természeti tárgyak szemlélésébe

és az egyszerű szemlélet útján levezethető törvényszerűségek fölismerésébe. A négy évszak, kivált a növényeken mutatkozó jelenségekben feltüntetve. A háziállatok és rokonaik. A ház közelében, az erdön, mezőn és vizek körül tartózkodó emlős állatok. A házi szárnyasok és rokonaik. T. k. KÖRÖSI ALBIN: *Természetrajz a középiskolák I. osztálya számára.* — Heti 2 óra.

Floderer Imre.

Számтан. A tizes számrendszer fölépítése a közéletben használt mértékegységekkel kapcsolatban. A négy alapművelet végrehajtása és törvényei az egész számok körében. Az osztó és többszörös fogalmának s tulajdonságainak ismertetése. A törtszám fogalma s tulajdonságai Az alapműveletek kiterjesztése először közönséges, majd tizedes törtekre. T. k. dr. SUTÁK J.: *Számтан.* — Heti 4 óra.

Hatvani Ede, dr. Vörös Cyrill.

Rajzoló mértan. Sik alaktan. A síkmértani idomok megismertetése és rajzolása körzővel, vonalzóval. Kerület- és területszámítás. Síkmértani alakok diszitményekké alakítva, táblarajz után körvonalakban tussal kihúzva és festve. T. k. HUSZKA JÓZSEF: *Rajzoló geometria I. r.* — Heti 3 óra.

Huszka József, Haller György.

Szépírás. Magyar folyóírás. — Heti 1 óra.

Haller György.

Testgyakorlás. Rendgyakorlatok: Arc, oldalsorképzés, fordulatok, szakaszalakítás, járás, kanyarodás, párok és kettőspárok képzése helyből, a sorbontás legegyszerűbb nemei. *Szabadgyakorlatok:* alap, támadó, védő, lebegő, guggoló, lépő s keresztállások. Kar-, láblendítések, lökések, törzshajlítások, forgatások, szökdelések, fekvő támaszgyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Egyszerű négyütemes gyakorlatok pusztá kézzel; a sorok ellentétben is végzik a gyakorlatokat *Szertornázás:* I. fokú gyakorlatok rudon, kötélén, magas, alacsony nyújtón, alacsony korláton, gyűrűhintán, rézsutos és vízszintes létrán; magas-távolugrás, szekrényugrás, lengőkötélén. Palánkon és rácson svédgyakorlatok. Kitartó futás három percig. Játékok: Künn a farkas, benn a bárány. Macska, egér. Fehér, fekete. Tol-

vajüző. Körfutó. Hivogató. Kotló. Kánya. Duplex. Kakasviadal. —
Heti 2 óra.

Hámos Nándor.

II. A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A) VAJNÓCZKY ISTVÁN, B) Dr. POZSGAY REZSŐ.

Hittan. Az 1900. évi Püspöki Utasítások és tanterv szerint. T. k. Kis Katekizmus és TITZ A.: *Ó-szövetségi bibliai történetek.* — Heti 2 óra.

Dr. Friedreich Endre, dr. Bartha György.

Magyar nyelv. A határozók részletesen. Az összetett mondatok, a mellérendelt és alárendelt mondatok viszonyai. A többszörösen összetett mondatok. A körmondat. Szóképzés, szócsoportok. T. k. BARTHA: *Iskolai magyar nyelvtan II. r.* és PRONAI: *Magyar olvasókönyv II. r.* — Heti 5 óra.

Baksay József, dr. Kornis Gyula.

Latin nyelv. A «Liber Sexti» olvasmányai alapján a cselekvő, szenvedő és körülírt igehajlítás. Az igék a verbo-i. A rendhagyó, hiányos és személytelen igék. Szócsoportok alkotása. A szövegből részletek és közmondások memorizálása. T. k. FODOR-SZÉKELY: *Liber Sexti.* (Második év.) — Heti 6 óra.

Baksay József, dr. Pozsgay Rezső.

Földrajz. Európa általános összefoglaló leírása. — Európa országai és népei (Magyarország kivételével) részletesen; Ázsia és Afrika általános ismertetése a nevezetesebb országok és európai gyarmatok kiemelésével. T. k. KÖRÖSI ALBIN: *Földrajz II. r.* — Heti 3 óra.

Kőrösi Albin.

Természetradj. Néhány ősszel és tavasszal viritó, vadon termő, vagy természeti növény, gyümölcs és erdei fa, bokor. Fő-, tengeri, foghijas- és erszényes emlősök. Egyes jellemző éneklő-, kúszó-, ragadozó-, gázló-, úszó- és futómadarak. A hullók, kételtűek, halak, puha testűek, izeltlábúak és férgek főbb rendjeinek közönségesebb alakjai. T. k. KÖRÖSI ALBIN: *Természetradj a középiskolák II. osztálya számára.* — Heti 2 óra.

Kőrösi Albin, Floderer Imre.

Számtan. Rövidített számolási műveletek. Különnemű megnyiségek viszonya egymáshoz. Az egyszerű következtetés különféle módjai s ezek alkalmazása az egyszerű hármasszabály és százalékszámolás föladataira. Viszonyok és arányok fogalma s tulajdonságai; alkalmazásuk föladatak megoldására. Tankönyv: dr. SUTÁK J.: *Számtan.* — Heti 4 óra.

Vajnóczky István, Hatvani Ede.

Rajzoló mértan. Téralaktan. Egyenes és síklap a térben. Az egyenes hasáb, gúla, henger, kup és a gömb leírása, síkmetzése, szimmetriája és hálózata. Ugyanezen testek felszín- és köbtartalomszámítása. A testek rajzolása parallel projekcióban és látszat szerint. Testkombinációk. T. k. HUSZKA JÓZSEF: *Rajzoló geometria.* — Heti 3 óra.

Huszka József, Haller György.

Szépírás. Német folyóírás. — Heti 1 óra.

Haller György.

Testgyakorlás. Mint az I. A. és B. osztályban. — Heti 2 óra.

Hámos Nándor.

III. A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A/ Dr. MISKOLCZY ISTVÁN. B/ Dr. SÍK SÁNDOR.

Hittan. A katekizmus második szakaszának és az első osztályban előirt imádságoknak átisméltlése után az újszövetségi bibliai történet az 1900. évi Püspöki Utasítások és tanterv szerint T. k. TITZ A. dr.: *Bibliai történetek. II. Kis Katekizmus.*

Hatvani Ede, Schüssler Albert.

Magyar nyelv. Rendszeres magyar nyelvtan. Prózai és költői olvasmányok. Szavalás. T. k. BARTHA JÓZSEF: *Rendszeres magyar nyelvtan* és PRÓNAI: *Magyar olvasókönyv, III. r.* — Heti 4 óra.

Német Károly, dr. Sik Sándor.

Német nyelv. Alaktan. A névelő. A főnév és melléknév ragozása. Fokozás. A névmás. A számnév. Az igék gyenge és erős ragozása. A praepositíók. A mondatrészek; a fő- és mellék-

mondatoknak gyakorlati megkülönböztetése; szórend. Szótanulás és beszédgyakorlatok. Olvasmányok: Mesék, népmesék és mondák, könnyebb elbeszélések; néhány költemény könyv nélkül is. — T. k. ALBRECHT JÁNOS: *Német nyelvtan és Német olvasókönyv. I. r.* — Heti 4 óra.

Magas Mihály, Schüssler Albert.

Latin nyelv. Alaktani ismélések után az egyszerű mondat, különösen a határozók. — *Olvasmány:* Liviusból és Corn. Nepos életrajzaiból részletek; mesék Phaedrusból. — Szótanulás az olvasmány kapcsán etimológikus csoportokban; az olvasmányból frázisok gyűjtése és tanulása. T. k. FODOR-SZÉKELY: *Liber Sexti II.* Heti 6 óra.

Dr. Miskolczy István, dr. Sik Sándor.

Történelem. A magyar nemzet története eredetétől a mohácsi vészig. T. k. JÁSZAI REZSŐ: *A magyar nemzet története. I. rész. 2. kiadás.* — Heti 3 óra.

Dr. Miskolczy István.

Földrajz. a) Amerika és Oceánia leírása. b) A matematikai és fizikai földrajz alapismeretei. T. k. *Földrajz, III. r.* KÖRÖSI ALBIN-tól. *A fizikai és a matematikai földrajz elemei.* dr. VÖRÖS CYRILL-től. 2. kiadás. — Heti 2 óra.

Halvani Ede, dr. Vörös Cyrill.

Számtan. Összetett következtetések. Egyszerű és kamatos kamatszámolás; alkalmazásuk az értékpapírok eladására és vásárlására és a diszkont-számításra. Arányos osztás. A középértékszámítás különböző fajtái: a keverék egységének kiszámítása a középpercent-, középidő-számolás és a vegyítés-számolás. Arany és ezüst tárgyak értékének meghatározása. A magyar valuta-törvény s a nevezetesebb külföldi pénzlábak. — T. k. dr. SUTÁK J., *Számtan.* — Heti 3 óra.

Vajnóczky István.

Rajzoló geometria. Konstruktív planimetria. Az egyenes, háromszögek, négyszögek, sokszögek konstrukciója; idomok hasonlósága. A körre vonatkozó legegyszerűbb konstrukciók. Az előadott tananyag szerkesztése körzővel és vonalzóval. Heti egy órán síkétkitények (levelek, virágok) rajzolása és testesopor-

tok term. után. — T. k. HUSZKA J.: *Rajzoló geometria, III., IV. r.* — Heti 2 óra.

Huszka József, Haller György.

Testgyakorlás. Rendgyakorlatok: az I., II. osztály tananyagának átismétlése, kettőspárokra fejlődés és szakaszra szakadozás. A menetelés gyakorlása énekkel. Sorakozás, fejlődés, kanyarodás, ellenvonulás, köralakítás, a sortest képzés, oszlop felállítás. *Szabadgyakorlatok:* támadó és lebegő, védő állások, térdelés, fekvőtámasz. Karvágások, körzések, törzslendítések, láblendítések és körzések, ütések és lökések különböző állás-cserékkel. Birkózási szabadgyakorlatok, húzás, tolás. Társasgyakorlatok kettesével és hármasával fabotokkal is. Légzőgyakorlatok. *Szertornázás:* I. fokú gyakorlatok, mint az I. és II. osztályban. *Játékok:* Szökdelő kör. Üsd a harmadikat. Huszáros. Tolvajüző. Dominó. Bak. Kakasviadal. Nemzet. Körróta. Fűleslabda. Kötélhuzás. — Heti óraszám 2.

Hámos Nándor.

IV. A) és B) osztály.

Osztályfőnökök: A/ Dr. VINCZE JÓZSEF, B/ Dr. VÖRÖS CYRILL.

Hittan. A római katolikus egyház szertartásai az 1900. évi Püspöki Tanítási Terv és Utasítások szerint. — T. k. dr. DEMKOVITS ÁGOSTON: *Katolikus szertartástan.* — Heti 2 óra.

Mátrai János, dr. Vincze József.

Magyar nyelv. A nyelv a stílus szempontjából. Leírások, elbeszélések, jellemrajzok olvasása jelesebb íróinktól: a magyar élet képei, az erények példái a mindennapi életből és a történelemből. Szólásmódok, magyaros kifejezések gyűjtése; a világos szabatos, magyaros stílusnak az olvasmányokon való bemutatása. A költői stílus a Toldi alapján. Az összes olvasmányok, de különösen Arany Toldi-ja a szükséges magyarázatokkal. Szemelvények a Toldiból könyv nélkül is. A verstan gyakorlati módszerrel. Függelékül a polgári ügyiratok. — T. k. BARTHA JÓZSEF és PRÓNAI ANTAL: *Stilisztika, 3. kiadás.* LEHR: *Arany Toldija.* — Heti 4 óra.

Dr. Vincze József, Mátrai János.

Német nyelv. Az alaktan ismétlése és kiegészítése. Gyenge

és erős igék hajlítása. Segédigék. Visszaható és személytelen igék. Szenvedő igeragozás. Rendhagyó igék. A legfontosabb prae-positioniók. A szórend elemei. Olvasmányok: Mesék, elbeszélések a monda és a történelem köréből, néhány költemény könyv nélkül is. Fordítás magyarból németre és beszédgyakorlatok az olvasmány alapján és az iskolai élet köréből. T. k. ALBRECHT: *Német nyelvtan*. U. a. *Német olvasókönyv, II. r.* — Heti 3 óra.

Schüssler Albert, Magas Mihály.

Latin nyelv. Az összetett mondat. Mellékmondatok beolvasztása. Az oratio obliqua. Olvasmányok: J. Caesarból és Ovidius Metamorphoséséből válogatott részletek. A római metrika és prosodia idevágó szabályainak elsajátítása. FODOR-SZÉKELY: *Liber Sexti II. r.* — Heti 6 óra.

Dr. Vincze József, Mátrai János.

Történelem. A magyar nemzet története 1526-tól 1867-ig. Magyarország és Ausztria politikai földrajza. — T. k. dr. JÁSZAI REZSŐ: *Magyarország történelme, II. r.* — Heti 3 óra.

Dr. Pozsgay Rezső, Bartos József.

Természetrajz. Növénytan. A virágos növények tagjai. Az organizmusokban előforduló fontosabb elemek és vegyületek: A sejt- és szövettan. A növények élettanából néhány jelenség. A virágtalan növények főbb csoportjai. A virágos növények, természetes rendszer alapján; különös tekintettel a hazai nevezetesebb fajokra. — T. k. dr. ORMÁNDY MIKLÓS: *Növénytan*. — Heti 3 óra.

Floderer Imre.

Mennyiségtan. Bevezetés az algebrába. Összeadás, sokszorozás és hatványozás egész számokkal, kiterjeszkedve a többtagúak négyzetének és köbének képzésére. Kivonás és osztás egész számokkal. A tört fogalma. Algebrai műveletek törtszámokkal. A racionális számok értelmezése. Elsőfokú egyenletek egy ismeretlennel. T. k. dr. SUTÁK: *Algebra*. — Heti 3 óra.

Hatvani Ede, dr. Vörös Cyrill.

Rajzoló mértan. A kupszeletgörbék: körvonal, ellipsis, hyperbola, parabola szerkesztése, sajátságai és érintővonalai. Heti egy órán szabadkézi rajz. Szimmetriás és szabad síkformák, tér-

kitöltő tervezés és egyszerű mértani térformák rajza. — T. k. HUSZKA J.: *Rajzoló geometria, IV. r.* — Heti 2 óra.

Huszka József, Haller György.

Testgyakorlás. Mint a III. A) B) osztályban. Heti óraszám : 2.
Hámos Nándor.

V. osztály.

Osztályfőnök : DR. FRIEDREICH ENDRE.

Hittan. Az 1900. évi Püspöki Tanításterv és Utasítások szerint. — T. k. dr. SCHÜTZ ANTAL: *Katholikus hittan.* — Heti 2 óra.

Dr. Schütz Antal.

Magyar nyelv. A szerkesztésről általában. Az anyaggyűjtés: az írásmű tárgya, alapeszméje; a bizonyítás. A szerkesztés: vázlat, az írásmű tagozódása. Az előadás nemei, a műformák, az írásmű előadásának módjai. A prózai műfajok: a leírás, a történeti elbeszélés, a szónoklat, az értekezés. A kiindulás az olvasmányokból történt. A tankönyvünkben levő prózai olvasmányok tárgyalása. Ezekon kívül a kötelező házi olvasmányok. — T. k. BARTHA JÓZSEF és PRÓNAI ANTAL: *Retorika.* — Heti 3 óra.

Német Károly.

Német nyelv. Alak- és mondattani ismétlések. Szóképzés. Az egyszerű mondat és részei. A szórend. Olvasmány: Könnyebb elbeszélések, oktató, történelmi olvasmányok és költemények; ez utóbbiak közül több könyvnélkül is. Beszédgyakorlatok az olvasmányok alapján. — T. k. ALBRECHT: *Német olvasókönyv a gimnázium V. osztálya számára.* — ALBRECHT J.: *Német nyelvtan.* — Heti 3 óra.

Schüssler Albert.

Latin nyelv. Cicero beszédei közül: De imperio Gn. Pomp. és Pro Archia poeta. Ovidiusból: Fasti, Róma alapítása, Remus halála, Gabii elfoglalása, Újév napja, Janus, Terminalia. Az írók életrajza, műveik és jellemzésük. A történelmi háttér ismertetése és megfelelő régiség-tani magyarázatok: Nyelvtani és mondattani ismétlések. Tankönyvek: ZSÁMBOKI GYULA: *M. Tullii Ciceronis de imperio Cnaei Pompei oratio ad Quirites.* — Dr. KAPOSY

LUCIÁN: *M. Tullii Ciceronis pro A. Licinio Archia Poeta oratio ad iudices.* — CSENGERI JÁNOS: *Szemelvények Ovidiusból.* — HITTRICH ÖDÖN: *Római régiségek.* — Heti 6 óra.

Dr. Friedreich Endre.

Görög nyelv. Az attikai szójárás alaktana az első négy osztályba tartozó igék sajátosságaiig a gyakorlókönyvnek megfelelő olvasmányaival. — Tankönyv: MAYWALD: *Görög nyelvtan és Görög gyakorló- és olvasókönyv, I. r.* — Heti 5 óra.

Dr. Friedreich Endre.

Magyar és görög irodalmi szemelvények. Homeros Iliasának és Odysseiájának szebb részletei és szerkezetileg nevezetesebb részei Csengeri és Gyomlay fordítása után iskolai földolgozásban a megfelelő régiségtani magyarázatokkal. — Herodotos könyveinek szemelvényei. — Magyar költői olvasmányok Tinódi Sebestyéntől, Gyöngyösi Istvántól és Arany Jánostól. — Történelmi olvasmányok Bethlen Gábor, Szalárdi János, gróf Bethlen Miklós, Cserei Mihály és báró Apor Pétertől. — T. k. FRIML-PRÓNAI L.: *Görögpótló irodalmi olvasmányok, I. r.* — Heti 3 óra.

Dr. Bartha György.

Történelem. Ó-kori földrajz és történelem a legrégibb időtől a nyugat-római birodalom megdőléséig. Keleti népek. Görög történelem Kr. e. 146-ig. A rómaiak története a város alapításától 476-ig: kiváló tekintettel a műveltség, az állami és társadalmi intézmények fejlődésére. — T. k. SZÖLGYÉMY JÁNOS: *Egyetemes világtörténet, I. r. Ó-kor.* 3. kiad. — Heti 3 óra.

Dr. Miskolczy István.

Természetrész. Állattan. Az állati test és élet; az állatok szervei és működéseik. A hét állatkör jellemzése és részletes leírása. — T. k. dr. ORMÁNDY MIKLÓS: *Állattan.* — Heti 3 óra.

Floderer Imre.

Mennyiségtan. Linearis egyenletrendszerek. Alapműveletek gyökökkel. Négyzetgyök- s köbgyökvonás. Másodfokú egyenletek. — T. k. SUTÁK JÓZSEF: *Algebra, I. r.* A planimetria főbb tételei a körmérés kivételével. — T. k. LÓKY B.: *Mértan.* — Heti 3 óra.

Hatvani Ede.

Görögpótló rajz. Ó-kori díszítmények rajzolása és festése, kapcsolatosan az egiptomi, asszír, perzsa, indiai, kínai, japáni, szasszanida, magyar, mohammedán stílusok emlékeinek és ornamentumainak ismertetésével, eredet, fejlődés, elterjedés, alak és szín tekintetében. Síkformák-, gipsz- és faminták után való rajzolás és festés. Segédkönyv: BOROS RUDOLF, *Stílusme.* — Heti 2 óra.

Huszka József.

Testgyakorlás. Rendgyakorlatok. A szakaszok felállítása. Huzódás, párok, kettős párok alakítása, mozdulatai, alakváltozásai, fejlődés párokból és kettős párokból, a menetelés szabatos gyakorlása. Az alsó négy osztály rendgyakorlatainak ismétlése, mint a szabadgyakorlatok vezetésére alkalmas felállítások. *Szabadgyakorlatok.* Ellenkező mozdulatokkal, négyütemes összetett szabadgyakorlatok kézi szerekkel (súlyzó, fabot, vasbot, farúd). A sorok ellentétesen is végzik a gyakorlatokat. Birkózási szabadgyakorlatok kettésével, hármásával, társas gyakorlatok. *Légzőgyakorlatok. Sziertornázás* az összes szereken. A sziertornázás csapatokban történik. Palánkon és rácson svéd gyakorlatok. Kitaró futás 5 percig. Játékok: Körróta. Hajlító labda. Szökdelőkör. Rugólabda. Füleslabdázás. Kötélhuzás helyből, nekifutással. Heti óra: 2.

Hámos Nándor.

VI. osztály.

Osztályfőnök: DR. BARTHA GYÖRGY.

Hittan. Erkölcsstan az 1900. évi Püspöki Tanításterv és Utasítások szerint. — T. k. dr. SCHÜTZ ANTAL. *Katholikus erkölcsstan.* — Heti 2 óra.

Dr. Schütz Antal.

Magyar nyelv. Poetika. Bevezetésül a költészetről általában. Az epikai, lírai és drámai költészet műfajainak elmélete mindig olvasmányok alapján. A nagyobb költői művek közül a Szigeti veszedelemnek, Zalán futásának, Buda halálának, Toldi szerelmének, Sophokles Antigonéjának, Shakespeare Coriolanusának, Kisfaludy K. A kérők, Molière A tudós nők c. darabjának iskolai olvasása és magyarázata. Kiegészítésül a *szépről* és a *szép* kifejezéséről. — T. k. BARTHA JÓZSEF-PRÓNAI ANTAL: *Poetika.* — PRÓNAI LAJOS: *Drámai olvasmányok.* — Heti 3 óra.

Dr. Bartha György.

Német nyelv. Válogatott prózai olvasmányok az olvasókönyvből, valamint Goethe és Schiller, jelesebb balladáinak fordítása és elemzése. Tárgyi magyarázatok. Az alaktan teljes átismétlése. Beszédgyakorlatok az olvasmányok alapján. — T. k. ALBRECHT JÁNOS: *Német olvasókönyv.* — Heti 3 óra.

Magas Mihály.

Latin nyelv. T. Liv. Ab urbe condita libri. II. cap. 33—41., XXI. c. 1—5., 18—19., 32—38., I. XXII. 1—18., 23—28., 43—51. és Vergilius Maro Aeneiséből az I., II. és IV. ének. Alak- és mondattani ismétlések: az írók életrajza, műveik és jellemzésük; megfelelő régiségtani magyarázatok. — T. k. KALMÁR ELEK: *Szemelvények T. Livius Római történetéből.* — WIRTH GY.: *Szemelvények P. Vergilius M. Aeneiséből.* — HITTRICH: *Római régiségtan.* — Heti 5 óra.

Dr. Bartha György.

Görög nyelv. A múlt évi anyag ismétlése után a μ -végű és ú. n. rendhagyó igék. Olvasmányok: Xenophon Anabasisából és a Memorabiliákból válogatott fejezetek. Szemelvények a görög lírikusokból és Máté Evengeliumából. — T. k. MAYWALD: *Görög nyelvtan; Gyakorló és olvasókönyv, II. r. ugyanattól.* — Heti 5 óra.

Dr. Sik Sándor.

Magyar és görög irodalomtörténeti szemelvények. Szemelvények a görög lírai költészetből. I. Az elegia. II. Az epigramma. III. A iambos. IV. Az aiol-dalköltészet. V. A dór karénekköltészet. Szemelvények a klasszikus versmértékű magyar lírai költészetből. I. Az úttörők munkássága. II. Az ó-klasszikai irány virágzása. III. Az ó-klasszikai versforma Berzsenyi után. Sophoklestől: *Oidipos király, Oidipos Kolonosban, Elektra.* A görög régiségtanból az Athene és a magánéletre vonatkozó részletek. Az irodalomtörténetből a dráma fejlődése s vele kapcsolatosan a görög színház. — T. k. CSIKY: *Elektra.* BADICS F.: *Magyar irodalmi olvasókönyv, II. kötet, 5. kiadás.* WAGNER-HORVÁTH: *Görög régiségek.* — Heti 3 óra.

Dr. Kornis Gyula.

Történelem. Középkor a nyugat-római császárság bukásától Amerika fölfedezéséig. Új-kor a renaissance és a fölfedezések korszakától a westphaleni békéig bezárólag. Kiváló tekintettel a

magyar nemzet történetére s a földrajzra. — T. k. SZÖLGYÉMY JÁNOS: *Egyetemes történet, II. kötet, 3. kiadás.* — Heti 3 óra.

Dr. Pozsgay Rezső.

Természetrájk. Ásványtan és kémia. Kémiai és ásványtani alapfogalmak. Néhány ásvány a halmazállapot és az alaki tulajdonságok szemléltetésére. A fémek átalakulása a levegőn. A szén és vegyületei. A kősó és összetétele. A réz és vegyületei. A sók, savak, aljak. A kőszén és a belőle nyerhető termékek. A szénhidrogének. A szénhidrátok. A protein-anyagok. A szerves alkaloidok. A mesterséges festőanyagok. Az ásványok rendszere. A legfontosabb geológiai tényezők. A Föld történetének rövid vázlatja. — T. k. dr. ORMÁNDY MIKLÓS. *Ásványtan és kémia.* — Heti 3 óra.

Kőrösi Albin.

Mennyiségtan. A hatvány fogalmának általánosítása. Számrendszerek. Logaritmus. Véges számtani s mértani haladvány. — Körmérés. Goniometria s trigonometria alkalmazásokkal. — T. k. dr. SUTÁK J.: *Algebra.* Dr. LÓKY B.: *Geometria.* — Heti 4 óra.

Vajnóczky István.

Görögpótló rajz. Gipsz- és faminták után való rajzolás és festés; forgásfelületek rajza és festése. Szóbeli magyarázatok az ó-keresztény-, a bizanci-, román- és csúcsíves stílusokról. Segédkönyv: BOROS RUDOLF, *Stilisme.* — Heti 2 óra.

Haller György.

Testgyakorlás. Mint az V. osztályban. — Heti 2 óra.

Hámos Nándor.

VII. osztály.

Osztályfőnök: Dr. KORNIS GYULA.

Hittan. Egyháztörténelem az 1900. évi püspöki Tanításterv és Utasítások szerint. — T. k. dr. SCHÜTZ ANTAL, *Katholikus egyháztörténelem.* — Heti 2 óra.

Dr. Schütz Antal.

Magyar irodalom. A magyar nemzeti irodalom fejlődésének ismertetése 1820-ig, a korszakok művelődéstörténeti jellem-

zése; bővebben a legendák, Balassi, Pázmány, Zrínyi, a kuruc-költészet, Mikes, Csokonai, Kölcsey, Berzsenyi, Kisfaludy Sándor és Katona. A tárgyalt korokra és írókra vonatkozó tanulmányok. Néhány fejezet a világirodalomból. Havonkint házi vagy iskolai dolgozat. — T. k. dr. PRÓNAI ANTAL: *A magyar irodalom története olvasókönyppel*. SZINNYEI: *A magyar nyelv*. — Heti 3 óra.

Dr. Sik Sándor.

Német nyelv. Schiller: Wilhelm Tell, I., III., IV. felv. Olvasás közben széptani fejtegetések, nyelvi és tárgyi magyarázatok, beszédgyakorlatok. Képek a német irodalomtörténetből a) Az első virágzás kora. b) A második virágzás kora: Klopstock, Wieland, Lessing. Olvasmányok: Das Nibelungenlied, Parzival, Laokoon XIV., XVI. Aus der Hamburgischen Dramaturgie, Parabel von den drei Ringen. SCHILLER: *Wilhelm Tell*, magyarázta: HEINRICH GUSZTÁV. ALBRECHT JÁNOS: *Német olvasókönyv*. III. r. — Heti 3 óra.

Schüssler Albert.

Latin nyelv. Cicero beszédeiből: Oratio I. in L. Sergium Catilinam. — Sallustii Liber de bello Iugurthino 4.—100. fejezetig; Vergilius Aeneisének VI. és VIII. éneke szemelvényekben. — Nyelvi, tárgyi és esztétikai magyarázatok. Az illető íróknak életrajza. A római régiségekre vonatkozó ismeretek kiegészítése. — T. k. M. T. *Ciceronis in L. Sergium Catilinam orationes*; magyarázta KÖPESDY S. — *C. Sall. Crispi opera ed.* CSERÉP. — *Verg. Aeneis ed.* WIRTH GYULA. HITTRICH ÖDÖN: *Római régiségek*. — Heti 5 óra.

Dr. Kornis Gyula.

Görög nyelv. Szemelvények. Homeros Iliasának I., III., VI., IX., XVI., XXII., XXIV. énekéből 237—368; 369—529. — Herodotusból válogatott részletek. Nyelvi és tárgyi magyarázatok, esztétikai fejtegetések. — T. k. *Homeros Iliasa bő szemelvényekben, kiadta* CSENGERI. — *Szemelvények Herodotusból*; magyarázta: Dr. VIETORISZ. — Heti 5 óra.

Dr. Friedreich Endre.

Magyar és görög irodalomtörténeti szemelvények. Thukydidesből bő szemelvények. Tárgyi magyarázatok (a kor története, különösen Athén állapota; állami és magánrégiségek). Demosthe-

nes beszédei. A magyar történetirókból és szónokokból az előirt olvasmányok. A történetírásra és szónoklatra vonatkozó tárgyi magyarázatok. — T. k. SZILASI M.: *Szemelvények Thukydidesből.* dr. FÖLDI J.: *Demosthenes válogatott beszédei.* BADICS F.: *Magyar irodalmi olvasókönyv.* WAGNER-HORVÁTH: *Görög régiségek.* — Heti 3 óra.

Dr. Vincze József.

Történelem. Az új-kor története a XVII. század második felétől napjainkig, kapcsolatban a magyar nemzet történetével. Európa, Ázsia és Amerika nagyobb államainak politikai földrajza. — T. k. SZÖLGYÉMY JÁNOS: *Egyetemes történet. III. kötet, 2. kiadás.* — Heti 3 óra.

Dr. Miskolcзы István.

Természettan. Bevezető természettani fogalmak. Mechanika. Hangtan. Fénytan. — T. k. dr. VÖRÖS CYRILL: *Kísérleti természettan.* — Heti 4 óra.

Vajnóczky István.

Mennyiségtan. A másodfokú egyenletek teljes elmélete. A geometriai haladványok és azok alkalmazása. A térmértan alaptételei; a testmértan nevezetesebb tételei; felület- és köbtartalomszámítás. — T. k. dr. SUTÁK J.: *Algebra* és dr. LÓKY BÉLA *Geometria.* — Heti 3 óra.

Dr. Vörös Cyrill.

Görögpótló rajz. Domború gipszékítmények- és testcsoportok; csendélet-, motívumok-, madarak-, állatok-, halak- stb. rajzolás árnyékolva és szinezve, vízfestékekkel. A renaissance-, a barokk- és rococo stílus ismertetése a képzőművészetekben. Segédkönyv: BOROS, *Stilisme.* — Heti 2 óra.

Haller Györggy.

Testgyakorlás. — *Rendgyakorlatok.* Mint az V. osztályban. Távolság fekvő pont irányában való menetelés az irány pontos megtartásával. *Szabadgyakorlatok:* összetett négyütemes és egyszerű nyolcütetes szabadgyakorlatok kéziszerekkel, fordulatokkal. A sorok ellentétesen is végzik a gyakorlatokat. Birkózás meghatározott és szabadon választott fogásokkal. Társas gyakorlatok fabotokkal. *Szergyakorlatok:* I., II., III. fokú gyakorlatok az összes szereken. Súlyemelés, súlydobás, diszkoszdobás, gerelyvetés.

A szertornázás csapatokban folyt. A palánkon és a rácson svédgyakorlatok. Kitartó futás 8 percig. *Játékok*: Hajító labda. Nemzet. Körróta. Labdahajtsza. Rúgólabda. Kötélhúzás helyből, nekiszaladással és ülőhelyzetben. — Heti 2 óra.

Hámos Nándor.

Egészségtan. Bevezetés az egészségtanba. A táplálkozás, lakás. — T. k. FODOR-GERLÓCZY: *Egészségtan*. — Heti 1 óra.

Dr. Pákozdy Károly.

VIII. osztály.

Osztályfőnökök: MÁTRAI JÁNOS.

Hittan. Hitvédelem az 1900. Püspöki Tanításterv és Utasítások szerint. — T. k. dr. SCHÜTZ ANTAL: *Keresztény katolikus hitvédelem*. — Heti 2 óra.

Dr. Schütz Antal.

Magyar irodalom. A magyar nemzeti irodalom fejlődésének ismertetése 1820-tól napjainkig. Széchenyi, Kisfaludy Károly, Vörösmarty, Eötvös, Kemény, Tompa, Petőfi, Arany, Madách részletes méltatása iskolai olvasmányok alapján és a kötelező olvasmányok jegyzékének folytonos fölhasználásával. Havonként házi vagy iskolai dolgozat. — T. k. dr. PRÓNAI ANTAL: *A magyar nemzeti irodalom története*, olvasókönyvvel. II. rész. — Heti 3 óra.

Dr. Vincze József.

Német nyelv. Goethe: Hermann und Dorothea, szemelvényekben. Fordítás, elemzés, szerkezeti és széptani fejtegetések, nyelvtani és tárgyi magyarázatok. Képek a német irodalomtörténetből: a) A második virágzás kora. b) A XIX. század. Szemelvények Goethe, Schiller, Uhland, Heine, Lenau költeményeiből. — T. k. GOETHE *Hermann und Dorothea*, magyarázta: WEBER RUDOLF — ALBRECHT JÁNOS: *Német olvasókönyv*, III. r. — Heti 3 óra.

Schüssler Albert.

Latin nyelv. Hor. Carm. I. 1., 2., 3., 4., 11., 14., 20., 24.; II. 3., 7., 10., 16.; III. 1., 2., 29., 30.; IV. 3., 7., Carm. Saec. Epod. 1., 2., 13. Sat. I., 9.; II. 6. Epist. I. 2., 4; II. Ars poetica, szemelvényesen. Tac. Annal. I. 1—15.; 24—28., 72—73.; II. 12—15.; XIII. 15—16.;

XIV. 3—10.; XV. 33—35. Nyelvtani, tárgyi, esztétikai magyarázatok. — T. k. WIRTH: *Szemelv. Horatius műveiből.* SCHMIDT: *Szemelv. Tacitus Annaleséből.* CSERÉP: *Római régiségek.* — Heti 4 óra.

Mátrai János.

Görög nyelv. Hom. Odysseia I., VI. és XIV. énekéből. Több énekből rövidebb szemelvény. Platon Socr. Apológiája. Nyelvi és tárgyi magyarázatok; esztétikai fejtegetések. — K. k. CSENGERI: *Homeros Odysseája bő szemelvényekben.* SIMON: *Szemelvények Platonból.* — Heti 4 óra.

Baksay József.

Görög-pótló irodalmi olvasmányok. Platon: Sokrates védelme, Kriton, Állam. A görög irodalom története. A görög művészet remekeinek ismertetése. — K. k. FÖLDI J.: — *Platon.* KAPOSSI ENDRE: *A görög irodalom története.* ZSÁMBOKI GYULA: *A görög művészet kiválóbb alkotásainak ismertetése.* — Heti 2 óra.

Dr. Kornis Gyula.

Történelem. A magyar nemzet oknyomozó története napjainkig, kiváló tekintettel az intézmények fejlődésére s a műveltségi viszonyokra. Magyarország a jelenben. — T. k. dr. JÁSZAI REZSŐ: *Magyarország oknyomozó története, 5. kiadás.* — Heti 3 óra.

Dr. Pozsgay Rezső.

Természettan. Hőtan. Elektromosság és mágnesség. Kosmographia elemei. — T. k. dr. VÖRÖS: *Kísérleti természettan.* — Heti 4 óra.

Dr. Vörös Cyrill.

Mennyiségtan. A kapcsolástan elemei. Kéttagúak pozitív egész hatványai és a Pascal-féle háromszög. A gömbháromszögtan cosinus tétele és alkalmazása geográfiai helyek távolságának meghatározására. Az algebra és geometria összefoglaló áttekintése. — T. k. dr. SUTÁK J.: *Algebra* és dr. LÓKY B.: *Geometria.* — Heti 2 óra.

Dr. Vörös Cyrill.

Filozófiai propedeutika. A lélektan és logika elemei. A lelki élet önállósága. A lelki jelenségek főbb csoportjai: az érzetek,

a szemléletek, a képzetek, az érzelmek, az akarat tana. A szociológia néhány alapfogalma. A logikai formák. A tudományok felosztása és a főbb módszerek. — T. k. KORNIS GYULA: *A pszichológia és logika elemei.* — Heti 3 óra.

Dr. Kornis Gyula.

Görögpótló rajz. Emberi fejek rajzolása gipszmintákról árnyékolva. Ékitmények és természeti tárgyak rajzolása gipszminták után ceruzával és ecsettel. Hazai műemlékeink ismertetése történelmi egymásutánban. Segédkönyv: BOROS, *Stilisme.* — Heti 2 óra.

Huszka József.

Testgyakorlás. Mint a VII. osztályban. Heti 2 óra.

Hámos Nándor.

Egészségtan. Bevezetés az egészségtanba. A munka és foglalkozás; a test ápolása; a fertőző betegségek; az életmentés. *Védekezés az alkoholizmus ellen.* — T. k. dr. FODOR-GERLÓCZY: *Egészségtan.* — Heti 1 óra.

Dr. Pákozdy Károly

MAGYAR TÉTELEK.

V. osztály.

Egy vakációi élményem. — Az árvíz. (Leírás.) — Id. Wesselényi M. patrióta. (Jellemzés.) — A Gyulafi testvérek sorsa. (Elbeszélés.) — *a)* Kampós uram. (Rajz.) *b)* Garamvölgyi Ádám (Jellemzés.) *c)* Mi tetszett legjobban az Új földesúrban? (Kifejtés.) — Pázmány: Mint kell Isten igéjét gyümölcsösen hallgatni c. beszédének taglalása. — *a)* Ki volt Kőrösi Csoma S.? *b)* A gyermekkori ábrándok a férfiú küzdelmei közepette valósággá válhatnak. (Elbeszélés.) *c)* Melyek a szónoki meggyőzés eszközei? — A szeszes italok élvezete káros! (Beszéd.) — Az emlékek és maradványok fontossága. (Értekezés.)

VI. osztály.

Az «Árvalányhaj» című népmese esztétikai fejtegetése. — A lánchídőri oroszlánszobor (monda.) — «Szent László harcai» című legenda fejtegetése. — Csodásság a Zrínyiásban és a Zalán futásában (összehasonlító poétikai tanulmány.) — A ballada tulajdonságai Arany: «Tetemrehívás»-a alapján. — Vásárhelyi és

Tárkányi himnuszának összehasonlító fejtegetése. — Az ókori tragikum mibenléte («Antigone» nyomán.) — A poétika és a modern irodalom műfajai.

VII. osztály.

a/ Valamely olvasott mű tárgyalása a megbeszélte irodalmi szempontok (egyéniesség, milieu stb.) alapján. *b/* Kit nevezek megbízható embernek? (Iskolai.) *a/* — A Sz.-Elek-legenda emberi jelentősége. *b/* Középkori íróink, fordítóink, másolóink lelki világa. — *a/* Pázmány alakja irodalmunkban. *b/* Valamely irodalmi részletkérdés Pázmányról. *c/* A római közélet rajza Sallustius Bellum Jugurthinumában. — *a/* Zrinyi jelleme műveiben. *b/* Vallásos és nemzeti elemek a Szigeti Veszedelemben. *c/* A francia forradalom okai. (Iskolai.) — *a/* A bujdosók élete Mikes leveleiben. *b/* Wilhelm Tell cselekménye. *c/* Milyen embert szeretnék barátomnak? — *a/* Gvadányi és Gaal Nótáriusa. *b/* A piarista iskoladráma (Simai «Váratlan vendég»-ének urániai előadása alapján). *c/* Archimedes törvénye és alkalmazásai. — *a/* Csokonai pályája. *b/* A szerzetesrendek főtípusainak történeti jelentősége. *c/* Az önképzőkori munkásság. (Iskolai.) — *a/* Kölcsey írói egyénisége. *b/* Berzsenyi írói egyénisége. — *a/* Katona drámai stílusa. *b/* Miért a legmagyarabb dráma Bánk bán? *c/* A tragikum. (Iskolai.)

VIII. osztály.

Az intézet multjának egy-egy epizódja. — A költő és kora. (*a/* Kisfaludy K. fejlődő eszmevilága. *b/* Az erkölcsi elvek Kisfaludy K. kisebb költeményeiben. *c/* A magyar alakok teljesen nemzeti jellemek-e? *d/* Milyen szerep jut a népnek K. költészetében? *e/* Vigjáték típusok.) — Vörösmarty költészetének kincsei (*a/* Vörösmarty egyéniségének vonásai költeményeiből összeállítva. *b/* Hazafias eszmék eposzaiban és ódaköltészetében. *c/* Költészetének korszerűsége. *d/* Milyen erkölcsi elveket hirdet? *e/* Nőalakjainak rajza egybevetve az eddig ismert költői eljárásokkal. *f/* A népies elemek felhasználása. *g/* Hatásának titkai.) — A regényíró feladata (Jósika, Eötvös, Kemény munkái után). — Petőfi költészetének részleges méltatása, (*a/* P. epikus költészetében a népies férfi alakok jellemzése. *b/* A nő alakok rajza általában P. epikájában. *c/* P. bölcselkedése epikájában. *d/* P. humora A helység kalapácsában. *e/* P. történelmi felfogása elbeszélő költészetében. *f/* P., mint hazafi. *g/* Szerelmi költészete házasságáig. *h/* P. érzelmi világa és a népdal találkozása. *i/* P. boldogságának

leírása. *j/* P. pátosza. *k/* Petőfi és a szabadságharc. *l/* P. szatirája.) — Arany és Tompa költészetének tételes összehasonlítása (Arany életrajz adatai és kedélye költeményei alapján. *b/* Arany és Tompa borongó kedélyhangulatának egybevetése. *c/* A hazaszeretet kifejezése Aranyánál és Tompa allegorikus költészetében. *d/* Arany, Petőfi és Tompa, mint a magyar puszta költői. (Egybevetés.) *e/* Arany népies alakjai visszavezetve az előző költőkhöz. *f/* Az ősmagyar világ rajza Aranyánál és előtte. *g/* Arany és Tompa a magyar történelmet ballada költészetükben miként használták föl?) — Az ember tragédiájának színeiben az ellentétes eszmeharcok tanulságai. — A legújabb irodalom mozaikdarabja. (Szabad tétel.)

ÉRETTSÉGI IRÁSBELI TÉTELEK:

Magyarból: Ballada költészetünk és erkölcsi eszmekörének bemutatása. Eredmény: 16 jeles, 21 jó, 19 elégséges.

Latinból: Aeneas és társai Creta szigete felé hajóznak. Verg. Aen. III. 90—120. Eredmény: 19 jeles, 20 jó, 15 elégséges, 2 elégtelen.

Algebrából: 2460 K-t teszünk a takarékpénztárba. Egy év múlva kiveszünk 1323 K-t. A maradék még egy évig kamatozik s szintén 1323 K-ra növekszik. Kiszámítandó a kamatláb.

Geometriából: A léghajóról két község tornyainak 1186 m távolsága 90° alatt látszik. Az egyik torony depresszió-szöge $32^\circ 31' 24''$, a másiké $42^\circ 47' 31''$. Mily magasan van a léghajó?

Eredmény: jeles 21, jó 17, elégséges 17, elégtelen 1.

VII.

AZ IFJÚSÁG ÉRDEMSOROZATA.

I. A/ osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									
	Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítás	Rajzoló mért.	Szépíráás	Testgyakorlás	Magaviselet
Almásy Lajos ism. --- --- ---	2	3	3	2	2	3	1	1	1	1
Altenburger János --- --- ---	2	3	3	2	3	2	3	2	3	1
Balogh Béla --- --- --- ---	3	3	3	3	3	3	2	3	1	2
Baránek József ism. --- --- ---	2	3	3	2	2	3	2	2	2	1
5 Barcza Gyula --- --- --- ---	1	2	3	3	1	3	3	2	2	1
Bernát Pál izr. --- --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Bezegh István ág. h. ev. --- --- ---	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
Brázay László --- --- --- ---	1	2	2	1	1	2	2	2	1	1
Bujtás Kálmán --- --- --- ---	3	3	4	3	3	3	3	2	2	1
10 Dobos Lajos --- --- --- ---	2	4	4	3	3	3	4	3	1	2
Dobozi Gyula --- --- --- ---	2	3	3	3	3	3	3	3	fm	2
Dolecskó Dénes --- --- --- ---	1	2	2	1	1	2	2	2	fm	1
Engel Károly --- --- --- ---	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1
Fridli Jenő --- --- --- ---	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1
15 Gregorits Sándor --- --- --- ---	1	3	3	2	2	3	3	3	1	1
Hadinger Jenő izr. --- --- --- ---	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1
Herczeg Ferenc izr. --- --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hofhauser Endre --- --- --- ---	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1
Horváth Károly --- --- --- ---	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1
20 Ibrányi Endre --- --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kertész Gábor --- --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Konop Frigyes --- --- --- ---	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1
Kozák Alajos ism. --- --- --- ---	2	3	3	2	2	2	2	2	3	1
Kozsik Károly --- --- --- ---	1	3	3	2	2	3	2	2	1	1
25 Krazsóf Pál --- --- --- ---	2	2	2	3	2	3	3	2	1	1

I. A/ osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak								Magaviselet	
	Vallásstan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számтан	Rajzoló mért.	Szépírás		Testgyakorlás
Lengyel Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Máder Béla	1	3	4	3	2	3	2	1	2	1
Medveczky Zsigmond ág.h. ev. öd.	1	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Mózer Gyula ág. h. ev.	1	2	2	3	2	3	2	2	2	1
30 Neusziedler Géza	1	2	3	2	2	3	2	2	1	1
Ozsvárt Antal	1	2	3	1	2	2	3	1	2	1
Pálos Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Pilau Gusztáv	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Pituk Pál	1	3	3	1	2	2	1	2	fm	1
35 Prochnov Endre	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1
Reitter Ignác ism.	1	3	3	2	2	3	2	1	1	1
Reitter Károly	2	3	3	3	2	3	2	1	1	1
Richter László izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	fm	1
Schäfer István	1	2	2	3	1	2	2	2	1	1
40 Schmidhofer Lajos	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Schuszter Ferenc	2	4	3	3	3	3	4	3	1	1
Sediánszky János	2	3	4	4	3	3	4	2	2	1
Sillár János	2	3	2	4	3	2	3	3	2	1
Solti Lajos	1	1	1	2	2	2	3	2	2	1
45 Stengel Emil	1	1	2	2	2	2	2	1	2	1
Szabó Ferenc	1	2	2	2	3	3	2	1	1	1
Szabó János	2	3	3	3	2	3	2	2	2	1
Sziebler Károly	2	4	4	4	3	3	4	3	1	2
Telkesy Gábor	1	1	2	1	2	2	3	2	1	1
50 Tima-Horváth István	1	3	3	3	1	3	3	2	1	1
Tiringer József	1	2	3	2	2	2	2	1	1	1
Tobisch János	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Totsche Lajos	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Tóth László	1	2	3	1	1	3	2	2	1	1
85 Trautsch Alajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Urs Aladár	2	3	3	2	2	3	2	2	2	1
Vadász Ödön	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Vastag Rezső ism.	2	2	2	3	2	3	2	2	2	1
Vaszy Viktor	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1

I. A/ osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									
	Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számtan	Rajzoló mért.	Szépírás	Testgyakorlás	Magaviselet
60 Wittenberger Gyula --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Wohlmuth László --- --- ---	2	3	3	2	2	3	3	3	1	1
Zanker Ferenc --- --- ---	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1
Züllig Sándor ism. --- --- ---	2	3	3	3	3	3	1	3	2	1
<i>Magántanulók:</i>										
Dessewffy Aurél gróf --- --- ---	1	1	1	1	1	2	1	—	—	—
65 Kalmár Ferenc --- --- ---	3	3	4	3	3	3	2	—	—	—
Kárász Imre --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Lipárt Imre --- --- ---	1	1	1	1	1	2	1	—	—	—
Seherr-Thoss Béla gróf --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Wimpffen Viktor gróf --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
<i>Nem jelentkezett: Majthényi László.</i>										
<i>Magántanulásra tért: Kolár Pál.</i>										
<i>Kimaradtak: Futó Jenő, Modrovich Ernő, Tamásy János, Zsigmondy József.</i>										
Összesen 75.										

I. B/ osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számítás	Rajzoló mért.	Szépíráás	Testgyakorlás	Magaviselet
Alács Ferenc	1	1	2	1	1	3	1	2	2	2
Bartha Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Csajághy Béla	2	3	3	3	2	3	2	2	1	2
Csajthay Ferenc	2	3	3	3	2	3	3	3	1	2
5 Dávid Károly	2	3	3	3	2	3	1	2	1	1
Elbert János	2	2	3	3	2	3	3	3	2	1
Éder Ernő	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Ferenczi Géza	2	1	3	2	2	3	3	3	2	2
Fridrich Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
10 Fritz László	2	2	3	3	3	4	2	2	1	1
Gruber Andor	1	2	3	2	2	3	2	2	2	1
Grünwald László izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Haidekker Lajos	1	3	3	2	2	2	2	3	1	1
Harvich Miklós	1	1	2	1	1	2	2	1	2	1
15 Hideg József	2	4	4	3	3	3	4	3	2	2
Holl Kamill	1	2	2	2	1	2	1	2	1	1
Horváth Arpád ism.	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1
Jandl Sándor	3	4	4	3	3	4	3	3	2	1
Klemens Béla	1	3	3	3	2	3	3	3	1	1
20 Klugesherz István	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1
Korchmáros László	1	1	1	1	1	1	1	3	1	2
Legányi Ferenc	1	3	3	1	1	2	2	1	1	1
Lehóczky Béla	1	2	3	2	1	2	2	3	1	1
Medriczky Lajos	2	3	3	3	3	3	3	4	1	1
25 Meszlényi Jácint	1	3	2	1	1	2	2	1	2	1
Mészáros Ferenc izr.	2	1	3	1	1	3	3	3	2	2
Nagy Ádám	2	3	3	3	2	4	3	3	3	2
Orczy Gyula	1	2	3	1	1	2	1	2	1	1
Pellei Emil	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
30 Petrovits Bogoszláv gör. kel.	2	3	4	3	3	3	3	2	2	2
Péteri Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Polednik Gyula	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1
Puchinger Károly	1	2	3	2	2	2	1	2	2	1
Reichard László ism.	1	2	2	1	1	2	3	2	2	1

I. B/ osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									Magaviselet
	Vallás tan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Szám tan	Rajzoló mért.	Szépírás	Testgyakorlás	
35 Rimanóczy János	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2
Rónai István	2	3	3	2	2	4	3	3	1	2
Ruster Lóránt	1	3	3	3	2	3	2	3	2	1
Scherer István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Schmidhofer Ferenc	1	3	4	3	2	4	2	3	1	2
40 Schön János izr.	1	2	2	2	2	2	2	3	1	1
Simoncsics László	1	3	3	3	2	3	2	2	2	1
Stampay József	2	3	4	3	2	4	3	2	1	2
Stein Hugó izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Steinisch József	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
45 Suchy István	3	3	3	3	3	4	4	3	2	2
Szalay Gyula	2	3	3	3	2	4	3	2	1	1
Szilasi György	1	1	3	2	2	4	3	3	2	2
Trnka István	1	2	3	2	1	2	1	2	1	1
Turner András	1	2	3	2	1	2	2	2	1	1
50 Urbán István	1	1	1	3	2	3	3	3	1	2
Vallent Miklós	1	2	2	1	1	2	1	1	2	1
Vásárhelyi Pál	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Vértessy György	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
Weiner Ferenc	1	2	2	1	1	3	2	1	1	1
<i>Magántanulók :</i>										
55 Esterházy Antal herceg	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Fittler István	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Zichy Ede gr.	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Zichy Mária Eugenia gr.	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
<i>Kimaradtak : Dajbukát Jenő, Dulin Domonkos, Egyed Gyula, Filszeker László, Hegyesy Árpád, Horváth Antal, Kierer Károly, Polgár Emil, Schneider József, Szabó József, Szabó Sándor, Ujlaky Ferenc ism., Ujváry Dezső. — Nem jelentkezett : Mataushek Ferenc.</i>										
Összesen : 72.										

II. A/ osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítás	Rajzoló mért.	Szépíráás		Testgyakorlás
35 Szarvassy György --- --- ---	1	2	2	2	2	3	3	2	1	1
Szelényi Tibor --- --- ---	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Uhl Gyula Sándor --- --- ---	1	3	3	2	2	3	3	3	1	2
Valach Miklós --- --- ---	1	3	3	2	2	3	2	2	1	1
Vastag László --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
40 Vámos László --- --- ---	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Vujicsics Lyubomir gör. kel. ---	2	2	3	2	1	3	1	1	2	1
Wimmer Imre izr. --- --- ---	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Wohlmuth Gyula --- --- ---	1	3	3	3	3	3	3	2	1	2
Yolland Edgar angl. --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
45 Zinhobel Károly --- --- ---	2	3	3	3	3	4	2	2	1	2
Zubriczky József --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Magántanulásra tértek :</i>										
Dolecskó Béla --- --- ---	1	2	2	2	1	2	2	—	—	—
Okolicsányi Pál --- --- ---	1	3	3	3	2	3	2	—	—	—
<i>Magántanulók :</i>										
Baghy Imre --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
50 Batthyány István gr. --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—

Kimaradtak: Gödölei Sándor, Hollósy Ede, Holly Antal, Mayer Kálmán, Raskó Géza, Raskó Tibor, Schüch Jenő.

Összesen 57.

II. B) osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									Magaviselet
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetről	Számítan	Rajzoló mért.	Szépírás	Testgyakorlás	
Benkó Dénes	2	1	2	2	2	3	3	2	3	1
Berdin Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Béki József...	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Béki Pál	1	1	2	1	1	3	2	2	1	2
5 Bordás Gyula	1	1	3	2	2	3	3	2	2	1
Dimbits Feodor gör. kel.	1	1	3	2	1	2	3	1	3	1
Dörfler Géza	2	2	2	2	2	3	3	2	3	2
Drucker Pál	3	3	4	2	3	3	3	3	3	2
Eröss István	1	1	2	2	2	3	3	2	2	1
10 Farkas Sándor ref.	1	3	3	2	2	3	1	2	2	1
Fáber Andor	2	2	3	2	2	3	3	2	1	1
Finály István...	2	2	3	2	2	3	3	3	2	2
Forgács Tivadar	1	1	2	2	2	3	3	3	3	1
Garay László...	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1
15 Gerlóczy András	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1
Grünwald Mihály izr.	1	1	1	1	1	2	3	1	2	1
Halász Imre	2	3	3	2	2	3	3	3	3	1
Hermann Dezső	1	2	2	2	1	2	3	2	2	1
Hönig Béla...	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1
20 Ivanics Ferenc	2	2	3	3	2	3	3	2	fm	1
Jeney László ref.	1	1	2	3	2	3	3	2	2	2
Kapus Béla	2	3	4	3	2	3	3	2	2	2
Kápolnai-Begov Árpád	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kléh László	2	2	1	1	2	3	2	2	2	1
25 Klimes Károly	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Krompaszky Jenő	2	2	3	2	2	3	2	3	2	1
Lampel Hugó	2	3	3	2	1	3	3	3	2	1
Lehoczky Tivadar	2	2	3	2	2	3	3	2	2	1
Ludvig Ede	2	1	1	1	1	2	1	1	1	1
30 Matkovics Viktor	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Máhr Dezső	2	2	3	3	2	2	2	1	1	1
Menyhárt Pál	1	3	3	2	2	3	2	1	2	2
Merl Zoltán ism.	3	2	4	2	2	3	3	2	2	2
Palánki Jenő...	3	3	4	3	3	3	3	1	1	2

II. B) osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak								Magaviselet	
	Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítan	Rajzoló mért.	Szépírá		Testgyakorlás
35 Paul Olivér	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Pethes Béla	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1
Pozsányi Géza ism.	3	3	4	3	3	3	3	1	2	2
Rabold Béla	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1
Rétay Sándor	1	2	2	1	1	2	3	2	3	1
40 Rötzer Miklós	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Sándor József ref.	1	3	3	2	1	3	3	1	1	1
Schefcsik Károly	2	3	4	3	3	3	3	2	2	1
Schön István izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Székely Ádám	3	1	3	3	2	3	3	3	1	2
45 Szimon Jenő	3	1	2	2	1	3	2	1	2	1
Takács László	1	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Térey Benno ág. h. ev.	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Toldy Miklós	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Tolnai Ákos	2	2	2	3	2	3	3	2	1	2
50 Szongoth János	2	3	4	2	3	2	2	2	1	1
Venusz József	2	4	4	3	3	3	3	3	1	2
Vincze István	2	1	2	2	2	2	1	1	1	1
Wohl Pál izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Zilahi Miklós	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
<i>Magántanulók:</i>										
55 Almásy Kálmán gróf	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Hadik Antal gróf	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—
Szapáry Gyula gróf	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—

Nem jelentkezett: Hetsch Ödön.

Összesen: 58.

III. A) osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									Magaviselet
	Vallás tan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Szám tan	Rajzoló mért.	Testgyakorlás	
Baross Aurél ...	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1
Baruschka Károly ...	1	2	1	3	1	1	3	2	2	1
Bernyó József ...	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2
Buday László ...	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
5 Csergőffy István ...	3	4	4	4	4	3	4	4	3	2
Czotter Károly ...	1	3	3	3	2	2	4	3	2	2
Dukovics Lőrinc ...	1	2	1	2	1	3	1	1	2	1
Engel Ágoston ...	1	2	1	2	1	2	2	2	1	1
Ferenczy László ...	2	3	3	3	2	2	3	2	3	1
10 Fináczy Béla ...	2	3	3	3	2	2	3	3	1	1
Forró László izr. ...	3	3	3	3	1	3	3	3	3	1
Gacska Jenő ...	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Generál Miklós ...	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Gönczi László izr. ...	3	2	2	3	3	2	3	3	3	1
15 Herjavec József ...	2	3	3	4	1	2	3	2	2	2
Herzum Alfonz ...	2	2	2	3	2	2	2	2	1	1
Horváth György ...	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kató Károly ev. ref. ...	1	3	3	3	3	3	3	1	fm	1
Keresztes György ...	2	1	1	2	1	2	2	2	2	1
20 Kovács Elemér ...	3	4	4	4	3	3	3	3	3	2
Köncs László ...	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kövecses György ág. h. ev. ...	1	2	3	3	1	2	2	2	2	1
Králik Károly ...	2	2	3	3	2	2	3	1	2	1
Krizsala Ferenc ...	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1
25 Mannó-Zissy György g. kel. ...	1	2	1	2	1	2	2	1	1	1
Mészáros Ferenc ...	2	3	3	3	3	3	1	2	1	1
Okolicsányi Dénes ...	3	3	3	3	1	3	3	3	3	2
Ordódy Kálmán ...	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Oroszlán István ...	2	3	3	4	3	3	3	3	1	2
30 Östreicher Zoltán izr. ...	3	3	3	3	3	3	4	2	2	2
Pál Andor izr. ...	3	3	2	3	1	3	3	3	3	2
Pintér Tibor ...	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1
Pittóni Róbert ...	2	2	3	3	2	2	3	1	2	1
Prochnov Sándor ...	2	2	3	3	2	2	2	2	1	1

III. A/ osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Számítás	Rajzoló mért.	Testgyakorlás	Magaviselet
35 Pucher Géza --- --- --- ---	2	2	1	2	2	2	2	1	1	1
Rötzer József --- --- --- ---	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Stengel Vilmos --- --- --- ---	2	2	2	3	2	2	3	3	2	1
Szerb Antal --- --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szilasi László --- --- --- ---	1	2	3	3	2	2	3	3	1	1
40 Szímély Károly --- --- --- ---	1	2	1	2	1	1	1	1	2	1
Tarcsay Vilmos --- --- --- ---	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Tobisch Ferenc --- --- --- ---	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Tóth Ferenc --- --- --- ---	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Töttös István --- --- --- ---	2	3	2	3	2	3	2	2	1	1
45 Vigyázó György --- --- --- ---	1	3	3	3	1	1	3	2	2	2
<i>Magántanulásra tért :</i>										
Hauer Ferenc --- --- --- ---	1	2	2	2	1	1	1	2	—	—
<i>Magántanulók :</i>										
Bakonyi István --- --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
Gróf Csekonics Endre --- --- ---	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
Báró Schilling Vilmos --- --- ---	2	2	1	3	2	2	2	2	—	—
50 Gróf Wimpffen Ferenc --- --- ---	1	2	1	3	1	1	2	3	—	—
Gróf Wimpffen Frigyes --- --- ---	1	2	1	3	2	2	3	3	—	—
Összesen 51.										

III. B) osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mért.	Testgyakorlás	Magaviselet
Binder János ág h. ev.	2	3	3	3	3	3	2	2	1	1
Bogen László	1	3	2	3	3	3	3	3	2	1
Csóre János	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1
Daniel Pál	1	2	3	2	3	3	3	3	3	2
5 Drucker János	2	3	3	3	3	3	4	3	1	1
Ebnet Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Engel Tibor izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Fábri Endre izr.	2	2	1	2	1	2	2	3	2	1
Fernbach József	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
10 Filszeker Dezső	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1
Fridli Gyula	2	3	4	3	3	2	3	3	2	1
Frombold Sándor	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
Gaál István	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2
Hesz Imre	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1
15 Hüttl Hümér	1	2	3	2	2	1	2	1	1	1
Ibrányi Ferenc	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Kállay Sándor	1	3	3	3	3	2	3	3	1	2
Kerkay János	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kilár Jenő	1	2	3	3	3	2	3	3	2	2
20 Kis János	2	1	2	2	3	3	3	3	1	1
König Károly	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
Lantos Kálmán izr.	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2
Lyachovics Tibor gör. kat.	1	2	1	1	2	1	1	2	1	2
Matauschek Béla	1	2	3	3	2	1	3	3	1	1
25 Maurer Kornél	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Mezey Vilmos	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Mieskes János	1	2	3	3	3	2	3	3	3	2
Németh Zoltán	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1
Pálfy Loránt	1	2	3	2	3	2	3	3	2	2
30 Pichler Elemér	1	2	3	2	2	2	3	3	3	1
Pipics Zoltán	1	1	2	1	1	2	3	3	2	1
Roeszler Károly	1	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Rogátsy Guidó	2	2	3	3	1	1	3	3	3	1
Schwertner Gábor	1	3	3	3	2	3	4	3	1	1

III. B) osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									Magaviselet
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Földrajz	Számítás	Rajzoló mért.	Testgyakorlás	
35 Szabó Imre	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1
Szakmány László	2	3	3	3	3	3	3	4	1	2
Szén János	2	3	4	4	3	3	3	4	1	1
Szilágyi István	1	2	1	2	1	1	2	2	1	1
Szongott László	1	3	3	4	2	2	3	4	2	1
40 Tóray József gör. kat.	2	2	3	3	3	3	3	4	1	1
Tóth Aladár	1	2	3	3	3	3	4	2	1	1
Vásárhelyi Kálmán	1	3	3	3	1	3	3	3	2	1
<i>Magántanulók :</i>										
Esterházy Pál herceg	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
Orezy Lőrinc báró	1	1	2	2	1	1	1	2	—	—
45 Piret Viktor báró	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—

Kimaradt: Darvas Zénó.

Összesen: 46

IV. A) osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természetráajz	Mennyiségtan	Rajzoló mért.	Testgyakorlás	Magaviselet
Almásy István	2	3	3	3	2	2	3	3	1	1
Bacsa Endre	2	2	3	2	3	2	3	1	2	2
Bajó Károly öd.	1	2	3	2	2	3	3	3	2	2
Barcza Rezső	2	1	2	2	1	2	2	2	1	1
5 Bentsik György öd.	1	2	2	2	2	1	2	1	2	2
Brody Andor izr.	3	2	2	2	2	3	3	2	2	2
Bruck Sándor izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Csetényi László izr.	2	2	2	2	1	1	2	1	2	1
Dulácska Pál öd.	2	3	3	3	3	2	3	2	fm	1
10 Erdélyi András	1	2	3	2	2	2	3	3	2	2
Farkas Gyula	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2
Földes Jenő izr.	2	2	3	3	1	1	3	3	2	1
Frankovich István	1	2	3	3	3	1	2	2	3	1
Friedreich Ferenc	2	3	3	3	2	2	3	3	1	1
15 Frölich Kálmán	2	3	3	2	3	3	2	1	1	1
Grill Géza	1	2	3	2	2	2	3	1	1	1
Haáz Imre ág. h. ev.	1	3	3	3	2	3	3	3	2	2
Hroziencsik Sándor	2	2	3	3	2	2	3	3	1	2
Hudacsek Emil	1	1	3	2	1	1	2	2	1	1
20 Kaldrovits Pál	1	1	2	1	1	1	3	2	fm	2
Kelényi Ödön öd.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kinszki Imre izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Kis Ferenc	2	2	1	1	2	1	3	2	1	1
Kondor Ferenc öd.	1	2	2	2	1	1	3	1	2	1
25 Kőnig Tivadar	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1
Kump Béla	2	2	2	3	2	2	3	2	1	2
Liska Jenő öd.	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Ludvig Alfréd	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Marton János ág. h. ev.	1	1	1	1	1	1	1	2	fm	1
30 Merkl Ferenc	1	2	2	2	1	2	2	2	1	1
Mészáros Imre	1	2	2	3	1	3	3	3	2	1
Nyikos Imre	1	2	3	2	2	1	3	2	1	1
Olyeár Lajos g. kat.	1	2	3	2	1	2	3	3	2	2
Petró László	1	1	1	2	1	2	2	3	1	1

IV. A/ osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Rajzoló mért.	Testgyakorlás	Magaviselet
35 Prochnov Ferenc	1	2	2	1	1	1	2	2	1	2
Pulai János	1	2	3	2	2	2	3	3	1	1
Rabács Endre	2	2	3	2	1	2	3	2	2	2
Ráth Árpád ág. h. ev.	1	2	2	3	1	2	2	2	1	1
Rényi László	2	3	3	3	2	3	3	2	1	1
40 Rösler Nándor	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Sacellár József g. kel.	1	3	2	3	2	3	3	3	2	2
Strausz István	2	2	3	2	2	2	3	2	2	1
Szabó György g. kat.	1	2	3	2	2	2	2	2	2	1
Szelecsényi István	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2
45 Szénásy Amadé	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szigeti József	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2
Urbán Imre	1	3	3	3	1	2	3	2	1	1
Viczenty László	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Woggenhuber Oszkár	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
50 Zombory Géza ref.	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Zyka Sándor	1	2	3	3	2	3	2	2	2	1
<i>Magántanulásra tért:</i>										
Erneyi Pál	2	2	3	2	3	2	3	2	—	—
<i>Magántanulók:</i>										
Freund Lajos izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	—	—
Hunyady Imre gróf.	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
55 Sényi Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
Schober Albert	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
<i>Kimaradt: Zilahi Pál.</i>										
<i>Összesen: 57.</i>										

IV. B) osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak									
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Rajzoló mért.	Testgyakorlás	Magaviselet
35 Novotny Alajos	1	2	3	3	1	2	3	3	1	1
Oláh János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Orz György g. kel., ism.	1	3	3	3	1	3	3	3	2	2
Orz Miklós g. kel.	1	3	3	3	1	3	3	3	1	1
Papp Aladár	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2
40 Rákóczy Péter	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Schletter Jenő	2	2	3	3	1	3	2	1	1	1
Schütz Rezső	3	3	3	3	3	3	2	2	1	1
Spányi Ernő	2	2	3	2	1	2	3	3	1	1
Spilenberg György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
45 Suska Árpád	2	3	3	3	1	2	3	3	1	1
Szabó-Antal Jenő	2	3	1	3	3	3	2	2	1	1
Sztrilich Pál	1	3	1	3	2	3	3	3	1	2
Újlaky Sándor	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
Veszelyi Károly	1	3	3	3	3	2	3	3	2	1
50 Zobics Antal	3	2	3	2	2	2	2	3	1	1
<i>Magántanulásra tért:</i>										
Stadmüller Géza	1	2	3	3	3	2	3	2	—	—
<i>Magántanuló:</i>										
Zichy György gróf	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—
<i>Vizsgálatlan maradt: Váradi Tihamér.</i>										
Összesen 53.										

V. osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak										Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan		Testgyakorlás
						irod. olv.	rajz					
Adler-Rácz Károly	1	2	2	2	2	—	—	2	2	3	1	2
Antal Ferenc ö. d.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	fm	1
Balla Miklós	1	3	2	2	1	—	—	2	3	3	2	2
Bencsó Károly	2	3	3	3	—	1	2	1	3	3	2	1
5 Biró Béla	2	3	3	3	—	2	2	3	3	3	2	2
Borbély Károly	1	3	3	2	2	—	—	1	2	3	2	1
Brody Pál izr.	1	2	3	2	—	1	2	2	3	2	2	1
Burián Béla	1	1	2	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Csetényi Imre izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	fm	1
10 Csillagh József	2	3	3	3	3	—	—	1	2	3	2	1
Dezseöffy Aurél	1	3	3	3	3	—	—	3	2	3	2	1
Dimszits Miklós gör. kel.	1	3	3	3	—	1	3	1	1	3	2	1
Drucker György	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	1
Ebner János	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	1
15 Fáy Zoltán	3	3	3	3	—	2	3	3	4	3	1	2
Fellner Ferenc izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Flienert Károly	2	3	3	2	3	—	—	3	2	2	2	1
Forró Endre izr.	2	3	2	2	2	—	—	2	3	2	3	2
Gacska Károly	2	3	2	2	—	2	1	3	3	3	2	1
20 Hofhauser János	1	2	3	3	3	—	—	1	2	2	1	1
Keller László	1	1	2	1	1	—	—	1	1	2	2	1
Klausz Zoltán	1	2	3	3	3	—	—	2	4	3	2	2
Koltai Sándor	2	3	3	3	—	2	2	3	3	3	fm	1
Kovács István	1	1	3	1	1	—	—	2	1	3	2	2
25 Kovács Kálmán izr.	1	2	2	3	3	—	—	1	2	3	3	1
Kovács László	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Kozma Gyula	1	1	2	2	1	—	—	1	1	3	2	1
Králik László	1	1	3	3	—	1	1	3	3	3	1	2
Kronberg László	1	2	2	2	1	—	—	2	2	3	1	1
30 Kürthy Sándor	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Lamatsch Sándor	1	2	3	3	3	—	—	3	3	3	2	1
Ledniczer Dezső	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	1	2
Lipsey Sándor gör. kath.	1	2	3	3	3	—	—	2	4	3	1	2
Lukács György ism.	1	2	3	3	—	1	1	2	2	3	2	1

V. osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak											
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Természettan	Mennyiség	Testgyakorlás	Magaviselet
						irod. olv.	rajz					
35 Marót Gyula	1	2	2	2	—	1	2	1	3	2	1	1
May Imre	1	3	2	3	—	1	2	3	2	2	2	1
Máthé Sándor	1	2	3	1	1	—	—	1	1	3	2	1
Medveczky István	1	3	3	3	3	—	—	3	2	3	1	2
Oláh György izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	fm	1
40 Paróczy Vendel	2	3	3	3	3	—	—	2	4	3	2	2
Pákozdy Balázs	1	2	3	3	3	—	—	3	2	3	1	2
Perémy Gábor	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Preisz Róbert	2	2	2	2	—	2	1	2	1	3	fm	1
Réhák Rezső	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
45 Rékai Béla	1	3	3	3	—	3	2	3	2	3	1	1
Sárváry Andor	1	1	3	2	2	—	—	2	2	2	1	1
Simon Gyula	1	3	3	3	—	3	2	2	3	3	2	1
Sluitner Árpád	1	3	3	2	2	—	—	1	2	2	1	1
Szabó Sándor	2	3	2	3	—	3	2	2	1	3	1	2
50 Szalay Bertalan	2	3	3	4	3	—	—	2	1	3	2	1
Székely Endre	1	3	2	3	3	—	—	3	3	3	1	2
Theiss Ede ö. d.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Toperczer Péter	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Tóth Dénes	1	2	3	4	3	—	—	2	3	3	3	2
55 Török Sándor	1	2	3	3	—	2	1	2	2	3	2	1
Vargha Bertalan	1	2	3	2	—	1	2	1	2	3	2	2
Vastagh Gábor	1	2	2	2	—	1	2	1	2	2	2	1
Weninger László	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	1
Zobics Mihály	1	2	3	3	—	1	2	2	2	3	1	2
60 Zofál Vilmos	1	2	3	2	2	—	—	2	3	3	1	2
<i>Magántanulásra tért:</i>												
Keller Antal	3	3	3	3	—	1	3	4	3	4	—	—
<i>Magántanulók:</i>												
Bubala György	2	3	3	3	—	2	3	3	2	3	—	—
Károlyi István gróf	1	1	1	1	—	1	1	1	1	2	—	—
<i>Nem jelentkezett: Zichy Henrik gr. — Kimaradt: Boros Ferenc.</i>												
Összesen: 65.												

VI. osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak											
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pötölő		Történelem	Természettud.	Mennyiség	Testgyakorlás	Magaviselet
						irod. olv.	rajz					
Adolf Iván	3	3	3	3	—	2	3	3	3	3	2	2
Andreánszky Jenő ág. h. ev.	1	2	3	3	3	—	—	4	2	3	2	2
Andreánszky Sándor br.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1
Balcsik Lajos	1	3	3	3	—	1	2	3	2	4	2	1
5 Battenberg Jenő	1	1	3	2	—	1	3	1	1	2	2	1
Benedek Béla	1	3	3	3	—	1	4	2	2	3	2	1
Benedek Viktor	1	3	3	3	2	—	—	2	2	2	—	2
Biliczki Mihály	1	1	2	2	1	—	—	2	1	2	2	1
Bujtás János	1	1	1	2	1	—	—	2	1	1	2	1
10 Burger Sándor ö. d.	1	2	2	2	3	—	—	2	2	3	2	2
Czétényi Jenő	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Drucker József	1	3	2	3	—	2	1	2	2	3	2	1
Éder László	1	1	2	1	1	—	—	1	1	2	2	1
Farkas József	1	1	2	2	2	—	—	1	2	2	3	1
15 Fernbach Bálint	2	3	3	3	—	3	3	2	3	3	3	2
Finály Pál	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Forgách Károly	1	1	1	1	1	—	—	1	2	3	1	1
Gaál Andor	3	3	2	3	—	3	3	3	3	3	3	2
Gerlei János	1	1	1	2	2	—	—	2	1	2	2	2
20 Glósz Tibor	2	3	3	3	3	—	—	1	2	4	2	1
Hevér Béla	1	3	3	2	—	1	2	2	2	1	2	2
Hoffmann Sándor	1	2	3	3	—	1	3	1	2	3	3	1
Horváth Lajos	1	2	3	3	—	1	3	1	1	3	2	1
Huber Jenő	1	2	2	2	3	—	—	1	3	4	2	1
25 Janovecz Lajos	1	1	1	2	1	—	—	1	1	2	2	2
Kaltwasser József	2	3	1	2	2	—	—	3	2	3	2	2
Kardos István	1	2	3	3	—	1	3	2	3	3	2	1
Konfal Gyula	1	2	3	3	—	1	1	2	2	3	2	1
Korényi János	1	1	3	1	2	—	—	2	1	2	2	1
30 Krisztics Árpád	1	3	3	3	—	1	1	3	2	4	1	1
Kubinyi László	1	2	3	3	—	1	2	3	3	3	2	2
Leipold János	2	1	2	2	—	1	2	1	2	3	2	1
Lipthay Tibor	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Lukács Imre	1	2	3	3	2	—	—	1	1	2	2	1

VI. osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak										Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Természettan	Mennyiség		Testgyakorlás
						irod. olv.	rajz					
35 Majer József	1	3	3	3	—	1	3	3	2	3	2	2
Matkovics Károly	1	2	2	2	1	—	—	1	2	2	2	1
Máthé Jenő	1	2	3	3	—	1	3	2	2	3	2	1
Mészáros István	2	2	3	2	—	1	3	3	3	3	—	2
Nikolich László	1	2	2	3	—	1	2	3	2	2	2	1
40 Ohmacht Róbert	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1
Orczy László	3	3	3	3	—	1	3	2	2	3	1	1
Ordódy Miklós	1	2	3	2	—	1	3	1	2	2	1	2
Orth Gyula	2	1	1	1	1	—	—	2	1	2	2	1
Osztwald Károly	1	2	1	2	2	—	—	2	1	1	2	2
45 Parneu Ervin g. kel.	1	2	3	3	3	—	—	1	2	2	2	1
Pethes László	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1
Pozsgay Gábor	2	3	3	3	3	—	—	3	3	3	2	1
Pucher József	1	2	1	2	1	—	—	2	2	3	2	1
Schimatschek István	1	3	3	3	2	—	—	2	2	3	2	1
50 Schmidt Jenő	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2
Stein József izr.	1	1	1	2	2	—	—	2	3	3	—	1
Szabó Bertalan g. kath.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	1	1
Sziebler László	1	2	2	2	—	1	3	3	2	4	2	2
Szigeti Cornél	1	2	3	3	2	—	—	2	2	3	1	1
55 Takáts Jenő	1	3	3	3	3	—	—	3	1	3	2	1
Tarcsay Pál	1	1	2	2	2	—	—	2	1	2	2	2
Trautsch Kálmán	1	1	1	2	2	—	—	2	2	1	2	1
Virava János	3	2	3	3	—	3	2	3	2	3	—	2
Weber Sándor	3	3	3	3	—	3	3	3	3	3	2	2
60 Wodetzky Imre	1	1	3	2	2	—	—	2	1	2	1	1
Zilahy János ism.	1	3	3	3	3	—	—	2	3	3	—	1
<i>Magántanulásra tért :</i>												
Sümegei Lajos ism.	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	—	—
<i>Magántanulók :</i>												
Dániel Elek br. unit.	1	2	3	3	—	3	3	3	3	3	—	—
Kállay Zoltán ism.	3	3	3	3	3	—	—	3	2	3	—	—
65 Virág János	2	3	3	3	—	2	3	3	3	2	—	—
<i>Kimaradt : Kerner István.</i>												
<i>Összesen : 66.</i>												

VII. osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak												
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Fizika	Mennyiség	Testgyakorlás	Egészség	Magaviselet
						irod. olv.	rajz						
Biró János	1	2	2	3	—	1	1	2	2	3	—	1	2
Brauner Frigyes ág. h. ev.	2	1	1	1	1	—	—	1	2	3	2	1	2
Breslmayer Pál	2	3	3	3	—	2	3	3	3	3	3	2	2
Clementis Lajos ág. h. ev.	2	3	4	3	—	2	3	3	3	4	2	1	1
5 Csór András	1	2	1	1	2	—	—	1	2	3	—	2	1
Emödy József	1	2	1	2	2	—	—	2	2	2	2	2	2
Erdős Barnabás	3	2	2	2	—	2	3	2	3	3	3	1	2
Farkasházy László	1	2	1	1	1	—	—	2	2	1	2	2	2
Fejes Gyula	1	3	3	2	2	—	—	3	2	2	1	3	2
10 Fuhrherr Gyula	3	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	1	1
Gerő Zoltán	1	2	3	2	2	—	—	1	1	1	2	1	1
Gruzl Ferenc	1	2	2	1	—	1	3	1	1	2	—	1	1
Gruzl János	2	3	3	3	—	2	2	3	3	1	2	2	2
Gundrum Ákos	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
15 Halászy Pál ág. h. ev.	3	3	2	3	—	2	3	3	2	3	1	1	2
Hankiss Szilárd ág. h. ev.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Havlin Károly	3	2	2	3	—	2	1	3	2	3	1	1	1
Hofhauser István	1	2	2	2	2	—	—	2	2	1	2	1	1
Holly Lajos	3	3	3	3	—	3	3	3	3	4	2	2	2
20 Horváth Zoltán	1	2	3	2	2	—	—	2	2	2	2	2	1
Khayll István	2	2	3	3	3	—	—	3	3	3	1	2	2
Kleiner György	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1	1
Koller Ernő	1	2	2	2	—	1	3	2	2	2	2	1	1
Kovács Andor ev. ref.	1	2	1	1	—	1	1	1	1	1	2	1	2
25 Köncs István	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	1	1
Körösy János	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	—	1	1
Krompaszky Adolf	3	4	3	4	4	—	—	3	4	4	2	3	2
Landauer Ede	1	2	1	1	1	—	—	1	1	3	2	1	1
Lendvay Jenő	2	3	3	2	2	—	—	3	2	3	1	1	2
30 Lenz József	1	1	1	1	1	—	—	1	2	3	2	1	1
Lukáts István	1	2	3	2	—	1	3	3	1	3	2	2	2
Major Dezső	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Medriczky József	3	3	3	3	2	—	—	3	3	3	2	2	1
Miháلكó Béla	1	1	2	1	1	—	—	1	1	1	2	1	1

VII. osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak												
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög-pótló		Történelem	Fizika	Mennyiségtan	Testgyakorlás	Egészségtan	Magaviselet
						irod. olv.	rajz						
35 Miháلكó József	1	1	3	1	1	—	—	2	2	1	—	1	1
Mike Miklós	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Orczy István	3	3	2	3	—	2	4	3	3	3	2	2	2
Östreicher Géza izr.	1	3	3	3	—	1	3	3	3	3	3	2	2
Papp Aurél g. kath.	1	2	2	2	3	—	—	3	3	3	3	1	2
40 Petrás Lajos	1	2	3	3	2	—	—	1	3	3	2	1	2
Pintér Ernő	1	2	3	2	2	—	—	2	2	3	—	1	2
Preiszer Nándor	3	3	3	3	3	—	—	2	2	3	1	1	2
Rybárcz Kornél	1	3	3	3	—	1	2	2	2	3	2	2	1
Schlösser János	2	3	3	2	3	—	—	3	2	3	2	2	1
45 Schreiner János	1	2	2	1	1	—	—	2	1	2	2	1	1
Sebestyén Pál	1	2	3	2	1	—	—	2	3	2	2	1	1
Stessel Nándor	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	—	1	1
Stesser Aladár	1	1	3	3	—	2	4	1	1	3	3	2	2
Szente Gyula	3	3	3	3	4	—	—	3	3	3	3	2	3
50 Tolnay Kálmán ág. h. v.	3	3	3	3	—	2	2	2	3	3	2	1	1
Utassy Lóránd	1	2	3	3	—	1	3	2	2	3	3	2	1
Wass Tibor g. kath.	1	1	3	3	—	1	2	1	1	2	1	1	1
Zalavári Andor	1	2	3	2	—	1	2	2	2	2	2	1	1
<i>Magántanulásra tett:</i>													
Feigl Dénes	1	1	2	1	—	1	1	1	1	2	—	—	—
<i>Magántanulók:</i>													
Daniel László	3	3	3	3	3	—	—	3	2	3	—	—	—
55 Deer Endre ág. h. v.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	—	—	—
Dietl Feodor	3	2	2	3	—	1	3	2	3	4	—	—	—
Hanák Iván Kolos	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	—	—	—
Horváth Dezső	2	1	2	1	2	—	—	1	2	2	—	—	—
60 Katona József	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	—	—	—
Wimpffen György gróf	1	1	2	2	1	—	—	1	3	2	—	—	—
Wimpffen Simon gróf	1	2	2	2	1	—	—	2	3	2	—	—	—
<i>Kimaradtak: Doroghy József, Zigány György.</i>													
Összesen 64.													

VIII. osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak													
	Vallástan	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög pótló		Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcs. előtan	Testgyakorlás	Egészségtan	Magaviselet
						irod. olv.	rajz							
Antal István ref. ...	2	2	3	3	—	3	1	3	3	3	3	2	2	2
Balesik Ferenc ...	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Balika György ...	1	2	3	3	—	2	1	2	3	3	2	2	2	2
Barabás György ...	1	2	2	3	—	1	1	1	2	2	1	2	2	1
5 Bedits István ...	1	2	3	3	—	1	1	1	2	3	2	1	3	1
Bereczky László ...	1	1	2	3	—	1	1	1	2	3	2	2	2	1
Bottka László ö. d.	1	2	2	2	3	—	—	2	2	2	2	2	2	1
Braun Alfonz ...	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	2	1
Brennek Ede ref. ...	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1	1
10 Breslmayer Román	1	2	3	3	—	1	1	2	3	3	2	2	3	1
Calderoni Nándor ...	1	2	2	3	—	3	1	3	3	2	3	2	1	1
Czike Imre ...	1	2	2	2	2	—	—	3	2	2	1	2	2	1
Czobor Ferenc ...	1	2	2	2	—	1	1	3	2	2	2	2	2	1
Csapodi Istv. Géza	1	2	3	3	—	2	1	3	1	2	3	1	1	1
15 Csibra József ...	1	2	2	2	—	1	1	2	2	2	1	2	2	1
Dér Ottó izr. ...	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Dulácska László ö. d.	1	1	1	3	—	1	1	3	2	2	1	1	2	1
Finály Lajos ...	1	2	3	2	2	—	—	3	2	2	2	1	2	1
Goszleth Lajos ...	1	2	2	3	—	2	1	2	2	2	2	2	2	1
20 Gyertyánffy László	1	1	2	3	—	2	1	2	2	2	3	1	2	1
Hroziencsik László	1	2	3	3	—	1	1	3	1	1	1	2	1	1
Iby Kálmán ...	1	1	2	2	3	—	—	1	2	3	3	2	3	1
Jármy András ref.	1	2	1	2	—	1	1	1	1	2	1	2	1	1
Jármy József ref. ...	1	2	2	2	—	1	1	1	2	2	2	2	1	1
25 Koller Miklós ...	1	2	2	2	2	—	—	1	1	2	1	2	2	1
Kovacsik Árpád ...	2	2	2	3	—	1	1	3	3	3	2	2	2	1
Kovács Ernő ö. d.	1	1	1	1	2	—	—	1	1	2	1	1	1	1
Lukáts Zoltán ...	1	2	3	2	2	—	—	1	2	2	1	1	1	1
Mehringer Nándor	1	1	2	1	—	1	1	2	1	2	1	1	1	1
30 Meixner László ...	1	1	1	2	2	—	—	2	3	2	1	2	1	1
Misák Imre ...	1	2	3	3	—	1	1	3	3	3	1	2	1	1
Nagy István ...	1	1	2	1	1	—	—	1	2	2	1	1	1	1
Ordódy Béla ö. d.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pártényi József ...	1	2	3	3	—	1	1	2	3	3	1	2	2	1

VIII. osztály.

A tanuló neve	Tantárgyak											Magaviselet		
	Vallás	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög pótló		Történelen	Természettan	Mennyiség	Bölcs. előtan		Testgyakorlás	Egészség
						irod. olv.	rajz							
35 Perndl Ferenc ...	1	1	1	1	—	1	1	1	2	2	1	2	2	1
Pethes Lajos ...	1	2	3	2	2	—	—	3	3	3	1	2	3	1
Rittinger Imre ...	1	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Rohony János izr.	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	—	3	2
Rozgonyi Ödön ö. d.	1	2	2	2	2	—	—	3	1	1	2	1	1	1
40 Schimatschek János ö. d. ...	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Sponer Rezső ...	1	2	1	2	2	—	—	3	2	2	2	1	1	1
Stañek Ferenc ...	1	2	2	3	—	3	1	3	3	3	3	1	1	1
Steingaszner Pál ...	1	2	1	2	3	—	—	3	3	2	1	1	2	1
Strässer László izr.	1	3	3	3	—	3	1	3	3	3	3	2	2	1
45 Stromayer Ferenc	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Szegfy Loránd ...	2	1	3	3	3	—	—	3	3	3	2	2	2	1
Székely György izr. ö. d. ...	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1	1
Szisz Gyula ...	1	2	2	2	2	—	—	2	3	3	3	1	1	1
Szlukevinyi Andor	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	2	1	1
50 Sztirilich Tamás ...	1	1	1	1	—	1	1	1	2	1	1	1	1	1
Taborsky Géza ö. d.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tereczky Tivadar ...	2	2	3	3	—	1	1	3	2	2	1	1	1	1
Weisz Ernő izr. ...	1	2	1	2	—	1	1	3	1	2	1	1	1	1
Zichy János Géza gr.	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
55 Zichy Pál gr. ...	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	1	1	1	1
<i>Magántanulók:</i>														
Keglovics János ...	3	3	3	4	—	2	4	3	3	3	3	—	—	—
Ürményi Pál ...	3	2	2	3	3	—	—	3	3	3	3	—	—	—

Kimaradtak: Humayer Árpád, Rab István.

Nem jelentkezett: Mandzák Kálmán magántanuló.

Összesen : 60.

Rendkívüli tantárgyak.

Sorszám	A tanuló neve	Érdemjegy	Sorszám	A tanuló neve	Érdemjegy
	I. Gyorsírás.		19	Rösler Nándor	1
			20	Strausz István	—
	<i>III. A) osztály.</i>		21	Szelecsényi István ...	2
			22	Szigeti József	2
1	Dukovics Lőrinc... ..	1	23	Woggenhuber Oszkár	1
2	Gacska Jenő	1		<i>IV. B) osztály.</i>	
3	Gönczi László... ..	1			
4	Köncs László	1	1	Dolinay Ivor	2
5	Krizsala Ferenc	2	2	Kacsina István	1
6	Ordódy Kálmán	2	3	Köszeg Pál... ..	2
7	Pál Andor	3	4	Landauer Béla	2
	<i>III. B) osztály.</i>		5	Lukáts Pál... ..	2
1	Engel Tibor	1	6	Nemes István	1
2	Filszeker Dezső... ..	1	7	Oláh János... ..	1
3	Kerkai János	1	8	Schletter Jenő*	2
4	König Károly	1	9	Schütz Rezső*	—
	<i>IV. A) osztály.</i>		10	Spányi Ernő... ..	1
1	Almásy István*	—	11	Sztrilich Pál*... ..	2
2	Barcza Rezső*	1	12	Ujlaki Sándor*	2
3	Bentsik György	2		<i>V. osztály.</i>	
4	Brody Andor	2	1	Antal Ferenc	1
5	Bruck Sándor... ..	1	2	Burián Béla	1
6	Erdélyi András	3	3	Csetényi Imre**	1
7	Ernyei Pál	—	4	Fellner Ferenc Antal*	1
8	Fröhlich Kálmán	2	5	Flienert Károly	2
9	Hudacsek Emil	1	6	Gacska Károly*... ..	1
10	Kaldrovits Pál*	2	7	Hofhauser János*	2
11	Kelényi Ödön... ..	1	8	Keller László... ..	1
12	Kiss Ferenc	2	9	Kovács István*	2
13	Kondor Ferenc	2	10	Králik László*	2
14	Liska Jenő	1	11	Kronberg László*	—
15	Ludvig Alfréd	—	12	Kürti Sándor*	1
16	Marton János	1	13	Lipcsey Sándor	2
17	Merkel Ferenc Lajos*	1	14	Medveczky István	1
18	Prochnov Ferenc	2	15	Paróczy Vendel	2
			16	Pákozdy Balázs*	2

* a haladókat, ** a gyakorlókat, — a kimaradottakat jelzi.

Sorszám	A tanuló neve	Érdemjegy	Sorszám	A tanuló neve	Érdemjegy
17	Sluitner Árpád	1	6	Nagy István**	1
18	Theiss Ede**	1	7	Schimatschek János**	1
19	Török Sándor	1	8	Sponer Rezső**	2
20	Zobics Mihály	1	9	Szegfy Lóránd	1
			10	Taborszky Géza**	1
	<i>VI. osztály.</i>				
1	Andreánszky S. báró	1		Összesen : 101.	
2	Biliczki Mihály	1			
3	Czétényi Jenő**	1		II. Francia nyelv.	
4	Éder László	1		<i>III. A) osztály.</i>	
5	Finály Pál	1			
6	Förgács Károly	1	1	Dukovics Lőrinc	1
7	Ohmacht Róbert**	1	2	Gönczi László	2
8	Oszwald Károly	1	3	Herzum Alfonz	2
9	Sziebler László*	3	4	Manno György	1
			5	Rötzer József	1
	<i>VII. osztály.</i>		6	Szerb Antal	1
1	Brauner Frigyes*	1	7	Szimély Károly	1
2	Doroghy József*	—	8	Tarcsay Vilmos	1
3	Feigl Dénes*	1	9	Vigyázó György	1
4	Fejes Gyula*	2			
5	Gerő Zoltán*	2		<i>III. B) osztály.</i>	
6	Gundrum Ákos**	1	1	Hesz Imre	1
7	Hofhauser István*	1	2	Ibrányi Ferenc	1
8	Horváth Zoltán**	1	3	Lantos Kálmán	3
9	Khayll István*	2	4	Pichler Elemér	3
10	Köncs István*	1			
11	Kőrösy János*	1		<i>IV. A) osztály.</i>	
12	Krompaszky Adolf*	2	1	Bacsa Endre	3
13	Major Dezső**	1			
14	Medriczky József*	2		<i>IV. B) osztály.</i>	
15	Papp Aurél**	2	1	Arany László	1
16	Zigány György	—	2	Novotny Alfonz	2
			3	Spányi Ernő	1
	<i>VIII. osztály.</i>		4	Exler Ferenc	1
1	Balcsik Ferenc**	1			
2	Csapodi István Géza**	2		<i>V. osztály.</i>	
3	Dér Ottó**	2	1	Bencsó Károly	1
4	Dulácska László*	1	2	Gacska Károly*	2
5	Finály Lajos**	1	3	Rehák Rezső	1

Sorszám	A tanuló neve	Érdemjegy	Sorszám	A tanuló neve	Érdemjegy
<i>III. B/ osztály.</i>			2	Drucker György... ---	2
			3	Gacska Károly ... ---	1
1	Bogen László ... ---	1	4	Hofhauser János ... ---	2
2	Csőre János ... ---	1	5	Králik László ... ---	1
3	Ébneth Kálmán ... ---	1	6	May Imre ... ---	3
4	Filszeker Dezső ... ---	1	7	Medveczky István ... ---	1
5	Frombold Sándor ... ---	1	8	Paróczy Vendel ... ---	3
6	Ibrányi Ferenc ... ---	1	9	Rékai Béla... ---	2
7	Kerkai János ... ---	1	10	Toperczer Péter... ---	1
8	Kis János ... ---	1	<i>VI. osztály.</i>		
9	König Károly... ---	1	1	Balsik Lajos... ---	1
10	Röeszler Károly... ---	1	2	Drucker József ... ---	2
11	Szabó Imre ... ---	1	3	Farkas József... ---	1
<i>IV. A/ osztály.</i>			4	Forgách Károly... ---	1
1	Almásy István ... ---	1	5	Glósz Tibor ... ---	1
2	Fröhlich Kálmán ... ---	2	6	Hevér Béla ... ---	1
3	Kump Béla ... ---	1	7	Huber Jenő ... ---	1
4	Liska Jenő ... ---	1	8	Kardos István ... ---	1
5	Merkl Ferenc Lajos... ---	1	9	Krisztics Árpád ... ---	1
6	Pulai János ... ---	3	10	Lukács Imre... ---	1
7	Woggenhuber Oszkár	1	11	Nikolich László ... ---	1
<i>IV. B/ osztály.</i>			12	Orth Gyula ... ---	1
1	Bátori József ... ---	1	13	Oszvald Károly ... ---	1
2	Brezanóczy Sándor... ---	2	14	Sziebler László ... ---	1
3	Gábris Gyula ... ---	1	15	Szigeti Kornél... ---	2
4	Gobbi Károly ... ---	1	<i>VII. osztály.</i>		
5	Gömbös Lajos... ---	2	1	Fejes Gyula ... ---	1
6	Gyertyánffy Elemér... ---	1	2	Gerő Zoltán ... ---	1
7	Kertész István ... ---	2	3	Havlin Károly ... ---	1
8	Klimkó Dezső ... ---	1	4	Medriczky József ... ---	1
9	Korchmáros Endre ... ---	1	5	Mike Miklós ... ---	1
10	Melkó György ... ---	2	6	Papp Aurél ... ---	1
11	Novotny Lajos ... ---	2	7	Petrás Lajos ... ---	2
12	Schletter Jenő ... ---	1	8	Preiszer Nándor ... ---	1
13	Spilenberg György ... ---	1	9	Schlosser János ... ---	1
<i>V. osztály.</i>			10	Stessel Nándor ... ---	1
1	Bencsó Károly ... ---	2	11	Utassy Lóránd ... ---	2

Sorszám	A tanuló neve	Érdemjegy	Sorszám	A tanuló neve	Érdemjegy
	<i>VIII. osztály.</i>		5	Kováts László	2
1	Balcsik Ferenc	1	6	Pákozdy Balázs	1
2	Balika György	2	7	Perémy Gábor	1
3	Barabás György	2		<i>VI. osztály.</i>	
4	Bedits István	2	1	Adolf Iván	1
5	Calderoni Nándor	1	2	Andreánszky Jenő	1
6	Csapodi István	1	3	Burger Sándor	2
7	Csibra József	1	4	Czétényi Jenő	1
8	Dulácska László	1	5	Krisztics Árpád	1
9	Finály Lajos	1	6	Orczy László	1
10	Gyertyánffy László	1	7	Ordódy Miklós	1
11	Iby Kálmán	1	8	Orth Gyula	1
12	Kovacsik Árpád	3	9	Parneu Ervin	1
13	Misák Imre	1	10	Schmidt Jenő	1
14	Pártényi József	1	11	Weber Sándor	1
15	Rozgonyi Ödön	1		<i>VII. osztály.</i>	
16	Schimatschek János	1	1	Emödy József	1
17	Spóner Rezső	1	2	Fejes Gyula	1
18	Szegfy Lóránd	1	3	Halászy Pál	1
19	Sztrilich Tamás	2	4	Orczy István	1
20	Táborszky Géza	1	5	Szente Gyula	2
	Összesen : 139.		6	Vass Tibor	1
	IV. Vivás.			<i>VIII. osztály.</i>	
	<i>V. osztály.</i>		1	Kováts Ernő	1
1	Biró Béla	2	2	Meixner László	2
2	Bródi Pál	1	3	Ordódy Béla	1
3	Dezseöffy Aurél	2	4	Rittinger Imre	1
4	Fellner Ferenc	1	5	Zichy János gróf	1
			6	Zichy Pál gróf	1
				Összesen : 30.	

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGÁLAT EREDMÉNYE.

Jelesen érettek:

Balcsik Ferenc	Perndl Ferenc	Szlukevinyi Andor
Braun Alfonz	Rittinger Imre	Sztrilich Tamás
Brennek Ede	Schimatschek János	Taborsky Géza
Mehringner Nándor	Stromayer Ferenc	Zichy János Géza gr.
Nagy István	Székely György	Zichy Pál gróf
		Összesen 15.

Jól érettek:

Barabás György	Finály Lajos	Kovács Ernő
Bereczky Lajos L.	Iby Kálmán	Lukáts Zoltán
Bottka László	Jármy András	Ordódy Béla
Dér Ottó	Jármy József	Rozgonyi Ödön
Dulácska László	Koller Miklós	Weisz Ernő
		Összesen 15.

Érettek:

Antal János	Gyertyánffy László	Sponer Rezső
Bedits István	Hroziencsik László	Steingassner Pál
Breslmayer Román	Kovacsik Árpád	Szegfy Lóránd
Calderoni Nándor	Meixner László	Szisz Gyula
Czike Imre	Misák János Imre	Terezky Tivadar
Czobor Ferenc	Pártényi József	Ürményi Pál
Csapodi István Géza	Pethes Lajos	Összesen 20.

Szeptemberben magyarból javít 1, latinból 2, történelemből 1, mennyiségtanból 1. Az egész vizsgálatot egy év múlva megismétli 1.

A görög nyelv- és irodalomból sikeres kiegészítő érettségi vizsgálatot tettek:

Balcsik Ferenc	Lukáts Zoltán	Sponer Rezső
Braun Alfonz	Meixner László	Stromayer Ferenc
Czike Imre	Nagy István	Szegfy Lóránd
Finály Lajos	Pethes Lajos	Székely György
Iby Kálmán	Rittinger Imre	Szisz Gyula
Koller Miklós	Rozgonyi Ödön	
Kovács Ernő	Schimatschek János	Összesen 19.

*A javító és pótló érettségi vizsgálatok a VII. kerületi István-ut
állami főgimnáziumban lesznek.*

IX.

STATISZTIKAI KIMUTATÁS.

		I. A/	I. B/	II. A/	II. B/	III. A/	III. B/	IV. A/	IV. B/	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen	
I. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán.		o s z t á l y												Összesen	
Nyilvános tanulók	{ Fölvétetett... ..	69	68	55	55	46	43	53	52	63	63	56	57	680	
	{ Magántanuló lett	1	—	2	—	1	—	1	1	1	1	1	—	9	
	{ Kimaradt	4	13	7	—	—	1	1	—	1	1	2	2	32	
	{ Nem jelentkezett	1	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	4	
	{ Osztályvizsgálatot tett	63	54	46	54	45	42	51	50	60	61	53	55	634	
	{ Az osztályvizsgálatról elmaradt	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	
Magántanulók	{ Fölvétetett	{ fiú	6	3	2	3	5	3	4	1	2	3	8	3	43
		{ leány	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
		{ Összesen:	6	4	2	3	5	3	4	1	2	3	8	3	44
		{ Nem jelentkezett	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	{ Osztályvizsgálatot tett	6	4	4	3	6	3	5	2	3	4	9	2	51	
Nyilvános és magántanuló együtt fölvétetett		75	72	57	58	51	46	57	53	65	66	64	60	724	
Nyilvános és magántanuló együtt osztályvizsgálatot tett		69	58	50	57	51	45	56	52	63	65	62	57	685	
II. A fölvett nyilvános tanulók megbetegedései.															
Nem fertőző esetek	{ Könnyű	140	125	128	158	96	112	175	141	105	121	130	173	1604	
		{ Súlyos	7	13	6	5	3	8	15	4	6	3	1	—	71
Fertőző (esetleg járványos)		2	—	2	3	1	—	1	2	—	—	1	—	12	
III. A fölvett nyilvános tanulók igazgatói s tanárkari megrovásai.															
Igazgatói		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Tanárkari		—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	

	I. A/	I. B/	II. A/	II. B/	III. A/	III. B/	IV. A/	IV. B/	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y												
IV. A fölvev nyilvános és magántanulók megoszlása kor szerint 1913. december hó 31-én.													
9. évét már betöltötte	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
10. « « «	44	52	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	102
11. « « «	16	8	37	32	3	5	—	—	—	—	—	—	101
12. « « «	1	1	10	21	34	29	2	3	—	—	—	—	101
13. « « «	2	—	—	3	9	12	43	36	6	—	—	—	111
14. « « «	—	—	—	—	5	—	10	10	33	7	—	—	65
15. « « «	—	—	—	—	—	—	1	2	22	43	8	—	76
16. « « «	—	—	—	—	—	—	—	1	2	12	46	6	67
17. « « «	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	7	41	53
18. « « «	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	10	12
19. « « «	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
20. « « «	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21. « « «	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22. « « «	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
23. « « «	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen :	69	65	52	57	51	46	56	53	64	65	64	59	701
V. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános- és magántanulók megoszlása honosság és szülők állandó lakóhelye szerint.													
<i>Magyar honos tanuló volt :</i>													
Budapesten* lakott	62	50	44	49	45	40	52	48	57	57	54	51	604
Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegyében lakott** ...	4	4	5	3	1	—	1	3	4	5	3	4	37
A magyar anyaország más törvényhatóságában lakott	3	4	1	5	5	5	3	1	2	3	5	2	39
Összesen :	69	58	50	57	51	45	56	52	63	65	62	57	685
* A thj. városok között külön nincs említve.													
** A vármegyék rovatába külön nincs fölveve.													

	I. A/	I. B/	II. A/	II. B/	III. A/	III. B/	IV. A/	IV. B/	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y												
VI. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános- és magántanulók megoszlása törvényhatóságoként szülők (gyámjuk, illetőleg más törvényes gondviselőjük) magyarországi állandó lakóhelye szerint.													
Magyarország. Vármegyék:													
Árva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Békés	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Csanád	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Fejér	1	2	—	1	2	—	—	1	—	—	2	—	9
Fogarás	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Heves	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Hont	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Jász-Nagykun-Szolnok	—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	4
Komárom	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Nyitra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Pozsony	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Somogy	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Sopron	1	2	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	5
Szabolcs	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Szatmár	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Tolna	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Torontál	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2
Veszprém	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Zala	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Összesen:	3	4	1	5	5	5	3	1	2	3	5	2	39
Magyar birodalom	69	58	50	57	51	45	56	52	63	65	62	57	685
VII. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános- és magántanulók megoszlása a szülők foglalkozása szerint.													
Nagybirtokos, nagybérelő	4	3	2	3	4	5	3	3	2	3	4	5	41
Középbirtokos és bérelő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	4
Kisbirtokos, kisbérelő	—	1	—	1	—	1	—	—	2	1	2	1	9

VII. folytatása.	I. A/	I. B/	II. A/	II. B/	III. A/	III. B/	IV. A/	IV. B/	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y												
Kisbirtokos, napszámos... ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Egyéb őstermelő... ..	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Gazdasági tisztviselő... ..	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	4
Egyéb gazd. segédszemély	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Nagyiparos, bányá-nagyvállalkozó... ..	5	4	—	1	2	1	—	2	5	—	4	—	24
Kisiparos, bánya-kisvállalk.	12	8	6	10	1	5	2	4	2	4	3	—	57
Ipari v. bányászati tisztviselő	—	1	1	—	2	—	—	1	—	—	—	3	8
Egyéb ipari vagy bányászati segédszemély	1	1	4	—	2	—	—	1	3	1	—	—	13
Nagykereskedő, nagyvállalk.	2	—	1	2	2	1	5	—	5	3	2	—	23
Kiskereskedő, kisvállalkozó	6	5	—	1	1	2	2	4	—	2	1	—	24
Kereskedelmi v. közlekedési tisztviselő	11	7	7	4	8	2	3	3	7	2	11	1	66
Egyéb kereskedelmi v. közlekedési segédszemély ...	4	3	2	—	1	1	7	1	—	2	—	4	26
Köztisztviselő v. alkalmazott	—	—	4	—	—	—	—	—	—	16	9	—	29
Díjnok	4	4	—	8	6	6	5	9	—	—	—	12	54
Lelkész	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Tanár, tanító	3	2	3	—	1	4	3	1	3	1	2	2	25
Másféle értelmiségi v. ezeknél alkalmazott	13	12	11	15	7	4	4	7	11	14	4	5	107
Közhivatalban alkalmazott v. másféle értelmiségi altiszt v. szolgálta	3	1	4	4	3	4	6	4	—	2	4	5	40
Katonatiszt (honv., esendört.)	—	1	1	2	—	—	1	3	1	—	—	—	9
Katona altiszt	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Különböző vagy közelebről meg nem nevezett foglalkozási ágakban dolgozó napszámos... ..	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Tőkés, járadékos, háztulajd.	—	—	—	1	—	1	—	—	9	2	6	2	21
Nyugdíjas tisztviselő v. más nyugdíjas	—	1	1	—	1	1	—	4	6	3	—	5	22
Nyugdíjas altiszt... ..	—	1	—	—	—	1	—	—	2	—	—	8	12
Magánzó vagy eltartásos ...	—	—	2	2	10	1	14	5	2	6	3	—	45
Egyéb v. ismeretlen foglalk.	—	—	—	—	—	3	—	—	3	2	2	—	10
Árvaházi, szereteth. tanulók	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen :	69	58	50	57	51	45	56	52	63	65	62	57	685

VIII. Osztályvizsgálatot tett nyilvános- és magántanulók vallás szerint.		I. A/	I. B/	II. A/	II. B/	III. A/	III. B/	IV. A/	IV. B/	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
		o s z t á l y												
Latin } szert. róm. kath. ...	62	53	44	49	44	39	43	46	55	59	52	48	594	
Görög } ...	—	—	—	—	—	2	2	—	1	1	2	—	8	
Örmény ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
Református ...	—	—	1	3	1	1	1	1	—	—	1	4	13	
Ág. hitv. evangélikus ...	3	—	—	1	1	—	3	1	—	1	6	—	16	
Görögkeleti ...	—	1	1	1	1	—	1	2	1	1	—	—	9	
Unitárius ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	
Izraelita ...	4	4	3	3	4	3	6	2	6	1	1	5	42	
Baptista ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Anglikán ...	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Összesen :	69	58	50	57	51	45	56	52	63	65	62	57	685	
IX. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános- és magántanulók megoszlása anyanyelv szerint.														
A n y a n y e l v s z e r i n t	Magyar ...	67	53	47	56	49	45	55	52	60	60	61	57	662
	Csak magyarul tudott	43	35	28	32	25	33	20	36	36	38	33	23	382
	Más hazai nyelven is tudott	24	18	19	24	24	12	35	16	24	22	28	34	280
	Német ...	1	4	—	1	2	—	1	—	3	3	—	—	15
	Tót ...	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3
	Oláh ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
	Ruthén ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Horvát ...	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
	Szerb ...	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
	Olasz ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Angol ...	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Összesen nem magyar	2	5	3	1	2	—	1	—	3	5	1	—	23	
A magyar anyanyelvű tanulók közül	németül is tudott ...	24	16	19	22	22	11	34	15	22	20	26	34	265
	tótul « « ...	—	2	1	1	—	—	1	1	—	1	6	—	13
	oláhul « « ...	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	3
	ruthénul « « ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	horvátul « « ...	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
	szerbül « « ...	—	—	1	1	2	1	—	—	1	—	—	—	6
olaszul « « ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
egyéb hazai nyelven...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
A nem magyar anyanyelvűek közül csak anyanyelvén tudott ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
más hazai nyelven is tudott	2	5	3	—	—	—	—	—	3	5	1	—	19	

Az osztályvizsgálatot tett	o s z t á l y											Összesen	
	I. A/	I. B/	II. A/	II. B/	III. A/	III. B/	IV. A/	IV. B/	V.	VI.	VII.		VIII.
német	1	4	—	1	2	—	1	—	3	3	—	—	15
tót.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	3
oláh.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
ruthén.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
horvát.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
szerb.....	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
angol.....	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Összesen nem magyar	2	5	3	1	2	—	1	—	3	5	1	—	23
X. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók közt													
Ismétlő volt.....	6	2	—	2	—	—	—	1	1	3	—	—	15
Görögpótlót tanulta.....	—	—	—	—	—	—	—	—	22	27	22	34	105
Maga- viselet {	59	38	34	35	35	33	33	40	41	40	30	52	470
jó	4	16	12	19	10	9	18	10	19	21	22	3	163
szabályszerű	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
kevésb. szabályszer.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	63	54	46	54	45	42	51	50	60	61	53	55	634
Egy órát sem	19	12	9	7	8	11	9	6	15	16	13	17	142
Csak igazoltan	44	42	37	47	37	31	42	44	45	45	39	38	491
Igazolatlanul	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Igazolt órák száma	1829	1604	1745	1878	1307	1292	2061	1907	1760	1511	1801	1987	20982
Igazolatlan órák száma	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
XI. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók közül minden rendes tárgyból													
Jeles	16	13	10	7	6	6	5	11	9	7	8	12	110
Legalább jó	16	8	11	10	14	12	17	6	9	12	8	18	141
" elégészes	29	26	20	32	25	19	34	32	38	39	39	26	359
Egy } rendes tárgyból	4	6	5	7	4	6	—	1	6	7	5	—	51
Két } elégtelen	1	3	1	1	—	1	—	1	1	—	1	1	11
Több }	3	2	3	—	2	1	—	1	—	—	1	—	13
													685
XII. A nyilvános tanulók közül													
Francia nyelvet	—	—	—	—	9	4	1	4	3	4	4	2	31
Egészségtant	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	55	108
Szabadkézi rajzot.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gyorsírást	—	—	—	—	7	4	19	11	18	9	14	10	92
Éneket	12	8	12	8	12	11	7	13	10	15	11	20	139
Vivást	—	—	—	—	—	—	—	—	7	11	6	6	30

A szülőkhez!

Az 1914—1915. iskolaév szeptember 1-én kezdődik.

Ezt megelőzőleg, augusztus 31-én javító- és pótvizsgálatok lesznek reggeli 9 órától kezdve.

Szeptember 1., 2., 3. délelőtt 9—12 óráig utólagos fölvételek az igazgatónál és a már fölvett tanulók *szülőik kíséretében* beiratkoznak az osztályfőnököknél. Aki szeptember 4. deléig bezárolag be nem iratkozik, az iskolába lépés jogosultságát a befizetett 17 korona fölvételi díjjal együtt elveszíti.

Az I. osztályokba a fölvétel június 30-ától július 3-ig történik, mely alkalommal a 4. elemi osztályt végzett tanulók a szülők, vagy azok megbizottainak kíséretében *személyesen* tartoznak megjelenni, magukkal hozva iskolai bizonyítványukat, születési anyakönyvi kivonatot, himlőoltási bizonyítványt és 17 korona fölvételi díjat.

Ha valamely tanuló a Rendtartás szerint megállapított beiratkozási időt elmulasztva, később óhajtana belépni, a fölvétel iránt a beiratási idő utolsó napjától számítva 8 napig (szeptember 11-ig), a késedelem okainak tekintetbe vétele mellett, az intézet igazgatója határoz; ha pedig a fölvételre jelentkezés a határnaptól számítva egy hét után, de két hétnél nem később történék, a fölvételre az engedélyt a tankerületi főigazgató adja meg. Minden később jelentkező tanuló utólagos fölvételének engedélyezése a vallás- és közoktatásügyi miniszter jogához tartozik.

A gimnáziumi *V. osztályba* lépő tanuló szülője vagy gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia vagy gyámoltja az 1890. évi XXX. t.-c. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett t.-c. által meghatározott más tárgyakat (t. i. magyar és görög irodalmi szemelvényeket, művelődés-történetet és szabadkézi rajzot) fogja-e tanulni.

Ha oly tanuló, ki már egy vagy több osztályban *görög nyelvet* tanult, akár más intézetből való átlépés esetén, akár ugyanazon intézet kebelében a görögöt helyettesítő tantárgyakban való oktatásra jelentkezik, az illető tantárgyakban amaz intézet megelőző osztályaiban elvégzett tananyagból fölvételi vizsgálatot tartozik tenni. Viszont a görög nyelv és irodalom illető tan-

anyagából tartozik vizsgálatot tenni azon tanuló is, aki akkor jelentkezik görög nyelv és irodalomra, miután már egy vagy több osztályban a göröghelyettesítő tantárgyakat tanulta.

A *tandíj* 72 korona, négy egyenlő részletben kell lefizetni; az első részletet október 15-ig, a másodikat december 3-ig, a harmadikat március 15-ig és a negyediket május 3-ig. A befizetés a m. kir. postatakarékpénztárnál történik a 34392 számlára.

A tanévvégi *vizsgálatok* minden tanulóra kötelezők. Ha a tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem teheti vagy megszakítani kénytelen, pótvizsgálati engedélyért a tanári testülethez folyamodhatik. A betegség igazolására *hatósági* vagy *hatóságilag megerősített* orvosi bizonyítványt kell mellékelni. E pótló vizsgálat minden tárgyra kiterjedő, teljes vizsgálat lehet. Oly tanuló, aki a *vizsgálatokat megszakította, ezzel nem szereshet jogot arra, hogy akár ugyanazon, akár más intézelen magánvizsgálatot tehessen.*

Azon tanulóknak, kik *egy tantárgyból nyertek elégtelen osztályzatot* s kiket a tanári kar képeseknek tart arra, hogy a szünidő alatt önszorgalmukból pótolják mulasztásukat, megadja az engedélyt, hogy augusztus utolsó napjaiban (l. föntebb) javítóvizsgálatra jelentkezzenek. Kik *két tantárgyból nyertek elégtelen tanjegyet*, azok a tankerületi kir. főigazgató úrhoz folyamodhatnak engedélyért, folyamodványaikat azonban a gimnáziumi igazgatóságnál július 5-ig tartoznak benyújtani.

Ki kettőnél több tantárgyból nyert elégtelen osztályzatot, javító vizsgálatra semmi esetre sem bocsátható (1883. évi XXX. t.-c. 11. §. 2. pont).

A róm. kath. vallású magántanulókat figyelmeztetjük a nm. püspöki kartól az 1900. évben kibocsátott kötelező utasítások 19. §-ára, melynek idevonatkozó része így szól: «...mehagyja a püspöki kar a vallástanároknak, hogy *a magántanulóktól a vizsgálat előtt hiteles bizonyítványt követeljenek arról, hogy a vallástant följosított egyházi férfiú vezetése mellett tanulták és a kötelező vallásgyakorlatokon (vasár- és ünnepnap szentmise, husvétii gyónás és szentáldozás, szentbeszédek) résztvettek.*»

Az iskolai fegyelmi szabályok megkövetelik, hogy a tanév folyamán történt lakásváltoztatást a szülők az igazgatónak bejelentsek.

Az igazgatóság.

A BUDAPESTI
KEGYES-TANÍTÓRENDI FÖGIMNÁZIUM TANULÓI
JAVÁRA TETT ALAPÍTVÁNYOK
TÖRZSKÖNYVI LAPJAI.

1914.

Az alapítvány folyószáma:

1.

Az alapítvány teljes címe:

Zbisko Károly segélydíjalapítványa.

Alapította *Zbisko Károly* esztergomi kánok, cím. püspök 1780 körül; életbe lépett 1792-ben.

Eredeti alapítólevele nincs meg. Új alapítólevele kelt Budapesten, 1812. március 18., jóváhagyatott a vallás- és közoktatási m. kir. ministerium 1914. február 9-én kelt 169.886/1913. VIII. a/ ügyoszt. sz. rendeletével.

Eredeti tőke 500 frt, 1792-től fogva 700 frt o. é., mely összeg 1 darab 39006. sz. Bécsben 1870. aug. 1. az alapítvány nevére kötményezett 700 frt o. é. névértékű 4²%-os osztrák egyesített államadóssági járadékkölcsönkötvénybe van fektetve. Devinkulálása és magyar állam-papirba fektetése folyamatba van.

Az 58:80 K kamat a tanév végén egyszerre adatik ki egy bármely osztályú, róm. káth. vall., jóviseletű és szorgalmas szegénysorsú tanulónak.

Az adományozási jog a tanártestület véleményének meghallgatásával az igazgatót illeti meg.

Az alapítvány folyószáma:

2.

Az alapítvány teljes címe:

Szepesi Imre-arany jutalomalapítvány.

Alapították a nagynevű class. philologus, Szepesi Imre kegyesrendi tanár tanítványai 1859-ben. Életbe lépett 1859.

Alapítólevele eredetileg nem volt; jelenlegi alapítólevele kelt Budapesten, 1912. márc. 18-án; jóváhagyatott a vall.- és közokt. m. kir. miniszterium 1914. febr. 9. 169.886/1913. VIII. a/ ü. o. sz. rendeletével.

Eredeti tőke 150 frt; mostani tőke 600 K, mely összeg 1 db 500 K-ás, 1912. október 3. 22611. sz. a. és 1 db 100 K-ás 1913. nov. 26-án 24.354. sz. a. az alapítvány nevére költményezett 4⁰/₀-os magyar koronajáradék-kötvénybe van fektetve.

A 24 K kamat a tanév folyamán legjobb görög dolgozatokat készítő 8. osztályú tanulónak a tanév végén adatik ki.

Az adományozási jogot a görög nyelv és irodalom szaktanárának javaslatával az igazgató gyakorolja.

Az alapítvány folyószáma:

3.

Az alapítvány teljes címe:

Flór Gyula emlékdíja.

Alapította dr. *Flór Ferenc* orvos és neje *Fröscher Leonóra*, 1862. dec. 24. elhunyt egyetlen fiuk Flór Gyula kegyesr. főgimn. 6. o. tanuló emlékére 1863. ápr. 4. Életbe lépett 1863.

Eredeti alapítólevele 40 frt évi járadéknak életfogytiglan való kötelezettségéről szólt. Későbbi alapítólevele kelt Budapesten 1873. május 20-án, melyben Flór Leonóra asszony, halála után 1000 forintot rendel hagyatékából a kegyesrendi főgimnázium növendékei javára alapítványul. 1891-ben történt halála után, általános örököse, Szomjas József ügyvéd, 1895. máj. 27-én új alapítólevelet adott ki, a végrendelet értelmében 2000 ftról.

Ez a végleges alapítólevél kormányhatósági jóváhagyást nyert 54298/1895.sz.vall.- és közokt. miniszt. rendelettel.

Az alapítványi tőke áll: 4000 K-ból, mely összeg a m. kir. központi állampénztárnál van elhelyezve.

A 158 K kamat a tanév végén két egyenlő részben adatik ki két VI. osztályos, róm. kath. vall., jóviseletű és szorgalmas szegénysorsú növendéknek.

A segélydíj odaitélése a tanári kar meghallgatásával az igazgató joga.

Az alapít-
vány folyó-
száma:

4.

Az alapítvány teljes címe:

Gróf Königsegg Aulendorf Móric alapítványa.

Alapította gróf *Königsegg Aulendorf Gusztávné*, sz. *Csáky Gizella* grófnő, 1873. nov. 5-én elhunyt fiának, a pesti piarista főgimnázium volt növendékének emlékére 1874. július 25. Életbe lépett 1875.

Eredeti alapítólevele kelt Pesten 1874. júl. 25.

Az alapító halála után leánya és egyedüli örököse, gróf Königsegg Aulendorf Irma új alapítólevelet állított ki 1893. július 24-én, melyet a valias- és közokt. m. kir. miniszterium 59.054/1893. sz. rendeletével hagyott jóvá.

Eredetileg az alapítvány az alapítóra és örököseire szóló 120 frtnyi évi járadék örökös kötelezettségéből állott. Az ennek megfelelő tőkét említett örököse tette le a m. kir. központi állampénztárnál 3000 frt névértékű 4⁰/₀-os magyar földtehermentesítési kötvényekben.

A 240 K kamat ösztöndíjképen tanfélévi utólagos részletekben adatik ki egy róm. kath. vall. szegénysorsú, jóviseletű és szorgalmas 6., 7. v. 8. osztályába járó tanulójának; ha az illető a 6. v. 7. osztályban kapja meg s viselet és előmenetel tekintetében a követelményeknek megfelel, a 8. o. bevégeztéig élvezi.

A díjazandót az igazgató és a tanári kar jelöli ki, s a vall.- és közokt. m. kir. miniszt. erősíti meg.

Az alapítvány folyószáma:

5.

Az alapítvány teljes címe:

Régibb Trautwein Nep. János-alapítvány.

Alapították a pesti kegyesrendi főgimnázium 1875-ben érettségizett növendékei, igazgatójuk Trautwein Nep. János iránti hálás tiszteletök jeléül; életbe lépett 1876-ban.

Eredeti alapítólevele kelt Budapesten, 1875. máj. 14. Új alapítólevele kelt 1912. márc. 16-án, jóváhagyatott a vall.- és közokt. m. kir. miniszterium 1914. február 9-én kiadott 169.886/1913. VIII. a. ügyoszt. sz. rendeletével.

Eredeti tőke: 200 frt névért. szőlődézsma-váltásági kötvény; 1900. nov. 25-én a 25 éves fordulón való találkozáskor hozzájárult 53 K; 1912. márc. 23-tól egy db 500 K-ás, központi állampénztárnál az alapítvány nevére 21.841. sz. a. vinkulált 4%-os magyar koronajáradéki kötvénybe van fektetve.

A 20 K kamat évenként máj. 16-án egy róm. kath. vall., szegénysorsú tanulónak adatik ki állandó jó viseletért jutalmul.

A jutalom odaitélése az igazgató joga, ki azt a 8. oszt. tanárainak meghallgatásával gyakorolja.

Az alapítvány folyószáma;

6.

Az alapítvány teljes címe:

Szabó István-díj önképzőköri jutalomalapítvány.

Alapította dr. *Bartók Géza*, jelenleg belügymin. tanácsos, másodéves joghallgató korában 1879. március 2-án, Szabó István kazári plébános, koszorús hellenistánk és költőnk tiszteletére félszázados jubileuma alkalmából, az önképzőkör részére. Életbe lépett u. a. évben.

Eredeti alapítólevele kelt Budapesten, 1879. márc. 2-án; az alapító hozzájárulásával átalakított új alapítólevél kelt Budapesten, 1912. márc. 20-án, jóváhagyatott a vall.- és közokt. m. kir. miniszterium 1914. febr. 9-én kiadott 169.886/1913. VIII. a. ügyoszt. sz. rendeletével.

Eredeti tőke: egy db 100 arany frt névértékű 4%-os magyar aranyjárdék-kötvény, mely a m. kir. központi állampénztár által 1912. febr. 29-én 697. sz. a. kötményezettett.

Az évi kamat, 1 db 10 frkos arany görög philológiai önképzőköri pályamunka jutalmazására szolgál; ha a pályázat meddő, akkor a görög philológiában kitűnő 8. oszt. tanulónak adatik ki jutalmul. Utóbbi esetben az adományozási jog a 8. oszt. görög nyelv és irodalom tanárának javaslatára az igazgatót illeti.

Az alapítvány folyószáma:

7.

Az alapítvány teljes címe:

Szokoly Géza Viktor (Sz. G. V.) ösztöndíj-alapítványa.

Alapította *Szokoly Géza Viktor* író és neje *Hegedüs Mária* 1880-ban, életbe lépett 1884.

Eredetileg végrendeleti hagyaték volt alapítólevél nélkül. Alapítólevele kelt Budapesten, 1912. márc. 15-én; jóváhagyatott a vall.- és közokt. m. kir. miniszterium 1914. február 9-én 169.886/1913. VIII. a. ügyoszt. sz. a. kelt rendeletével.

Eredeti tőke 1000 frt, mely 2100 K névértékű, a m. kir. központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án kelt 21.833. sz. a. vinkulált 4%-os magyar koronajáradéki kötvénybe van foglalva. Ehhez járul egy darab 100 frtos 4257. sorozat 40. számú 4%os Tiszaszabályozási nyereségykölcsönkötvény, mely a kegyes-tanítórendi pénztárában kezeltek. Az egész vagyoni álladék tehát 2300 K.

Az évi 92 K kamat a tanév végén az intézet bármely osztályába járó, a magyar sz. korona területén született, magyar ajkú és magyar nevű, szegénysorsú, jóviseletű és szorgalmas tanulójának adatik. Aki alsóbb osztályban kapja meg, a 8. oszt. bevégzéséig élvezi.

Az adományozás joga a tanártestület meghallgatásával az igazgatót illeti.

<p>Az alapítvány folyószáma:</p> <p>8.</p>	<p>Az alapítvány teljes címe:</p> <p>Somogyi Károly ösztöndíj-alapítványa.</p>
<p>Alapította <i>Somogyi Károly</i> esztergomi kanonok, zebegényi apát, a budapesti kegyesrendi főgimnázium szegénysorsú tanulói javára 1886-ban; életbe lépett 1887.</p> <p>Alapítólevele kelt Esztergomban, 1886. júl. 10. jóváhagyta Simor János hgprimás 3887/1886. sz. a. Kormányhatósági jóváhagyást nyert a vall.- és közokt. m. kir. miniszterium 1914. febr. 9-én 169.886/1913. VIII. a/ ü. o. sz. a. kelt rendeletével.</p> <p>Alapítványi tőke: az esztergomi székesfőkáptalannál elhelyezett 8000 ftról aranyban szóló 4%-os magyar aranyjárdékkölcsönkötvény.</p> <p>A kamatokból 8, egyenkint 40 arany ftrnyi ösztöndíj adandó ki évenként minden osztályban (2 párhuzamos osztályt egynek véve) egy egy róm. kath. vallású, szegény, jóviseletű és szorgalmas tanulónak. A megüresedett helyet mindig egy első osztályos tanulóval töltetik be, aki az ösztöndíjat a 8. oszt. bevégzéséig élvezi.</p> <p>Az adományozás jogát a tanári testület meghallgatásával az igazgató gyakorolja s az ösztöndíjasok névsorát az esztergomi székes főkáptalához, mint alapítvány kezelőhez, felterjeszti.</p>	

Az alapítvány folyószáma:

9.

Az alapítvány teljes címe:

Néhai Szokolovics Iván emlékére tett alapítvány

Alapította *Szokolovics József*, miniszterelnökségi titkár, 1886. április 19-én elhunyt egyetlen gyermekének, intézetünk II. A/ oszt. tanulójának emlékeztére 1888-ban; életbe lépett u. a. évben.

Eredeti alapítólevele kelt Budapesten, 1888. ápr. 19-én. Új alapítólevele kelt 1912. március 25-én, jóváhagyatott a vall.- és közokt. m. kir. miniszterium 1914. február 9-én 169.886/1913. VIII. a/ ü. o. sz. a. kelt rendeletével.

Eredeti tőke 1 db 100 firt névértékű 5%-os magyar papíráradékkötvény; ehhez járult 1893-ban 1 db 200 K névért. 4%-os magyar koronajáradéki kötvény; az előbbi konvertáltatván és 300 K-ra kiegészítettén, az alapítványi tőke jelenleg 1 db 500 K-ás, a központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án 21.834. sz. a. vinkulált magyar koronajáradéki kötvényből áll.

A 20 K kamatot a tanév végén egy II. A/ osztálybeli tanuló kapja jutalmul, aki róm. kath. vall., szegénysorsú, de jóviseletű s a magyar nyelvben a szegénysorsú tanulók közt relative a legjobb előmenetelt tanúsította.

A jutalom odaitélésének joga az igazgatót, osztályfőnököt és az illető szaktanárt együttesen illeti meg.

Az alapítvány folyószáma:

10.

Az alapítvány teljes címe:

Néhai Lipóczi Keczer Antal nevére tett
segélydijalapítvány.

Alapította *Lipóczi Keczer Gyuláné, sz. Perlaky Ida* úrnő 1892. máj. 10-én elhunyt fiának, Lipóczi Keczer Antalnak, intézetünk volt kedves tanítványának emlékére 1893. febr. 11-én. Életbe lépett 1893-ban.

- Eredeti alapítólevele kelt Budapesten, 1893. febr. 11-én; kiegészített újabb alapítólevele kelt Budapesten, 1912. márc. 26-án; jóváhagyatott a vall.- és közokt. miniszterium 1914. febr. 9.-ről 169.886/1913. VIII. a/ ügysz. sz. a. kelt rendeletével.

Eredeti tőke 500 frt. o. é., mely összegből 1908. okt. 8-án egy db 1000 K névértékű 4%-os magyar koronajáradékkötvény vétetett s a budapesti m. kir. központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án 21.835. sz. a. az alapítvány nevére kötményeztetett. A kötvényvásárlásból fennmaradt s gyümölcsözőleg elhelyezett 75 K 83 fillérből és kamataiból 1914. május 25-én egy db 100 K-ás koronajáradék vásároltatván, a tőke álladéka 1100 K.

A 44 K kamat minden tanév végén egy 5., (ha párhuzamos az osztály 5 A). osztályos róm. kath. vall., magyar nemzetiségű s anyanyelvű, jó viseletű és jó előmenetelű, szegénysorsú tanuló kapja.

Az adományozási jogot az 5. oszt. tanárainak előterjesztése alapján az igazgató gyakorolja.

Az alapítvány folyószáma:

11.

Az alapítvány teljes címe:

Néhai Bukovinszky Józsefnek a budapesti kegyesrendi főgimnázium tanulói javára tett ösztöndíjalapítványa.

Alapította néhai dr. *Bukovinszky József* orvos, bpesti lakos 1886. szept. 28. kelt végrendeletével.

Az alapítólevelet a budapesti közalapítványi kir. ügyigazgatóság állította ki 1895. nov. 20-án. Jóváhagyta a vall.- és közokt. m. kir. miniszterium 1895. dec. 31-én kelt 69.671. sz. rendeletével. Életbe lépett 1896-ban.

Eredeti tőke az 1887. júl. 16-án kihirdetett végrendelet értelmében 2000 frt volt, mely összeg a budapesti m. kir. központi állampénztárnál gyümölcsözőleg elhelyezve, az alapítólevél kiállításakor 3500 K névértékű állampapírban vinculáltatott. A fenmaradt 10 frt 08 kr. gyümölcsözőleg takarékpénztárba helyeztetett, míg azon egy 100 K névértékű magy. koronajáradéki kötvény lesz vásárolható.

A kamatokból egy 300 K-ás ösztöndíj adatik ki tanfélévi két részletben a budapesti kegyesrendi főgimnázium egy szegénysorsú, keresztény vallású oly tanulójának, aki idegen ajkú, de magyar államiságú s a magyar nyelv elsajátításában magát kitüntette és a többi tantárgyakban is legalább jó előmenetelt tanusít. Az adományos tanuló az ösztöndíjat mindaddig élvezi, míg az alapító rendelkezésének megfelelő minősítést igazol s a budapesti kegyesrendi főgimnázium tanulói sorába tartozik. Az ösztöndíj adományozási joga az igazgató előterjesztése és hármas kijelölése alapján a vallás- és közokt. minisztert illeti.

Az alapítvány folyószáma:

12.

Az alapítvány teljes címe:

Lévay Imre segélydijalapítvány.

Alapította a *budapesti kegyes-tanítórendi főgimnázium ifjúsága*, 1895. május 20-án elhunyt egykori igazgatójának, Lévay Imrének emlékére 1895-ben. Életbe lépett 1896-ban.

Alapítólevele kelt Budapesten, 1911. január 28-án; jóváhagyatott a vall.- és közokt. miniszterium 1911. aug. 3-án kelt 72.658. sz. rendeletével.

Eredeti tőke a néhai Lévay Imre ravatalára helyezett koszorúra begyűlt összeg maradványa 146 frt volt s maradt 1909-ig, ez évtől 1911-ig a tőke adományokból 1000 K névért. 4%-os magyar koronajáradéki kötvénynyé növekedett, mely 1912. márc. 23-án 21.840. sz. a. a budapesti központi állampénztárnál az alapítvány nevére kötményeztetett. A további adományok és kamatokból 1914. május 25-én ismét egy 500 K-ás magy. koronajáradéki kötvény vásároltatott s így az alapítvány vagyoni álladéka 1500 K.

Az alapítvány kamatából egy alsóbb osztályba járó róm. kath. vallású, jóviseletű és szorgalmas, de szegény sorsú tanuló részesül 60 K segélyben.

Az adományozási jog a tanártestület ajánlatával az igazgatót illeti.

Az alapítvány folyószáma:

13.

Az alapítvány teljes címe:

Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár
ösztöndíjalapítványa.

Alapította az *Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár-Egyesület* 50 éves fennállása évfordulójának megünneplésén 1896. okt. 18-án. Életbe lépett 1897-ben. Kormányhatósági jóváhagyás végett föl van terjesztve.

Alapítólevele kelt Budapesten 1896. nov. 25-én.

Eredeti tőke az alapítvány javára költményezett 5000 K névértékű 4°/o-os Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztári záloglevél.

A 200 K-ányi ösztöndíj két egyenlő tanfélévi részletben adatik ki a budapesti kegyes-tanítórendi főgimnáziumot látogató azon szegény tanulónak, akit jó viselete és a tanulmányokban való jeles előmenetele folytán a tanártestület arra érdemesnek talál.

Az adományos az ösztöndíjat addig élvezi, míg ebben az intézetben jár s az ösztöndíjra érdemes marad.

Az adományozási jogot a tanártestület hármas jelölése alapján az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága gyakorolja.

Az alapítvány folyószáma:

14.

Az alapítvány teljes címe:

Kondor-féle arany-jutalomdíjalapítvány.

Alapította *dr. Hampel Antal* jelenleg földmiv. miniszteri osztálytanácsos, 1898-ban, érettségi vizsgálatának 10. évfordulóján, dr. Kondor Gusztáv egyet. tanár, akkori érettségi vizsgálati elnök emlékezetére. Életbe lépett 1898.

Alapítólevele kelt Budapesten 1898. jún. 7., jóváhagyatott a vallás- és közokt. m. kir. miniszterium 1914. febr. 9-ről 169.886/1913. VIII. a) ügyoszt. sz. rendeletével.

Alapítványi tőke 1 db 100 frt névértékű 4⁰/₀-os magy. aranyjárdékkötvény, a m. kir. központi állampénztárnál 1912. febr. 29-én 698. sz. a. kötményezve.

Az évi kamat, 1 db 10 frankos arany, az érettségi vizsgálaton legjobb mennyiségteni dolgozat írójának adatik ki jutalmul.

Az adományozás joga a szaktanár birálata alapján az igazgatót illeti.

Az alapítvány folyószáma:

15.

Az alapítvány teljes címe:

Szitányi Elemér alapítványa c. önképzőkori jutalomdíj.

Alapította *Szitányi Ödön* bankigazgató 1899. január 15-én elhunyt Elemér fiának, intézetünk kiválóan jeles 8. osztályos tanulójának emlékére 1899. jan. 19-én. Életbe lépett u. a. évben.

Alapítólevele kelt 1899. jan. 19-én, jóváhagyást nyert a vallás- és közokt. m. kir. minisztérium 1914. febr. 9-éről 169.886/1913. VIII. a) ügyoszt. sz. rendeletével.

Alapítványtőke: 1 db 500 K-ás, a m. kir. központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án 21.837. sz. a. kötményezett 4⁰/₀-os magyar koronajáradéki kötvény.

A 20 K-ányi kamatot az önképzőkör legmunkásabb tagja kapja a kör záróünnepélye alkalmával jutalmul.

A jutalmat az önképzőkör vezető tanárának ajánlatára az igazgató itéli oda.

Az alapítvány folyószáma :

16.

Az alapítvány teljes címe :

Szitányi Elemér-emléke segélyalapítvány.

Alapította *Szitányi Ödön* bankigazgató 1899. jan 15-én elhunyt Elemér nevű fiának, intézetünk kiválóan jeles 8. osztályos tanulójának emlékezetére 1899. jan. 19-én. Életbe lépett u. a. évben.

Alapítólevele kelt 1899. jan. 19., jóváhagyott a vallás- és közokt. m. kir. miniszterium 1914. febr. 9-én 169.886/1913. VIII. a) ügysz. sz. rendeletével.

Alapítványi tőke: 1 db 500 K-ás a m. kir. központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án 21.836. sz. a. vinkulált 4⁰/_o-os magy. korona-járadéki kötvény.

A 20 K kamatot a budapesti kegyes-tanítórendi főgimnáziumba járó jóviseletű szegény tanuló kapja segélyül.

A segélydíjat az igazgató főfelügyelete alatt álló ifjúsági Segítő Egyesület választmánya az évvizsga közgyűlés alkalmával ítéli oda.

Az alapítvány folyószáma:

17.

Az alapítvány teljes címe:

Ujabb Trautwein-alapítvány.

Alapították a *budapesti kegyes-tanítórendi főgimnáziumnak 1881-ben érettségizett növendékei 1901-ben*, 20 éves találkozásuk alkalmával egykori szeretett igazgatójuk, Trautwein Nep. János emlékére. Életbe lépett 1902-ben.

Eredeti alapítólevele kelt Budapesten, 1901. máj. 30-án; kiegészített új alapítólevele kelt Budapesten, márc. 30-án; jóváhagyatott a vallás-és közokt. minisztérium 1914. febr. 9-éről kelt 169.886/1913. VIII. a) ügyoszt. sz. rendeletével.

Eredeti tőke 430 K, mely 1 db 500 K névértékű 4°/o-os magyar koronajáradék kötvénybe van fektetve s a m. kir. központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án 21.842. sz. a. van kötményezve.

Az alapítványi tőke 20 K kamatját máj. 16-án, Nep. Sz. János napján egy 8. osztályt végzett szegényebb sorsú tanuló kapja jutalmul, aki az év folyamán a magyar történelemben kiváló előmenetelt tanúsított.

A jutalom odaitélése a 8. oszt. történelem tanárának javaslatára az igazgató jogához tartozik.

Az alapítvány folyószáma :

18.

Az alapítvány teljes címe :

Dirsztay Andor nevére tett jutalomdíj-alapítvány.

Alapította *dirsztai Dirsztay Béla* budapesti nagykereskedő 1904. április 17-én 1904-ben intézetünkben érettségizett Andor fia nevére. Életbe lépett 1914-ben.

Eredeti alapító levele kelt Budapesten, 1904. ápr. 17-én; kiegészített új alapító levele kelt 1912. ápr. 2-án, jóváhagyatott a vallás- és közokt. m. kir. minisztérium 1914. febr. 9-én 169.886/1913. VIII. a) ügyoszt. sz. rendeletével.

Alapítványi tőke: 1 db 500 K névértékű 4⁰/₀-os magyar koronajáradékkötvény a m. kir. központi állampénztárnál az alapítvány nevére 1912. márc. 23-án 21.838. sz. a. vinkulálva.

Az alapítvány 20 K kamatát egy 8. osztályos tanuló kapja, a tanév folyamán a magyar nyelvben és irodalomban tett kiváló előmenetele jutalmául.

A jutalom odaitélése a 8. osztályban működő tanárok és az igazgató jogkörébe tartozik.

Az alapítvány folyószáma:

19.

Az alapítvány teljes címe:

Weiner András alapítvány.

Alapította *Weiner Adolf* földbirtokos és neje szül. *Schäffer Gizella*, 1908. febr. 25-én elhunyt forrón szeretett fiuknak, Andrásnak emlékezetére, 1908-ban. Életbe lépett u. a. évben.

Alapítólevele kelt Budapesten, 1908. máj. 22., jóváhagyást nyert a vallás- és közokt. minisztérium 64.032/1908. sz. rendeletével.

Alapítványi tőke: a) 1 db 1913. ápr. 1-én kelt 001.022. folyó számú 1000 K névértékű Budapest székesfővárosi 4%-os törlesztéses kölcsönkötvényből, mely a Kegyes-tanítórend pénztáránál van őrizet és kezelés alatt elhelyezve; b) a Magy. Orsz. Közp. Takarékpénztár LX. 78.090. sz. könyvecskéjén elhelyezett 40 K betétből igazgatói kezelési alap címen.

Az alapítvány kamataiból évenként febr. 25-én 40 K segély adatik ki, egy a budapesti kegyesrendi főgimnázium 4. B/ osztályába járó, jóviselű és szorgalmas szegény tanulónak segélyül. A kezelési alap kamata az alapítvány kezelése fejében a mindenkori igazgatót illeti.

A segélydíj adományozása a 4. B/ oszt. tanárainak meghallgatásával az igazgató jogkörébe tartozik.

Az alapítvány folyószáma:

20.

Az alapítvány teljes címe:

Kleiner Jenő emlékalapítványa.

Alapította *Kleiner Gyula* takarékpénztári főnök és neje *Wagner Anna* 1910-ben, jelesen tett érettségi vizsgálat után 1910. június 5-én elhunyt felejtethetlen fiuk, Jenő emlékezetére. Életbe lépett 1911-ben.

Az alapítólevél kelt Budapesten, 1910. nov. 20-án; jóváhagyatott a vallás- és közokt. m. kir. minisztérium 1911. ápr. 25-én kelt 26.622. sz. rendeletével.

Alapítványi tőke: *a/* 1 db 1100 K névértékű, a m. kir. központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án 21.839. sz. a. kötményezett 4%-os magyar koronajáradéki kötvény; *b/* a Magy. Orsz. Közp. Takarékpénztár LXI. 79.376. sz. könyvecskéjén kezelési alapként elhelyezett 40 K betét.

Az alapítvány 44 K kamatából a tanév végén egy 8. osztályos róm. kath. jóviseletű és szorgalmas szegény tanuló részesül segélyben. A kezelési alap kamata a kezelő igazgatót illeti.

A segélydíj odaitélése a 8. osztályban működő tanárok meghallgatásával az igazgató joga.

Az alapítvány folyószáma:

21.

Az alapítvány teljes címe:

Dr. Maywald József jutalomdíjalapítvány.

Alapították *dr. Maywald József kegyesrendi tanár tanítványai és tisztelői*, 40 éves tanári jubileuma alkalmából 1910-ben. Életbe lépett 1911-ben.

Ideiglenes alapítólevele kelt Budapesten, 1910. jún. 27-én; kibővített alapítólevele Budapesten, 1913. dec. 20-án; jóváhagyatott a vallás- és közokt. miniszterium 1914. márc. 11-én kelt 29.682/1914. VIII. a) ügyoszt. sz. rendeletével.

Eredeti tőke 503 K, melyből 1 db 500 K-ás 4⁰/₀-os magy. koronajáradék kötvény s a m. kir. központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án 21.843. sz. a. vinkuláltatott; a maradék pedig takarékpénztárban gyümölcsözőtt. E tőkét, az alapítvány nevét viselőnek szándékához képest nagylelkű huga Maywald Matild, férjzett Neugebauer Józsefné, 1913. nov. 5-én 500 K-val növelte s ebből és a maradékból 600 K névértékű 4⁰/₀-os magy. koronajáradék a m. kir. központi állampénztárnál 1913. nov. 26-án 24.353. sz. ugyancsak az alapítvány nevére van kötményezve. Kezelési alapul 40 K van a Magy. Orsz. Központi Takarékpénztár LXVI., 84.793. sz. könyvén elhelyezve. Az alapítványi tőke tehát 1140 K-ból áll.

Az alapítvány 44 K kamata évről-évre egy a budapesti kegyesrendi főgimnázium 5—7. osztályába járó róm. kath. vallású szegénysorsú tanulójának adatik jutalmul, aki a latin nyelvben és irodalomban kiváló előmenetelt tanusít. A kezelési alap kamata az igazgatót illeti.

A jutalomdíjat az évváró osztályozó értekezleten a tanártestület javaslatára az igazgató itéli oda.

Az alapítvány folyószáma:

22.

Az alapítvány teljes címe:

Ullmann György és Ferenc alapítványa.

Alapította *baranyavári Ullmann Adolf* földbirtokos, magyar főrendiházitag, középiskolákat intézetünkben végzett fiai: György és Ferenc nevére, 1912-ben. Életbe lépett u. a. évben.

Alapítólevele kelt Budapesten, 1912. február 18-án; jóváhagyott a vallás- és közoktatási miniszterium 1912. szept. 20-án 77.824. sz. rendeletével.

Alapítványi tőke: *a)* egy db. a m. kir. központi állampénztárnál 1912. márc. 23-án kelt 21.844 sz. 1100 K névértékű 4%-os magy. koronajáradék-kötvény; *b)* igazgatói kezelési alap címen a Magyar Orsz. Központi Takarékpénztár LXIII. 81.832. sz. könyvén elhelyezett 40 K betétből, összesen 1140 K.

A kamatokból a tanév végén 44 K segélyben részesül ezen főgimnázium egy szegénysorsú jóviseletű és szorgalmas tanulója. A kezelési alap kamata a kezelő igazgatót illeti meg.

A segélydíj adományozása a tanártestület meghallgatásával az igazgató jogához tartozik.

Az alapítvány folyószáma:

23.

Az alapítvány teljes címe:

Janny Rezső orvostanhallgató és egyetemi
gyakornok jutalomdíjalapítványa.

Alapították *Janny Rezső*, József kir. herceg uradalmainak főszámvevője és neje *Göbel Katalin*, 1911. dec. 17-én elhunyt egyetlen gyermekek: Janny Rezső orvostanhallgató és egyetemi gyakornoknak, intézetünk volt példás viseletű és kitűnő növendékének emlékére 1912-ben; életbe lépett u. a. évben.

Alapítólevele kelt Budapesten, 1912. ápr. 22-én; jóváhagyatott a vallás- és közoktatási m. kir. miniszterium 1912. okt. 28-án 126.318. sz. a. kelt rendeletével.

Alapítványi tőke: a) a m. kir. központi állampénztárnál 1912. ápr. 24-én 22.137. sz. a. az alapítvány nevére kötményezett 1 db 4000 K-áról szóló 4⁰/₀-os magyar koronajáradék-kötvény; b) a Magy. Orsz. Közp. Takarékpénztár LXIV.—82.236. sz. könyvén kezelési alapul elhelyezett 50 K betétből.

A kamatból évenként két 80—80 K jutalom adatik ki, egyik a magyar nyelv- és irodalomban, a másik a matematika-fizikai tantárgyakban kitűnő, róm. kath. vallású jóviseletű 8. osztályos tanulónak.

A jutalomdíjakat évenként, az osztályvizsgálat után a 8. oszt. klasszifikáló értekezletén az illető szaktanár javaslatára az igazgató ítéli oda.

Az alapítvány folyószáma: 24.	Az alapítvány teljes címe: Az 1902-ben érettségizettek jutalomdíjalapítványa.
<p>Alapították a <i>budapesti kegyestanítórendi főgimnáziumnak 1902-ben érettségit tett növendékei</i>, 10 éves találkozójuk alkalmával 1912-ben.</p> <p>Alapítólevele kelt Budapesten, 1912. dec. 16-án; jóváhagyatott a vallás- és közokt. m. kir. minisztérium 1913. ápr. 24-én 46.938. sz. a. kelt rendeletével.</p> <p>Eredeti tőke: a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 107.266. sz. könyvén 1912. dec. 16-án fenntartással elhelyezett 300 K betét.</p> <p>Az alapítvány célja egy 8. osztályos róm. kath. vallású, példás erkölcsi viseletű, jeles tanuló jutalmazása.</p> <p>Az alapítvány akkor lép életbe, ha a tőke a kamatokkal és esetleges adományokkal együtt legalább 500 K-ra növekszik.</p> <p>A jutalmazás joga a 8. oszt. tanárainak javaslatával az igazgatót illeti.</p>	

Az alapítvány folyószáma:

25.

Az alapítvány teljes címe:

Bartos József ösztöndíjalapítvány.

Alapították *Bartos József* kegyesrendi igazgató-tanár szerető hálás tanítványai, tanári működésének 40 éves jubileuma emlékére 1913. évi június hó 22-én. Életbe lép 1914-ben.

Alapítólevele kelt Budapesten, 1914. május 6-án; jóváhagyás végett a vallás- és közokt. miniszteriumhoz felterjesztve.

Alapítványi tőkéje áll: 6000 K névértékű 4°/o-os magyar koronajáradéki kötvény és 100 K kezelési alap; összesen 6100 K, mely a m. kir. közp. állampénztárnál kötményezve van.

A kamatokból évenként 2 tanfélévi részletben 240 korona ösztöndíj adatik a budapesti kegyes-tanítórendi főgimnázium egy 2—7. oszt. róm. kath. vallású, magyar, jó erkölcsi viselkedű és legalább jó előmenetelű szegény, lehetőleg árva tanulójának. Aki az ösztöndíjt elnyeri, mindaddig megtartja, míg ezen intézetbe jár s viselet és előmenetel tekintetében a követelményeknek megfelel. A kezelési alap kamata az igazgatót illeti meg.

Az ösztöndíj adományozási jogát a tanártestület véleményének meghallgatásával az igazgató gyakorolja.

Az alapít-
vány folyó-
száma:

26.

Az alapítvány teljes címe:

Fischer Márton emlékalapítványa.

Alapította *Fischer Károly* és neje sz. *Kammermayer Anna*, forrón szeretett egyetlen fioknak, Fischer Mártonnak, intézetünk nagyreményű derék tanítványának emlékére, aki szép sikerű érettségi vizsgálata után 1913. aug. 23-án Lovranában elhunyt. Az alapítvány életbe lépett 1914-ben.

Alapítólevele kelt Budapesten, 1914. márc. 20-án; jóváhagyás végett a vallás- és közokt. miniszteriumhoz fel van terjesztve.

Alapítványi tőke: *a/* 1 db a m. kir. központi állampénztárnál 1914. márc. 16-án kelt 24.635. sz. a. vinkulált 2000 K-ról szóló 4⁰/₀-os magyar koronajáradéki kötvény; *b/* kezelési alapja 40 K, a Magyar Orsz. Közp. Takarékpénztár LXVII.—85.432. sz. könyvén elhelyezve.

Az évi 80 K kamat egy 8. oszt. róm. kath. vall. jóviseletű és szorgalmas szegény, lehetőleg árva tanulónak adatik ki segélyül. A kezelési alap kamata az igazgatót illeti meg.

A segély adományozása, a 8. oszt. tanárainak meghallgatásával az igazgató jogához tartozik.

